

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İŞİD VE MEDYA: İŞİD'E YABANCI MİLİTAN KATILIMINDA
MEDYANIN ROLÜ**

**SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
GÜVENLİK ÇALIŞMALARİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Onur ÇİÇEK**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Fuat BOROVALI**

İSTANBUL-2017

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Onur ÇİÇEK
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : IŞID ve Medya: IŞID'e Yabancı Militan Katılımında Medyanın Rolü
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 04.10.2017
- SAYFA SAYISI** : 129
- TEZ DANIŞMANLARI** : Prof.Dr. Ali Fuat BOROVALI
- DİZİN TERİMLERİ** : IŞID, Medya, Militan Temini
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmanın temel amacı orta doğu coğrafyasında kısa sürede ve süratli bir şekilde büyüyen ve her geçen gün kadrosuna çok sayıda yabancı militan kazandıran IŞİD terör örgütünün kullanmış olduğu medya ve medya araçları ile işlemiş olduğu dini konuların katılımında nasıl bir etki sağladığı hususlarının araştırılmasıdır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Onur ÇİÇEK

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Onur ÇİÇEK

...../...../2017

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı orta doğu coğrafyasında kısa sürede ve süratli bir şekilde büyüyen ve her geçen gün kadrosuna çok sayıda yabancı militan kazandıran IŞİD terör örgütünün kullanmış olduğu medya ve medya araçları ile işlemiş olduğu dini konuların katılımda nasıl bir etki sağladığı hususlarının araştırılmasıdır. Dört bölümde ele alınan araştırmada:

Birinci bölümde, temel kavramlar üzerinde durularak araştırmanın konusu amacı, önemi, soruları, kapsamı ve sınırları ile araştırmanın yöntemi hakkındaki konulara değinilmiştir.

İkinci bölümünde, terörizmin kavramı, tarihsel gelişimi, terörizmin türleri ve terörizmin unsurları ele alınmıştır

Üçüncü bölümde, IŞİD terör örgütü ve din referanslı diğer terör örgütlerinin kullanmış olduğu cihadi selefilik anlayışının teolojik alt yapısını ele alarak Militan temini sırasında en çok kullandıkları en cazip kavramlardan olan “İslam devleti, Cihat ve Hükmün Allah'ındır “ kavramlarının nasıl ve ne şekilde kullanıldığı ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde, IŞİD terör örgütünün kullanmış olduğu yazılı, görsel ve internet medyasının oluşturduğu etki ve sosyal medya aracılığı ile dünya çapında gerçekleştirilen propagandalar ve bu sayede kandırılan militanların durumları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler : IŞİD, IŞİD ve Medya, Selefilik, Cihat, İslam Devleti,

SUMMARY

The main purpose of this study is to investigate the effects of the religious issues that have grown in the Middle Eastern geographical region in a short period of time and rapidly and with the media and media tools used by the IŞİD terrorist organization, which gained numerous foreign militants every day. In the research covered in four chapters;

In the first part, the basic concepts are discussed and the subjects of the research are discussed with regard to the purpose, the importance, the problems, the scope and limits and the method of researching

In the second part, the historical development of the concept of terrorism and ideology, nationality and political approaches from the elements of terrorism are discussed

In the third part, the IŞİD terrorist organization and the theological subdivision of the concept of jihadi Salafism, which other terrorist organizations with religious tendencies used, It was discussed how and how the concepts of "militarized state, juried state, jihad and martyrdom on the way to right", which are among the most attractive concepts they used the most during the militant foundation, were discussed.

In the fourth chapter; the impact of the written, visual and internet media that the IŞİD terrorist organization used, as well as information about the propaganda carried out around the world via social media and the situation of the militants deceived on this issue

Keywords : ISIS, ISIS and the Media, Salafism, Jihad, Islamic State

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER	III
KISALTMALAR LİSTESİ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	VI
HARİTALAR LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
RESİMLER LİSTESİ	IX
EKLER LİSTESİ	X
ÖNSÖZ.....	XI
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE YÖNTEMİ	2
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN SORULARI	3
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	3
1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
2. TERÖR VE TERÖRİZM HAKKINDA.....	5
2.1. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI	5
2.1.1. Ülke İçi Terörizm	7
2.1.2. Uluslararası Terörizm.....	7
2.1.3. Uluslararası Terörizm	8
2.1.4. Devlet Destekli Terörizm	8
2.1.5. Etnik Terörizm	8
2.1.6. Siber Terörizm.....	9
2.1.7. Dini Referanslı Terörizm	9
2.2. TERÖRİZMİN TARİHÇESİ.....	10
2.3. TERÖRİZMİN UNSURLARI	14
2.3.1. İdeolojik/Siyasal Unsur.....	15
2.3.2. Örgütlenme Unsuru.....	16
2.3.3. Şiddet Unsuru	17
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	18
3. DİN REFERANSLI TERÖRİZM.....	18
3.1. DİN REFERANSLI TERÖR ÖRGÜTLERİN TEOLOJİK ALT YAPISI.....	18
3.2. İSLAMDAKİ MEZHEPLER AYRIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ.....	20
3.2.1. Haricilik.....	20
3.2.2. Selefilik.....	24
3.3. İŞİD'İN (IRAK ŞAM İSLAM DEVLETİ) MİLİTAN TEMİNİNDE KULLANMIŞ OLDUĞU ARGÜMANLAR.....	30
3.3.1. İslam Devleti (Ülke-Dâr Kavramı)	31
3.3.2. Hüküm Allah'ındır Kavramı	35
3.3.3. İslam'da Cihat Kavramı	36
3.4. İRAK ŞAM İSLAM DEVLETİ OLUŞUM SÜRECİ	47
3.5. İŞİD'İN BÜYÜME VE GELİŞME ARACI "YABANCI SAVAŞÇILAR"	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	67
4. İŞİD' İN MEDYA KULLANIMI	67
4.1. TERÖR VE MEDYA İLİŞKİSİ	67
4.2. İŞİD VE MEDYA	68
4.3. MEDYA PLATFORMU.....	70
4.4. MEDYA ARAÇLARI.....	71
4.4.1. Görsel Medya.....	72
4.4.2. Yazılı Medya	74
4.4.3. Sosyal Medya.....	88
4.4.4. Diğer İnternet Uygulamaları	94
SONUÇ	95
KAYNAKÇA	98
EKLER	-

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
BM	:Birleşmiş Milletler
DAİŞ	:Irak ve Şam İslam Devleti'nin Arapça kısaltılması(Devlet'ül İslamiyye fi'l Irak ve's Şam)
DEAŞ	:Devlet'ül Irak ve's- Şam
HZ	:Hazreti
IS	:Islamic state / İslam Devleti
ISIL	:Islamic State of Iraq and the Levant
ISIS	:Irak Şam İslam Devleti / Iraq Sham Islamic state
İŞİD	:Irak Şam İslam Devleti
İD	:İslam Devleti
PKK	:Kürdistan İşçi Partisi
PYD	:Demokratik Birlik Partisi
TMK	:Terörle Mücadele Koordinatörlüğü
TMKF	:Terörle Mücadele Küresel Forumu
YPG	:Halkçı Koruma Birlikleri
YS	:Yabancı Savaşçı
YTS	:Yabancı Terörist Savaşçı

TABLULAR LİSTESİ

	SAYFA
Tablo-1: Terörizmin Tanımında En Çok Tekrarlanan Unsurlar	14
Tablo-2: IŞİD Terör Örgütünün Tarihçesi	53
Tablo-3: Yayımlanan Dabiq Dergileri	77

HARİTALAR LİSTESİ

	SAYFA
Harita-1: IŞİD'in 2013-2014 Gelişim Haritaları	54
Harita-2: IŞİD'in 2015-2016 Gelişim Haritaları	54
Harita-3: IŞİD'in 2017 Gelişim Haritası	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

SAYFA

Şekil-1: Cihad ve Kit'al Farkı

42

RESİMLER LİSTESİ

	SAYFA
Resim-1: IŞİD'e Katılan Yabancı Militanlar	70
Resim-2: IŞİD'e ait Hesaplardan Paylaşılan Bazı Resimler	72

EKLER LİSTESİ

EK-A : Bazı İŞİD Görselleri

EK-B : İŞİD' in Vermiş Olduğu Sağlık Hizmetleri

EK-C : Dabiq Dergisi Görselleri

EK-Ç : Rumiya Dergisi Görselleri

EK-D : Konstantiniyye Dergisi Görselleri

ÖNSÖZ

Yakın bir tarihe kadar Osmanlı toprağı olan Kuzey Afrika, 2011 senesine gelindiğinde demokratik hak arayışı ayaklanmalarına sahne olmuştur. Domino etkisi ile Türkiye sınırlarına dayanmış ve Suriye'nin parçalanmasına sebep olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu "ehli kible tekfir edilmez" düsturu ile asırlarca sükûnet ve huzur içinde yaşattığı coğrafyaları dindaşına yaşam hakkı tanımayan politikalar sayesinde, tüm din ve mezhepten herkesi tekfir eden vahşi terör örgütlerinin üremesine laboratuvarlık yapar hale gelmiştir. Irak topraklarında Irak el-kaidesi olarak başlayan, Suriye'deki güç boşluğu nedeniyle hızlı yayılma imkanı bulan IŞİD (DEAŞ) terör örgütü işlediği vahşet nedeni ile yoğun gündem haline gelmiştir. Hastalıklı bir anlayış ile kan dökmeyi dini vecibe sayan bu terör örgüt, izlemiş olduğu iletişim stratejisinin de yardımı ile her türlü iletişim alanında bulunarak on binleri aşkın Yabancı Savaşçı katılımı elde etmiştir. Bu militanların sözde dini söylemlerin etkisi ile dünya genelinde eylem yapma potansiyeline haiz bir marjinalleşme sürecinden geçtiği görülmektedir. Bu söylemlerin nasıl bir yöntem ile işlendiği hususları ele alınmaya çalışılmıştır. Yabancı Savaşçıların bugünkü etkileri hem Türkiye hem de dünyaya olası etkileri üzerinde durulmuştur.

Bu tez çalışması esnasında benden hiçbir desteğini esirgemeyen sevgili eşim Merve'ye ve aileme, tez danışmanım sayın Prof.Dr. Ali Fuat BOROVALI' ya yol göstericiliği ve ilhamlarından dolayı teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Onur ÇİÇEK

GİRİŞ

Ülkemizin bulunduğu bu coğrafyada meydana gelen terör olayları ve iç karışıkların ülkemiz üzerindeki olumsuz etkisi her geçen gün ağırlaşarak artmaktadır. Bu etkide en büyük role sahip örgütlerden biriside sınır komşularımız içerisinde kendisinin devlet olduğunu iddiasını güden ve genişleme ve yayılma söyleminin her geçen gün yineleyen IŞİD terör örgütüdür.

Bu terör örgütü sade ülkemiz için değil tüm dünya devletleri ve insanlık için aynı tehlikeyi arz etmektedir. Dünya çapında gerçekleştirdiği eylemler ve yapılan vahşi açıklamalar bunun kanıtı niteliğindedir. Bahse konu örgütün yaptığı eylemleri sözde İslam dini adına yapıyor olduğu iddiası, bu iddiayı dini görünümlü birtakım söylemler ile desteklemektedir. Bu söylemlerin din içerisindeki yerinin yadsınamaz bir öneme sahip olması nedeni ile ülkemiz ve diğer İslam coğrafyasındaki her konuda eğitimsiz bireyler üzerindeki tesiri kaçınılmaz duruma gelmektedir.

Bu faaliyetler günümüz şartlarındaki en hızlı ve en kapsayıcı medya araçları ile profesyonel ekipler tarafından yapılıyor olması, hedef kitle üzerinde özenti merak ve sempati gibi duygulara yol açarak hiç şüphesiz amacına ulaşmaktadır. Ulaşılan ve kandırılan bu bireyler sayesinde örgüt dünya çapında tehdit arz ederken, yaptığı eylemlerini de tekrar reklam malzemesi olarak kullanarak kısır döngüsünü sürdürmektedir.

Hiç kuşkusuz bu kısır döngünün en büyük mağdurlarından biri de ülkemizdir. Bu tezin amacı, bu mağduriyete sebep olan IŞİD terör örgütünü tarihsel süreci ile ele alarak, tekfir (kâfir ilan eden) söylem ve marjinal eylemlerin teolojik alt yapısının neler olduğunu tespit etmek, propaganda hatta reklam malzemesi olarak kullandığı İslam dininin en önemli kavramlarını nasıl ve ne şekilde çarpıtılarak yansıtıldığı, ele alınan bu konuların hangi medya araçları ile yayıldığı, bu medya araçlarının örgütün gelişimine ne kadar katkı sağladığı gibi konular ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE YÖNTEMİ

1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu araştırmanın amacı ülkemizin de bulunduğu Orta Doğu coğrafyasında hızla büyüyen ve yoğun şiddet içeren, eylem kapasitesi bulunan İŞİD (Irak-Şam İslam Devleti) terör örgütüne ülkemiz ve diğer ülkelerden yapılan yabancı militan katılımında medya organlarının rolünü araştırmak ve konu ile ilgili bilinç oluşturmaya çalışmaktır.

11 Eylül terör saldırıları sonrasında Orta Doğu, bölgede icra edilen terör ve terörizmle mücadele harekâtları karşısında, İslam ile savaşan devletlere karşı savaştığını iddia eden marjinal sözde dini terör gruplarının toplanma ve faaliyet sahası halini almıştır. El kaide terör örgütü ile başlayan ve günümüzde zirvesini yaşayan bu ve benzeri örgütler, mücadelenin yayıldığı sahalarda isim ve unvan değiştirerek aynı slogan ile faaliyet göstermeye devam etmişlerdir. Günümüze geldiğinde Irak'ta yaşanan düzensizlik ve iktidar boşluğu İŞİD' in kurulup yayılmaya başlamasına olanak sunmuştur. Örgütün Irak ve Suriye'deki hızlı ilerleyişinin temel sebeplerinden biri de Türkiye ve diğer ülkelerden katılan yabancı militan sayısının fazla olmasıdır. En büyük motivasyon kaynaklarından biri olan din , terör örgütleri tarafından çarpıtılarak her türlü medya platformundan dolaşıma sokulmuştur. Tüm İslam coğrafyasında, bilgisizlik ve yanlış yorumlamanın varlığı sebebiyle çok sayıda birey bu dezenformasyona maruz kalarak etki altına alınmak sureti ile militan kadrolarına katılmışlardır.

Yukarıda ifade ettiğimiz hususlar göz önüne alındığında din duygusu hangi yöntemler ve konular çarpıtılarak sömürüldüğü ve bunun hangi medya araçlar ile nasıl hedef kitleye ulaştırıldığı hususunun tespit edilmesidir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı; ülkemizin yanı başında cereyan eden din referanslı terör olayına binlerce vatandaşımızın bilgisizce ve inanç değer yargıları kullanılarak katılımı sağlanmıştır. Bu kapsamda terör örgütü İŞİD tarafından kullanılan çarpıtılmış manevi değer yargılarının neler olduğu, bunların iletildiği medya kanallarının nasıl ve ne şekilde kullanıldığı, konusunda araştırma yapılarak farkındalık oluşturmaya çalışmaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Küresel çapta etki gösterme potansiyeli bulunan IŞİD terör örgütünün yüksek yoğunluklu faaliyet alanı ve hedef coğrafyasının ülkemize yaklaşık 1200 km sınırı bulunmaktadır. Ülkemizin Müslüman bir ülke olması ve inanç noktasında dini bütüncül olarak bilmeyen, eksik bilgili insanların kandırılma potansiyeli nedeniyle militan temini bakımından kaynak ülke, cumhuriyet sistemi ile yönetiliyor olmasının IŞİD'e göre kâfir devlet sınıfına girmesi nedeni ile de eylemsel bakımdan hedef ülke konumundadır. Her iki durumda ülkemiz aleyhine cereyan etmektedir. Bu hususlar göz önüne alındığında çarpıtılması kolay inanç değerleri ve bunların empoze edildiği medya sahalarında alınacak basit tedbirler ve oluşturulacak farkındalığın birçok insanın hayatını kurtarmasına yardımcı olabileceği değerlendirilmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SORULARI

Araştırma IŞİD terör örgütünün çok kısa bir süre içerisinde büyüyerek yayılmasının nasıl, ne şekilde, hangi araçlar ile mümkün olduğu ve Yabancı Savaşçı katılımında medya etkisi hususlarını açıklamaya çalışan temel sorular üzerinde durmaktadır.

- I. Terör ve terörizm nedir? Terörizmin tarihçesinin ve motor güçleri nelerdir?
- II. Din referanslı terörizm nedir? Kullanmış oldukları teolojik argümanlar nelerdir?
- III. IŞİD terör örgütünün medya araçları nelerdir? Medyadaki hedef kitleyi kimler oluşturmaktadır?
- IV. Medya yolu ile yapılan propaganda neticesinde kazanılan militanlar ve bunların örgüte sağladığı katkılar nelerdir?
- V. Devşirilen Yabancı Savaşçıların Dünya' ya olası etkileri nelerdir ?

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma IŞİD terör örgütü özelinde işlenmektedir. Bu araştırma esnasında IŞİD terör örgütünün son dönemde hızlı şekilde yükselmesi nedeni ile Terör örgütü üzerine yapılmış çok fazla çalışmanın bulunmaması. İzlediği vahşi iletişim stratejisine hızlı karşılık vermek adına alınan tedbir nedeniyle örgütsel doküman ve

iletişim verisine ulaşmakta güçlükler yaşanmıştır. Örgütün genel itibari ile Arapça olarak ürettiği argümanlar ve dini söylemlerin önce İngilizceye sonra Türkçeye çevrilmesinden dolayı kavram kargaşasına sebebiyet vermektedir.

1.6. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, IŞİD terör örgütüne medya aracılığı ile katılan yabancı militan konusu ele alınmaktadır. Militan teminindeki medya etkisi ve medyada işlenen konular ile ilgili yapılan çalışmalar, nitel araştırma yöntemlerinden olan kaynak tarama tekniği ile sistemli bir şekilde ele alınmıştır.

Konu ile ilgili olarak terör ve terörizm kavramı, IŞİD terör örgütü, örgütün teolojik alt yapısı ve kullanmış olduğu kavramlar ile ilgili yazılmış kitap, makale, tez, rapor, internet kaynakları taranmıştır.

Tezin ikinci bölümünde terör ve terörizm kavramı araştırılmış ve kavramsal çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümünde din referanslı terör örgütlerinin teolojik alt yapıları, ideolojileri ve söylemlerinde sıkça kullandıkları dini argümanlar ele alınarak yapılan tahrifat ve yanlışlıklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. IŞİD terör örgütünün oluşum süreci ve örgüte katılan çok sayıda Yabancı Savaşçının ülkemize ve dünyaya olabilecek etkileri üzerinde durulmuştur.

Son bölümde ise literatür taraması ve internet üzerinde arşiv araştırması yapılarak IŞİD terör örgütünün propaganda, reklam hatta tehdit aracı olarak kullandığı radyo, tv, internet hesapları, sosyal medya hesapları, cep telefon uygulaması, dergiler ve gazeteleri ayrı başlıklar halinde ele alınmaya çalışılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TERÖR VE TERÖRİZM HAKKINDA

2.1. TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMLARI

Terör kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre “ yıldırı ” anlamına gelmektedir,¹ kelime Latince “ Terrere” olarak ifade edilmiş, Fransızca “terreur” olarak adlandırılmıştır. Terör kelimesinin etimolojik olarak ise “koru salarak dehşete düşürmek” anlamını ifade ettiği görülmektedir. Ülkemizde uzun zaman terör kelimesi yerine “anarşi” kelimesi kullanılmıştır. Ancak bu kelimenin Türk Dil Kurumu sözlüğündeki karşılığı “Kargaşa” olarak ifade edilmiştir.² Bu sözcüğün günümüz olaylarının açıklanmasında yetersizliği üzerine, uzun süre sonra “terör” kelimesi kullanılmaya başlanılmıştır.³

Terör kavramının en kısa ifadesi, “belirli bir amaca ulaşmak için hukuk dışı yollarla yapılan eylemlerdir” şeklinde açıklanmaktadır.⁴ Terörizm ifadesi ise “yapılan eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran ve geliştiren bir düşünce disiplini veya akımı” olarak ifade edilmektedir. Teröristler tarafından yapılan her türlü eylem propaganda aracı olarak kullanılarak terörizm eylemine dönüştürülmüş olur. Terör ve terörizmi ayıran en belirgin çizgi budur. Terörizm kavramı üzerinde tüm dünya devletlerinin küçük ya da büyük çalışmaları olmuştur, ancak günümüze kadar yapılan hiçbir tanımlama geneli kapsayıcı olamamıştır. Bu sorunun temelinde, terörizmin yeni bir savaş metodu olan, “düşük yoğunluklu savaş” olarak adlandırılmasıdır.⁵ Terörizmin tanımı üzerinde henüz bir uzlaşma sağlanamıyor olmasının temel sebeplerinden bir diğeri de uluslararası alanda devletlerin terör örgütlerine örtülü bir şekilde destek veriyor olmasıdır, bu durum tanımlamanın yanı sıra terörizm ile mücadeleyi de güçleştirmektedir.⁶

Terör uzmanı B.M. Jenkins terörizm ile ilgili olarak “Savaş, diplomasi devamıdır denir. Terörizm ise, savaş ve diplomasi ile elde edilemeyen sonuçları elde etmek için başvurulan yöntemdir” diyerek bu durumu bir araç olarak göstermektedir.⁷

¹ **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11.Baskı, Ankara 2011,s,2332

² **Türkçe Sözlük**, a.g.e., s.121

³ Atilla Yayla, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, **Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi**, XLV, 1990, 335-385.

⁴ Haydar Çakmak ve M. Kurum, *Terörizmin Finansman Boyutu ve Terörizmle Mücadeledeki Yeri, Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi*, Barış Platin Kitap, Ankara 2008, 7-50,s,29

⁵ Ali Kemal Ceyhan, *Hiç Konuşulmayanlar Konuşuluyor Mücadele Edenlerin Dilinden Terör*, Yeni Yüzyıl Yayınları, İstanbul, Haziran 2012.s,31-32

⁶ Aşkın İnci Sökmen, *İdeolojik Boyutu İle PKK Terör Örgütü*, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kara Harp Okulu, Ankara, 2012, s.35 (**Yayımlanmış Doktora Tezi**)

⁷ Fırat Pırtaşı, “Yeni Boyutlarıyla Terörizm ve Dış Politika”, *Uluslararası Terörizm ve Dış Politika*, Prof. Dr. Osman Metin Öztürk (der.) ,Biltek Yayınları, Ankara, 2002,s.91

Terörizmin tanımlanması ile ilgili olarak yapılan çalışmada Hollandalı siyaset bilimci Alex P.Schmid, yapılan 140 terörizm tanımı üzerinde yaptığı çalışmasında, 20 ortak amaç tespit etmiştir, bunların en sık kullanılan beşi ; halkı veya hedef topluluğu korkutmak, yerleşik otoriteye tahrip etmek, otoriteye veya düzene karşı olan güçleri harekete geçirmek, kamuoyunu olumlu ya da olumsuz yönde etkilemek ve siyasal güç odaklarını ele geçirmek olarak tespit etmiştir. En çok söz edilen beş öğenin ise şiddet veya zor kullanma, siyasal amacının olması, dehşet ve korku salma, tehdit, toplumda uyandırılan psikolojik etki şeklindedir.⁸ Sistemli olarak terörizme en uzun süre maruz bırakılan ülkelerden biri hiç şüphesiz Türkiye'dir, Türkiye' de yapılan terörizm tanımı da araştırmaları kapsar niteliktedir. Ancak 1984 yılından bu yana yapılan mücadele tam anlamı ile sonuç vermiş sayılmamaktadır.

Ülkemizde 1991 yılında yürürlüğe giren 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda 2006 yılında yapılan değişiklik ile

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi , hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletini ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacı ile bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”

şeklinde tanımlanmıştır. Yasada sadece fiili gerçekleştirenler değil meydana gelen bu fiillerin propagandasını yapan ögeler ile ilgili de ceza tedbirleri ön görülmektedir. Bu durum yasanın sadece terör ile değil terörizmle de mücadele ettiği anlamına gelmektedir.

Terörizmin tanımlanmasıyla ilgili bir diğer sorun da devlet aktörlerinin terörizmle olan ilişkileridir. Devletler tarafından rekabet halinde oldukları diğer devletleri zayıflatmak amacıyla zaman zaman terörizme destek verilmektedir. Bu da devletlerin terörizm ile ilgili ortak tutum almalarını engelleyen en önemli etkenlerdendir. Yine devletler tarafından, ileride ortaya çıkacak terör olayları karşısında nasıl tepki vereceklerini önceden tespit etmek istememeleri nedeniyle de ortak bir terörizm tanımı etrafında uzlaşamamaktadır. Diğer bir ifade ile, kendi vatandaşlarına, ülke bütünlüğüne ya da ulusal menfaatlerini misilleme eylemlerine maruz bırakma riski olan önceden tanımlanmış bir hukuki çözüme kendilerini

⁸ Doğu Ergil, “Uluslararası Terörizm”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi*, Cilt 47, Sayı 3/4, Ankara, Haziran-Aralık, 1992, 139-143, s.140

hapsetmek fikrinin ürkütücülüğüdür.⁹ Bu kapsamda değerlendirildiğinde ülkelerin amaç ve çıkar sağlama, hedef durumda kalma veya yetersizlikler veya çekimserliklerinden kaynaklanan terör türleri meydana gelmektedir. Kavramsal olarak sınıflandırılması yapıldığında; Ülke içi terörizm, Uluslararası terörizm, Uluslararası Terörizm, Devlet Terörizmi, Devlet Destekli Terörizm, Etnik Terörizm, Siber Terörizm ve Dini Referanslı Terörizm olarak adlandırılmaktadır.

2.1.1. Ülke İçi Terörizm

Tek bir devlet içerisinde sınırlı kalan ve yabancı bir katılım, unsur veya ilişkinin müdahil olmadığı sistemli şiddet biçimidir. Bu türün en belirgin özelliği, tüm eylemlerin tek hedefe (ulusa) yönelmiş olmalarıdır. Dışarıdan herhangi bir hükümet tarafından desteklenmemesi ön görülmekte olup, bu durum sade teorik olarak mümkün görülmektedir.¹⁰

2.1.2. Uluslararası Terörizm

Bu kavram 1960' lardan bu yana artan şiddet eylemlerinin devletlerarası bir boyut kazanması sonucu uluslararası ilişkiler disipliniinde yer bulmuştur. Uluslararası terörizm, "içeriği ve tekrarı uluslararası sonuçlar doğuran terörist faaliyetler" olarak tanımlanmaktadır. Bir yabancı devletin ya da uluslararası örgütün politikasını etkilemek üzere gerçekleştirilen şiddet eylemleri de uluslararası nitelik taşımaktadır. Bir veya daha çok devletin desteğini alarak terörist eylemlerde bulunması durumunda aynı çerçevede görülmektedir. Yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yönelen terörizmde uluslararası boyutludur. Uluslararası terörizm, belirli siyasal, sosyal ve ekonomik çıkarlar sağlamak için insan hayatlarını, uluslararası barışı, iç sosyal dinamikler ve güvenlik ortamını, iç işlerini, barışçıl ilişkileri, iç ve uluslararası hukuku hedef almaktadır. Devletlerin ilişkilerinde olumsuz etki oluşturacak ve çözümlenmesi uzun zaman alan anlaşmazlıklar yaratmaktadır¹¹.

⁹ Türkiye Barolar Birliği, *Türkiye ve Terörizm*, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006, s. 19-20

¹⁰ Fatma Taşdemir, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Usak Yayınları, Ankara, 2006, S,34

¹¹ Ö. Rengin GÜN: Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,2000 C.2,s.4,80-81

2.1.3. Uluslarötesi Terörizm

Küreselleşme süreci ile birlikte devlet dışı aktörlerin uluslararası ilişkilerde daha fazla rol almaları sonucu, özellikle 1970'li yıllarda bu aktörlerin uluslararası düzeydeki şiddet eylemlerine karışmaları gerçeğini de getirmiş ve bu gerçeklik "uluslarötesi terörizm" kavramı ile ifade edilmiştir. Buna göre uluslar ötesi terörizm, herhangi bir şekilde devletin müdahalesi olmaksızın, devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen terörist eylemleri ifade etmektedir. Bu çerçevede uluslar ötesi terörizmi, uluslararası terörizmden ayıran en önemli fark, terörist örgütler tarafından gerçekleştirilen operasyonların herhangi bir devlet tarafından yönetilmemesi ya da kontrol edilmemesidir.¹² Bu durumda sadece teorik olarak var olduğu düşünülmektedir.

2.1.4. Devlet Destekli Terörizm

Devletler iç siyasette olduğu gibi dış siyasette de teröre destek verebilmektedirler. Bu destek basit yardımlar seviyesinde veya sponsorluk seviyelerinde olabilmektedir. Sponsorluk seviyesinde yapılan yardımlarda örgütlere ağır silah, para, istihbarat ve eğitim gibi konularda yardım yapıldığından bu tür terör örgütleri ile uğraşmak ve başarı elde etmek oldukça güçleşmektedir. Sponsorluk düzeyinde destekler alabilen örgütler son derece tehlikeli ve yıkıcı güce sahip olabilmektedirler. Sponsorluk faaliyetleri genel itibari ile hukuki süreçlerin işletilemeyeceği, gerekli yargılamanın yapılamayacağı yerlerde yapılıyor olması da devletleri mesuliyetten kurtardığı gibi bu tür örgütlerle mücadeleyi güçleştiren diğer unsurlarındandır. Devletlerin teröre sponsorluk etmeleri devletler arasında çatışmaları tahrik etmesi nedeniyle çok büyük tehlike arz edebilmektedir.¹³

2.1.5. Etnik Terörizm

Etnik bir gruba mensup kişilerin terör örgütlerinde ya da eylemlerinde çoğunlukla yer aldıkları terör türüdür. Etnik nitelikli terör olaylarına milliyetçi terör de denmektedir. Etnik terörün temelinde kendi hak taleplerini elde etmek için silahlı mücadeleden başka yol ve yöntem kalmadığına inanan veya öyle olduğuna inanıldığı durumlarda meydana çıkmaktadır. Etnik terörün birçok alt grubu

¹² Taşdemir, a.g.e., s. 35-37

¹³ S.Hami Başeren, *Türkiye Çevresinde Meydana Gelen Gelişmelerin Türkiye'nin Güvenlik Politikalarına Etkileri Sempozyumu*, İstanbul 2006, Harp Akademiler Basımevi, s.15-16

bulunmaktadır, bunların başında ırkçılığın, inancın, gelenek ve göreneklerin dayanak olarak kabul edildiği eylemler görülmektedir. Etniklik kavramı çok geniş bir alanı kapsadığı için terör olaylarını çeşitliliği ve sayısı da artmaktadır. Bu artışın veya terörün doğuşundaki temel sebep ise etnik unsurun kendini egemen gücün baskısı altında hissettiği anda açığı çıkmaktadır.¹⁴

2.1.6. Siber Terörizm

Belirli bir politik ve sosyal amaca ulaşmak için bilgisayar veya bilgisayar sistemleri kullanılarak bireylere ve mallara karşı bir hükümeti veya toplumu yıldırma, baskı altında tutmak amacı ile kullanılmaktadır. Başka bir ifade şekli kullanmak gerekirse, klasik terörizmde elde edilmek istenen sonuçların tamamı bilgisayar ve bilgisayar sistemleri kullanılarak elde edilmeye çalışıldığı yöntemdir. Siber terörizmi tanımlarken temelde terörizm olgusunun nitelikleri değil ancak terör olgusunun nasıl yaşama geçirildiği önem arz etmektedir. Temel amacı bir kısım siyasal sonuçlara ulaşmak olan insanların, ellerine geçirdikleri yeni teknolojik donanımlar ile terör eylemini gerçekleştirmek için yola koyulmuş olmalarıdır. Dolayısıyla terörizm de felsefi olarak köklü bir değişimden bahsetmek güçtür ancak yöntemler ve araçlarda önemli değişimler olmuştur.¹⁵

2.1.7. Dini Referanslı Terörizm

Dini referans aldığı iddia eden terör örgütleri son asra damga vuran eylemler gerçekleştirmeleri ve bu potansiyelin devam etmesi nedeniyle ayrı bir başlık altında incelenmesi gerektiği kanaati oluşturmaktadır.

Dini referanslı (motifli) terör; *“bir din sistemi içerisinde uç noktalarda yer alan marjinal düşünceler veya inançlar çerçevesinde, saldırganlık başta olmak üzere bazı davranış biçimlerinin kutsanarak yüceltilmesi neticesinde meydana gelen şiddet ve terör eylemleri”* şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁶

Etnik terörde olduğu gibi dini referanslı terörde de; istenilen veya hayal edilen dini düzene ulaşmak için başka yöntem kalmadığı gerekçesi ile şiddeti araçsallaştıran ve dini vecibe olarak gösterme gayretinde bulunma durumunu ifade

¹⁴ Başeren, a.g.e., s.12-15

¹⁵ Kübra Deren Ekici, **AB'nin Terörizmle Mücadele Yöntemleri**, <http://www.turkishweekly.net/turkce/makale.php?id=87> (Erisim tarihi: 23.10.2016)

¹⁶ Mehmet Ali Kirman, **Din Sosyolojisi Terimler Sözlüğü**, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2004, s.320.

etmektedir. Yapılan fiillerin din adına yapılması dolayısı ile diğer alternatiflere nazaran daha kolay ve etkili bir metottur.¹⁷

2.2. TERÖRİZMİN TARİHÇESİ

Terörizm, neredeyse her dönemde ve hemen hemen tüm ülkelerde örgütlü veya bireysel bir fiil olarak görülen bir olaydır. Fuhuş, katliam veya hırsızlık gibi terör de evrenseldir. Yani zaman gibi bir sınırlılığı, mekânı yoktur, yaygındır. Bu zamana kadar farklı şekillerde ve maskeler kullanarak terör var olmuştur, bundan sonra da çok veya az varlığını sürdürecektir. Günümüzde terörün içinde yaşıyoruz, ilerleyen zamanlarda da yaşayacağız. İnsanlığın ayrılmaz bir parçası olmuştur terör.¹⁸

Terör sözcüğünün köküyle alakalı tarihe dönüp baktığımızda, Hz. Âdem'in oğlu Habil'in diğer oğlu Kabil'i öldürmesi olayına kadar gitmek mümkündür.¹⁹

Terör fiili sistemli şekilde ele alındığında ise "Sicari" hareketi bilinen terörist hareketlerin en eski örneklerindedir. Dinsel bir tarikat olan Sicari, Filistin'de (M.Ö. 73-66) yüksek düzeyde örgütlenmiş şahıslardan oluşturulmuştur. Tarikatın faaliyetlerini anlatan kaynaklara bakılırsa Romalılara karşı vergi ayaklanmasını başlatan Yahudi özgürlük hareketi zealot' lara uzanmaktadır. Bu ayaklanma, Yahudi dinine mensup aşırı inançlı savaşçılar olan "Zealot"lar liderliğinde güçlü dinsel öğeleri bulunan milliyetçi bir başkaldırıdır. Tapınaklarının ve Kudüs'ün yıkımıyla M.Ö. 70' lerde son buldular. Grubun önce Masada' ya çekildikleri sonra Romalıların şiddetli saldırıları ve uzun kuşatmaları sebebiyle M.Ö. 73 yılında topluca intihar ettikleri bilinmektedir. Kurbanlarını hançerle ve gündüz kalabalık yerlerde öldürmeleri ile bilindiklerinden, oluşturdukları korku ve panik, cinayetlerinden daha telaşlandırıcı olmaktadır.²⁰ "Sicariler" tarihte ilk defa intihar saldırılarında bulunan ve Zealotlar' ın bir alt grubu olarak adlandırılan gruptur. Bu örgüt ismini, giysilerinin altına sakladıklarını ve eylemlerde kullandıkları "sica" isimli kısa suikast kılıcından almıştır.²¹ M.Ö.73-66 arasında Filistin'de din adamlarının kurdukları ve son derece iyi organize olmuş bir dini mezhep seklinde ortaya çıkmış olan Sicariler aşırı ölçüde milliyetçi olup Roma aleyhtarı olarak bilinirler.

Sicari'lerin farklı felsefi görüşlerinin olduğu bazı otoritelerce düşünülmektedir. Romalılara birçok sabotaj düzenlemişlerdir aynı zamanda ılımlı Yahudileri de

¹⁷ Emre Yelaldı, "*Türkiye'de Terör, Terörizm ve Terör Örgütleri*", 2014, <http://akademikperspektif.com/2014/05/18/turkiyede-teror-terorizm-ve-teror-orgutleri/>, (Erişim Tarihi: 12.12.2016)

¹⁸ Ercan Çitlioğlu, *Gri Tehdit Terörizm*, Ümit Yayınları, Ankara, 2005, s. 16

¹⁹ Sertaç Başeren, "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm", *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2006, 7-18, s. 7

²⁰ Emin Demirel, *Terör*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002, s. 25

²¹ Demirel, a.g.e., s. 25,26

öldürmüşlerdir. Ortaçağın sonunda güçlü bir şekilde yeniden meydana çıkmışlardır.²²

Diğer bir terörist hareket olarak ise Roma İmparatoru Julius Sezar'ın M.Ö. 44 yılında Brütüs tarafından öldürülmesi kabul edilebilir. Çünkü terörizm tarihinde bu suikast önemli bir yere sahiptir. Politik liderler bu olayın ardından terörün hedefi konumuna gelmiştir. Orta Çağ'da örgütlü terör faaliyetleri görülmeye başlamıştır.²³

Assasin (Haşhaşi) ise 11. yy' da Ortadoğu'da ortaya çıkmıştır. Kurucusu ve en önemli lideri Hasan Sabbah olan bu örgüt 11. ve 13. asırda (1049-1134) bölgede bulunan Selçuklu hâkimiyetine karşı savaşmıştır. Bu grup, cinayetlerini mukaddes ayin edasıyla hançer kullanarak yapmış ve halka büyük bir korku salmışlardır. Çağdaş terör örgütleriyle, Haşhaşi örgütünün ciddi benzerlikler bulunmaktadır. Hasan Sabbah'ın Selçuklu zamanında terörü sistemli bir araç haline getirerek çağdaş manası ile terörün kurucusu olduğu söylenebilir. Sabbah; korkunun, mantık ve düşünce işleyişlerini bozarak insanları sürüleştireceğinin farkına varan ve bunu kullanan bir kişidir. Bugünkü terör grupları gibi güçlü düşmanlarıyla yüz yüze savaşamayacağını bilen Sabbah, iyi örgütlenmiş disiplinli, gizli, küçük bir grubun yürüteceği uzun zamanlı bir terör kampanyasıyla hedefine ulaşmak istemiştir. Efsane olacak şekilde elemanlarını uyuşturucu maddeler kullanarak kendine bağlayan Sabbah, düzenli askeri birlikleri savaş meydanına göndermek yerine, müritlerini önde gelen düşmanları öldürecek fedailer olarak göndermiştir. Ayrıca kurtarılmış bölgeler ve vur-kaç taktiğini terörizm literatürüne kazandırmıştır.²⁴ Haşhaşilerin en bilinen faaliyetleri Selahaddin Eyyubi'ye yaptıkları başarısız suikast girişimi ile Selçuklu veziri Nizamül Mülk'ü öldürmeleridir.

Fransız ihtilalinin terörizm literatüründe dönüm noktası olarak yorumlandığı görülmektedir. Neredeyse tüm yazarlar tarafından modern terörizmin Fransız ihtilali sonrasında oluştuğu kabul edilmektedir. Özellikle Mart 1793- Temmuz 1794 dönemi "Terör Rejimi" olarak kaydedilmiştir. Bu dönem "modern terörizmin" yanında "Jakoben" algısının da doğması sağlanmıştır. Jakobenizm; siyaset literatüründe, mutlak ve doğru olduğuna inanılan bir hedef veya fikri, insanlara zorla benimsetme ve bunun için şiddet kullanma hareketi olarak bilinir. İlk olarak Fransa'daki jakoben kulüplerine dayanarak meydana gelmiş daha sonra sol ve sağcı politikacılar tarafından davranış biçimi olarak kullanılmıştır. İhtilalin ardından 1789-1793 seneleri arasında yeni rejim düşmanlarına karşı planlama yapılmadan, aniden uygulanan ve 1793 yılının eylül ayından itibaren rejimin prensibi olarak görülerek terörde meşru

²² Gürol Korkmaz, *Terör Medya İlişkisi*, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1999, s. 20

²³ Özden Çelik, "Terrorism Overview", A. Duyan (Ed.), *Defence Against Terrorism: Different Dimensions and Trends of an Emerging Threat*, IOS Press, Amsterdam, 2012, 1-17, s.2

²⁴ Gürol Korkmaz, *Terör Medya İlişkisi*, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1999, s. 22

hale getirilmiştir. Çünkü yeni rejimi oluştururlarken terörist kavramına olumlu bir mana vererek kullanmışlardır. Terör sözcüğüne, Fransız ihtilali sonrasındaki bir hükümete ve onun himayesindeki bir döneme 10 Ağustos 1792 yılından 27 Temmuz 1794 yılına kadar kendi ismi verilmiştir. Ekonomik krizden kurtulamamış olan İhtilalci Fransa'da, istifçilik, tefecilik şüphesi olan herkes terör tehdidi altındaydı, bu dönemde ihtilal kurullarına yapılacak bir ihbar tutuklama yapmak için yeterliydi. İhtilalin ardından yeni iktidarın 22. ayında Robespierre'in düzenlediği 10 Haziran 1794 tarihli kanuna göre korku egemenliği ihtilal mahkemeleri tarafından gerçekleştirilmeye başlanılmıştır. Tahminlere dayanılarak bu kısa iktidar döneminde 40.000 ölüm cezası uygulanmış, 300.000 tutuklama yapılmıştır. Jakobenler, şüphelilerin kurban olarak görüldüğü meşru radikal demokratik bir cumhuriyet kurulması için çaba göstermişlerdir. Yani ihtilal öncesindeki zamanda terör, despotluğun bir sıfatı olarak kullanılmıştır. İhtilal sırasında Robespierre hükümeti tarafından devlet terörü olmuştur.²⁵

Dönemin diğer önemli terör örgütleri, 19. asırda Amerikan İç Savaşı'nda yenilen güneylilerin yeniden, inşa taraftarlarına baskı amacıyla kurduğu Klu Klux Klan adlı örgüt ve Çarlık Rusya'sında Çarlık karşıtı anarşist grubun kurduğu Norodnaya Volga (Halkın İradesi) isimli örgüttür.²⁶ Rusya'da 19. asır ortalarında sol grubun hareketleri, şu anki terörizmin ilk örneklerinin izlerini barındırırlar. Bunlar sosyal kurumları ve hükümetleri yıkmak amacıyla kolektif ve bireysel şiddeti kullanan Rus anarşistleridir. Yine, Rus devrimci Norodnaya Volga (Halkın İradesi) çoğu açıdan 20. yy terör hareketlerinin ilk misalleridir. Çar'ın otoritesine karşı mücadele ederken örgüt tarafından birçok polise ve kamu görevlisine suikastlar düzenlenmiş, 1881'de Çar II. Alexander suikastla öldürülmüştür. 1914 senesinde, bir Sırp ajan tarafından Saraybosna'da Avusturya-Macaristan veliahtı Ferdinand'ı öldürmesi neticesinde Dünya Savaşı'nın başlamasına sebep olması, terörizm tarihinin en önemli sonuca sebep olan olayı olarak görülür.²⁷

19. yy sonlarında başlayan ve 20. yy' da yayılan ayrılıkçı, milliyetçi mücadelelerde etkinlik kazanmaya başlamıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra terör faaliyetleri 1960'lı yıllarda başlamış ve farklı ülkelerde çeşitli şekillerde görülmüştür. Bu hareketler üç şekilde görülmüştür: Birincisi; Latin Amerika ülkelerindeki kır ve şehir gerillacılığı, ikincisi; Kanada, İrlanda ve İspanya'da ayrılıkçı terörizm, Üçüncüsü; Kuzey Amerika, Japonya ve Batı Avrupa'da meydana çıkan yeni sol

²⁵ Hamide Zafer, **Sosyolojik Boyutuyla Terörizm**, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 12

²⁶ Haydar Çakmak, Tarihi Açıdan Terör, H. Çakmak ve T. Altunok (Ed.), **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi**, Ankara, Barış Platin Kitap, 2008, 17-27, s. 18

²⁷ Çakmak, a.g.e. s. 21

akımlarla oluşan şehir terörü dalgası olmuştur.²⁸ II. Dünya Savaşı'nın ardından iki kutuplu dünya sisteminin meydana çıkması terör olaylarında artışa sebep olmuştur. Batı ve Doğu bloklarının birbirlerine karşı terör örgütlerini kullanmaları, özgürlüğün, bağımsızlığın, milliyetçiliği yükselen değerler olması, teknolojiye gelişmeler bu durumun sebepleri arasındadır. Bu zamanda özellikle Sovyetlerin desteğini alan sol örgütler faaliyetler yapmışlardır. Sovyetler Birliği'nin 1990'lı senelerde yıkılması ile Soğuk Savaş Dönemi nihayete ermiş ve sol grupların terör olaylarında azalma görülmüştür. Fakat etnik ve din kökenli terör olayları artarak sürdürülmüştür.²⁹

Bütün dünya ülkelerince terörün ciddiyetinin anlaşılması 11 Eylül 2001'de El-Kaide Örgütü'nün ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagonu saldırmaları ile gerçekleşmiştir. Bu tarihten itibaren terör faaliyetleri tüm hızıyla sürmüştür fakat terörle mücadele meselesi ABD'nin liderliğinde bütün dünya ülkeleri tarafından daha geniş kapsamlı ele alınmaya başlanmıştır. ABD ve AB ortak askeri güçlerinin Ortadoğu coğrafyasında gerçekleştirdiği operasyonlar sırasında batı karşıtı radikal grupları daha marjinalleştirerek dünya çapında örgütlemeye itmiştir. Müdahale sonrasında çekilme kararı ile Ortadoğu coğrafyasında oluşan güç boşlukları ise bu marjinal cihadi söylemleri bulunan din referanslı terör örgütlerine kalmıştır. Bu durum ise bu coğrafyanın terör örgütleri için gelişip büyümelerine yardımcı olan bir laboratuvarları haline almış gözükmektedir.

²⁸ M. Baykal, Terörizm, Dün-Bugün-Yarın, *Yeni Form Dergisi*, Ankara, 1998, Sayı. 56, 34-45, s. 24

²⁹ Çakmak, agm. s. 22

2.3. TERÖRİZMİN UNSURLARI

Terörizmin tanımı üzerinde çalışan akademisyenlerden Schmid ve Jongman³⁰ 1936-1981 arasında yapılan 109 tanımlamayı incelemiştir. Bu inceleme sonucunda tanımlarda en çok vurgulanan hususlar Tablo-1'de gösterilmiştir.

S.No	Unsur	Kullanma Oranı
1	Şiddet ,Güç	83,75
2	Politika/Siyaset	65
3	Korku, Terör	51
4	Tehdit	47
5	Psikolojik Etkiler ve Beklenen Tepkiler	41,5
6	Kurban-Hedef Ayrımı	37,5
7	Amaç, Planlanış, Organize Hareket	32
8	Savaş metodu, strateji, taktik	30,5
9	Fazla normallik, kabul edilmiş kuralların ihlali, insani sınırlardan yoksun	30
10	Baskı, gasp, itaat	28
11	Propaganda amacı	21,5
12	Keyfilik, şahsi olmayan, rastlantısal karakterli, ayırım yapmayan	21
13	Siviller, savaşmayanlar, tarafsızlar, yabancı kurbanlar	17,5
14	Gözdağı	17
15	Kurbanların Masumluluğu	15,5
16	Grup, hareket, suç örgütü	14
17	Sembolik görünüş, başkalarına gösteri	13,5
18	Sembolik görünüş, başkalarına gösteri	9
19	Gizlilik, örtülü doğası	9
20	Tekrarlılık, şiddetin seri karakteri	7
21	Suç	6
22	Üçüncü kişi tarafından yapılan istekler	4

Tablo-1: Terörizmin Tanımında En Çok Tekrarlanan Unsurlar³¹

Bu hususlardan öne çıkanlar şiddet, ideoloji ve örgütlülüktür. Konu üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise, 76 tanım incelenmiş ve ortak noktaların %84 ile

³⁰ Alex P Schmid, ve Albert J. Jongman, *Political Terrorism, Transaction Publishers*, New Jersey, 1988, s.5-6

³¹ Schmid ve Jongman,a.g.e.,s.7

şiddet ve güç kullanımı, %71'inin siyasal motivasyon , %41'inin korku, tehdit ve baskı, % 29'unun ise örgüt/grup olduğu tespit edilmiştir.³²

Bu araştırmalar neticesinde yapılan tespite göre bir faaliyet veya grubun terörizmle ilişkilendirilebilmesi için bu üç temel unsurun varlığını aramak gerekmektedir. Bu unsurlar Siyasal/İdeolojik unsur, Örgütlenme Unsuru, Şiddet Unsuru. Bu unsurların tamamını barındıran faaliyetlerin terörizm ürettikleri ön görülebilmektedir. Sayılan bu üç unsur terör örgütü kavramının üç sacayağını oluşturmaktadır, bu unsurlardan birinin eksik olması durumunda terör örgütünün varlığı hakkında konuşulamaz.

2.3.1. İdeolojik/Siyasal Unsur

İdeoloji; fikir, kitle ve amaçların birliğinden oluşmaktadır. Mevcut toplumsal koşullar içinde, koşulların kötü olduğu ve nedenleri bu durumdan hoşnutsuz olan kitlelere tutarlı fikirler biçiminde anlatılır. Kendi içinde tutarlı gözükten açıklamalar sunan ideolojik söylemler insanların akıllarına hitap eder, fikirlerin yaygınlaştırılması doğru olduğuna kitleleri ikna edilmesi gerekir. Bundan dolayı içerikleri ne olursa olsun bütün ideolojik yapılarda propaganda önemli yer tutar. Fikirler kitlelere yayıldığı ölçüde gerçeklik kazanabilir. Fikirlerin yol göstericiliğinde kitlelerin iktidarı ele geçirebilmelerinin olanaklı olması gerekir. Bunun için sadece öznelerin fikrinsel önermeleri konusunda ikna edilmeleri yeterli değil, somut koşulların bulunması gerekir. Bilgiler kitlelere ayrıntıları ile kavratılamaz. Bunun yerine düşünceleri ve talepleri kendisinde birleştiren basit, kolay, kavranır, kalıplaşmış söylem olan sloganlar kullanılır. Sloganlar özenle seçilmiş fikirler olarak somut yaşamsal gereksinimleri talep eden, hemen uygulanabilir, eyleme dönük önerilerdir. Bir kere oluşturulduktan sonra beyinlere kolayca yerleşir. Bilince egemen olduktan sonra kolay değişmezler. Değişmeleri ancak büyük alt üst oluşlarla gerçekleşebilir. İdeolojiler kitlelerin önüne sloganlarıyla çıkarlar, toplum önünde kimliklerini bu şekilde belirlerler. Slogan üretimi ideolojik oluşumun bir göstergesidir, kitle ile ideoloji arasında bir köprülük görevi yapar. İki taraflı bu etkileşimde birliğin oluşabilmesi için söylemlerin hedef kitesince kabul görmesi gerekmektedir.³³

İdeolojinin oluşum safhaları yukarda bahsedildiği gibidir ancak, belirlenen ideolojinin kişiler veya sistem tarafından algılanamaması veya karşı çıkması gibi

³² Sabri Dilmaç, "Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar", Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara,2011,s.110 (Yayımlanmış Doktora Tezi)

³³ Sökmen,a.g.e., s.44-45

durumlarda söz konusudur. Bu ideolojileri normal yollarla hayata geçiremeyen kişiler de teröre yönelmektedirler.³⁴

İdeoloji, terörist faaliyetlerin dayanak ve hareket noktası olması nedeniyle terörizmin olmazsa olmaz unsurlarındandır. İdeolojiler hareketin rehberidir. Uygulanacak şiddet, seçilecek hedefler, üye temin faaliyetleri hep bu unsur doğrultusunda belirlenir.³⁵

Bir siyasal şiddet eyleminin terörizm olarak nitelendirilebilmesi için ideoloji, örgütlenme ve eylem olarak üç temel unsurdan oluşması gerekir. Şiddet kullanma veya şiddet tehdidi içeren anormal yollarla siyasal davranışı etkilemeye çalışan sembolik bir fiil olan terörizmde en önemli unsur ideolojidir. İnanç, değer yargıları ve amaçları bünyesinde barındıran ideoloji, eylemlerin kendilerince meşrulaştırılmasını sağlar. Sıradan bir şiddet eylemini terörizme dönüştürmekte güçlü bir etkisi bulunmaktadır. Bir örgütün ideolojisi o örgütü tanımlamada kullanılan en temel unsurdur, adeta kimliği durumundadır. Örgütlenmenin sağlanması, militan temini, yandaş bulma, bağlılık ve eylemsellikte en önemli etken ideolojidir.³⁶

Terör örgütü için ideoloji bir hedefe varmanın yegane anahtarı ve yol haritasıdır. "İdeolojik unsurun yer almadığı şiddet içeren bir hareket terör olarak adlandırılmaz"³⁷.

İdeolojinin terörizm üzerindeki etkileri şu şekildedir;

- (1) Terör örgütünün siyasi ajandasını belirler.
- (2) Terör eylemleri için meşruluk kazandırır.
- (3) Terörist eylemin niteliğini tanımlar.
- (4) Terörist eylemin taktik ve stratejisini belirler.
- (5) Örgüte katılımı sağlama ve bağlılığı güçlendirir.
- (6) Örgütün propaganda unsurlarının temelini teşkil eder.
- (7) Mevcut düzenin dışında farklı bir dünya yaratmak için araç görevi sağlar.
- (8) Örgüt üyeleri arasında özdeşlik oluşturur.

2.3.2. Örgütlenme Unsuru

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre örgüt kelimesi, "*Ortak bir amaca veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül,*

³⁴ Tolga Uyar, *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s,10

³⁵ Dilmaç, a.g.e.,s.360

³⁶ Sökmen, a.g.e., s.38

³⁷ Sökmen, a.g.e., s.45

teşkilat” olarak tanımlanmıştır.³⁸ Bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelerek faaliyet yürütenler yasal oluşumlardır. Ancak bir terör örgütünden bahsetmemiz için bir ideoloji ve şiddet unsurunun olması gerekmektedir.

Terörist gruplar ile ilgili kullanılan yaygın tanımın “yasadışı örgüt ” olmasının temel sebebinin yapılan tanımlama ile arasındaki farklılıklardan (ideoloji ve şiddet unsurunu da kapsayacak şekilde farklılaşmasından) kaynaklanmaktadır.

Farklı örgüt tiplerinde farklı modeller görülse de klasik terör örgütlerinin yapısı piramide benzemektedir. Piramidin en üstünde lider, hemen altında yönetim kadroları, ortada faaliyet alanlarına göre militanlar, altta yasal alanda faaliyet gösterenler ve en altta sempatanlar yer almaktadır³⁹. Bu sistem sıkı bir hiyerarşi ile korunmakta kadrolardan birinin eksilmesinde hemen yerleri doldurulur ve zafiyete meydan verilmemeye çalışılır. Bu sistem sıkı bir hiyerarşik yapı ile korunur. Lider veya yönetici kadrolarda meydana gelen eksiklikler hemen doldurularak zafiyete yol açılması engellenmeye çalışılmaktadır.

2.3.3. Şiddet Unsuru

Terör örgütleri, siyasi hedeflerine ulaşabilmek için şiddete ihtiyaç duyarlar. Şiddeti kullanarak topluma korku salma, halkta bıkkınlık ve yılgınlık oluşturma, mevcut otoriteye olan güveni sarsarak kaos ortamı oluşturmayı hedeflerler.⁴⁰ Şiddetin en önemli aracı saldırdır. Organize olarak bir saldırı planı olmasa da Molotof kokteyli kullanarak, bombalı saldırı, suikast, adam kaçırma, canlı bomba eylemleri ile şiddete başvurulmakta ve hedef kitle hasara uğratılarak sansasyon yaratılmaya çalışılmaktadır. Şiddet sadece silahla zarar verme yoluyla değil söz, hakaret ve davranışlarla da uygulanabilmektedir. Psikolojik şiddet denilen bu durum toplum üzerinde baskı yaratarak istenilen amaca ulaşmaya çalışılır.⁴¹

Terörizmin kullanmış olduğu şiddetin özelliği rastgele olmasıdır. Terör örgütleri genellikle şiddet uygulayacakları kişileri seçmezler. Terör örgütüyle veya onun ideolojisiyle sorunu olmayan insanlarda şiddete maruz kalabilir. Şiddetin kime yöneleceğini tahmin etmek çok zordur.⁴² Terörün tanımında olduğu gibi her an hedef olabilme korkusu insanı ve toplumu yıldırarak baskı altına alır. Bu durum amaca ulaştırıcı bir durumdur ve yapılan eylemin terör eylemi olduğunu kanıtlar niteliktedir.

³⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5866aa393d5219.15111546 (Erişim Tarihi, 15.10.2016)

³⁹ Dilmaç, a.g.e.,s.178

⁴⁰ Nurullah Aydın, *Küresel Terör ve Terörizm*, Kumsaati Yayıncılık, İstanbul ,2009, s,47

⁴¹ İhsan Bozkurt., Terör, Pkk ve Dış Destek, Manisa, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013,s,20 , (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)

⁴² Paul Wilkinson, *Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji*, (Çev. Talip KABADAYI), C. Güzel (Ed.), Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2002, s,148

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. DİN REDERANSLI TERÖRİZM

3.1. DİN REFERANSLI TERÖR ÖRGÜTLERİNİN TEOLOJİK ALT YAPISI

Günümüzde kendini İslam terör örgütü olarak adlandıran ve cihat ismi altında İslam adına katliamlar gerçekleştiren IŞİD başta olmak üzere el-Kaide, Taliban, Eş Şebab, Boko Haram gibi yasadışı terör örgütlerinin elemanlarını motive eden en önemli söylem -Allah yolunda cihat ediyoruz-söylemidir.⁴³

Bu ifadeyi kuvvetlendirmek ve faaliyetlere motivasyon sağlaması bakımından çok fazla dini temel kavram da bulunmaktadır. Bu kavramlardan en önemli ve etki alanı geniş olanları da cihat, şeriat, şehitlik, ülke, hükmün Allah'a ait olması, tekfir gibi kavramlardır. Bu kavramların anlamları değiştirilerek kitleler etki altında bırakılmaktadır. Bu çarpıtılmış ifade ve yanlış uygulamalara karşı çıkabilecek din âlimleri hedef alınarak yıpratılmakta; bu yanlış ifadeleri anlamaya yardımcı olacak usul ilmi reddedilmekte zahiri ve parçayı hedef alan yorumlar yapılmakta; seviyeli bir şekilde dini eğitim verilmesine engel olunmakta ve muhalifleri sindirmek için, dini kullanan tüm terör örgütlerinde görüldüğü gibi, kelimenin tam anlamıyla terör estirilmektedir.⁴⁴

Hâlbuki tüm dinlerde olduğu gibi İslam dini de insanlık için huzur ve refahın sağlanması, indirildiği devirdeki sosyolojik problemleri çözmek ve bir düzen inşaa etmek üzere gönderilmiştir. İslam ideolojisi ele alındığında İSLAM kelimesinin Arapça, S-L-M (sin-lam-mim) kökünden türetilen İslam sözcüğü, 'barış ve güven' anlamında ifade edilmektedir. Arapça gramerinde, isim-fiil grubunda yer alan İslam, kabul etme, boyun eğme ya da teslim olma anlamında, 'al- İslam/ aslama' olarak fiilleştirilmiştir.⁴⁵

İslam sözcüğü Kur'an'da çok farklı anlamlarıyla bulunmaktadır. Mesela bazı ayetlerde, İslam, iç huzur olarak ifade edilir. (Kur'an, 6/125). Kur'an'da, din ve İslam arasındaki bağ, sadece Allah'a teslimiyet ve sadece O'na ibadet olarak anlatılmaktadır.

İslam'ın Yahudilik ve Hıristiyanlıktan farklı olarak din ve devlet olgusuna yaklaşımı, onun siyasal bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. "Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrı'nın hakkını Tanrı'ya ver" ifadesiyle Hıristiyanlık din ve devlet olgusunun farklı fonksiyonlarının olduğunu vurgulamıştır. İslam ise din ve devlet

43 Akın Karadeniz, Kur'an'da Cihat-Kital Farkı ve Işid Terör Örgütü, *Tesam Akademi Dergisi*, 2016-1 Cilt.3, Sayı.1, 151-173,s.151

44 Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015 <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

45 <http://en.wikipedia.org/İslam-Wikipedia>, (23.11.2016)

ayrımını manasız bulmakta ve bu iki kavramı Müslüman için bütünleştirmektedir. İslam, Hz. Peygamber'in, manevi ve ahlaki yönüyle İslam'ı yayarken, İslami bir devlet oluşturmasından hareketle, İslam'ın başından itibaren din ve devletle beraber olduğu ve ayrılmadıkları anlatılmaktadır.⁴⁶ İslam'ın siyasi ve toplumsal olarak bütüncül bir şekilde kendini anlatması, aidiyet mevzusunun da içinde bulunmasına yol açmıştır. Ülke, ırk, millet, sınıf, dil gibi aidiyet önceliği bulunan kavramlar İslam'da ikinci sınıfa düşmüş ve Müslüman benlik ve kimlik bilinci ön planda yer almıştır.⁴⁷ Bu şekilde gelişimini ve yayılımını devam ettiren İslam devleti Hz. Peygamberden sonra da varlığını devam ettirmiştir.

Hz. Peygamber tarafından ümmetinin geleceği ile ilgili olarak, onların birçok kollara ayrılacağını ve bunların büyük çoğunluğunun da doğru yoldan ve hak metottan ayrılacağı bildirilmiştir. Doğru yolda olanların, kendi ve sahabelerinin izinden gidenler, Kur'an kulvarında yürüyenler ve Ehl-i Beyt çizgisinde hareket edenlerin oluşturacağı vurgulanırken bu kesim, "firka-i naciye" olarak tanımlanmıştır. İlgili rivayetlere göre Müslümanlar 73 fırkaya ayrılacaktır. Müslümanlar arasında da Yahudi ve Hıristiyanlar arasında olan ayrılıklar olacaktır. Firkalardan bir tanesinin cennete yetmiş ikisinin cehenneme gideceği bildirilmektedir. Cennete gidecek olan firka "cemaat" olarak isimlendirilmiş ve bu cemaat de "Hz. Muhammed'in ve O'nun ashabının gittiği yoldan gidenler" olarak ifade edilmiştir. Bu durum Ebu Hureyre'nin (ö. 58/677) aktardığı hadiste, Hz. Muhammed: "Yahudiler ve Hıristiyanlar 71 veya 72 fırkaya ayrıldılar. Benim ümmetim de 73 fırkaya ayrılacaktır" şeklinde kaydedilmiştir. Farklı bir rivayete göre ise, "Dikkatli olunuz! Sizden önce gelmiş olan Ehl-i Kitaplar 72 fırkaya ayrıldılar. Şüphesiz benim ümmetim de 73 bölüme ayrılacaktır. Bunlardan biri cennete diğerleri cehenneme gidecektir" diyerek Müslümanlar arasında oluşacak gruplaşmalara dikkat çekilmiştir.⁴⁸

Günümüz İslam dünyasındaki dini-siyasi oluşumların temel algılarına bakıldığında, Hz. Peygamberin vefatıyla başlayan ve dört halife döneminde devam eden olayların şekillendirdiği inanç konuları ekseninde hareket ettikleri görülmektedir.

Temel anlayış itibarıyla Şia ve Haricilik algısı etrafından şekillenen itikadi mezheplerin, günümüz genel-geçer İslami yorumunun ötesinde var olan mezhepler olarak gündemde kalmaktadırlar. Her ne kadar ayrıştırıcı bir mezhep olarak tanımlanmamakla birlikte 'Sünni' şeklinde adlandırılan ezici çoğunluğun dışında

⁴⁶ Kepel ve Gilles, **Peygamber ve Firavun**, Çev.:İsmail Bendiderya, (Bernard Lewis tarafından yazılan Giriş kısmı), Çizgi Yayınları, İstanbul1992, s.9-12

⁴⁷ Demet Şefika Acar, "İslamcı İdeoloji ve İslamcı Hareketler Ekseninde Ortadoğu", **ICANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi**, 2007, s.3

⁴⁸ Ramazan Biçer, IŞİD Düşünce Yapısının Teolojik Arka Planı, **Kelam Araştırmaları**, 13:1, Sakarya 2015, 1-11, s.2

kalan bu iki fırka, diğer oluşumlar arasında kendisinden daha çok söz ettirendir. Son zamanlarda İslam ülkelerinde meydana gelen olayların büyük kısmı, bu iki anlayış ekseninde hareket eden mezhep mensupları tarafından gerçekleştirilmektedir. Farklı adlar altında ama Haricilik temasıyla hareket eden bu oluşumların en belirgin özellikleri, dini yayılcılık ve şiddet hareketlerinin ön plana çıkarılmasıdır. Kendileri ifade etmemekle birlikte İŞİD’inde Haricilik ölçütleriyle hareket ettiği kullanmış oldukları dini terminoloji ve göstermiş oldukları refleksler sayesinde görülmektedir.⁴⁹

3.2. İSLAMDAKİ MEZHEPLER AYRIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ

İslam peygamberinin vefatından sonraki süreçte meydana çıkan sorunların temelinde yatan görüş ayrılıklarının neler olduğu, bu ayrılıkların hangi mezhep, grup veya örgütün düşünce yapısı ile ilgili olduğu, tarihsel gelişimleri aşağıda açıklanmaya çalışılacaktır.

3.2.1.Haricilik

Harici, "itaatten ayrılıp isyan etmek, çıkmak" manasındaki huruc kökünden, "isyan edenler, ayrılanlar" manasında haricun sözcüğünden oluşmuş bir terim olup, topluluk ismi olarak "Havaric" ve "Hariciyye" şeklinde kullanılır.⁵⁰ Bu grubun adlandırılmasında içten ve dıştan gelen tepkiler şeklinde iki farklı yaklaşım söz konusudur. O, fırkanın muhalifleri ve isyan ettikleri yöneticiler tarafından "dinden, insanlardan, doğru yoldan ve Hz. Ali'den uzaklaşan ve yönetime karşı ayaklanarak cemaatten çıkanlar" anlamında kullanılmıştır.⁵¹Bu anlayışı tam anlayabilmek adına bu zümrenin ortaya çıktığı, görüş ayrılıklarının meydana geldiği sürece değinmekte fayda vardır.

Hız. Ali ve taraftarları tarafından Cemel Vakasının ardından Küfe'ye geçildi. Burada hazırlıklar yapıp Şam'a gitmek niyetiyle Nuhayle'de ordu kuruldu. Diğer taraftan ise Hız. Osman hayattayken halife olmayı kafasına koymuş olan ve Hız. Osman'ın ölümünden sonra Şamlıların halifeliğini kabul etmiş olduğu Muaviye vardı. Ebu Hanife ed-Dineveri'nin naklettiğine göre, Hız. Osman vaktinde Mısır'daki valilik görevinden azledilip Filistin'deki çiftliğine dönmüş olan Amr bin el-As Şam'a çağırıldı. Dört Arap dâhisinden ikisi olan Muaviye ve Amr, dönemin halifesi Hız. Ali ile savaşmak için toplandıkları büyük orduyla harekete geçtiler. Rakka yakınındaki

⁴⁹ Biçer, a.g.e., s.3

⁵⁰ Ethem Ruhi Fiğlalı, *Hariciler*. DİA, 16,169-175. yıl: 1997, cilt:16, sayfa:169

⁵¹ Fiğlalı, a.g.e.,s. 169

Sıffin'de bu iki ordu karşı karşıya geldi. Bir yandan anlaşma görüşmeleri bir yandan savaş hareketleri üç buçuk ayı aştı ve sonunda son kanlı savaş hicretin 37. yılı 8 Saferinde (M:26 Temmuz 657) başladı. Karşılaşmanın en çetin anlarında ve Muaviye tarafının mağlup olmasına az bir zaman kala, Muaviye yanlıları, Amr bin el-As'ın düzen ve teşviki ile Kur'an sayfalarını mızrakları üzerine asarak “eğer biz birbirimizi öldürürsek sınırları kim koruyacak. Kur'an'ı hakem tayin edelim” diye bağıldılar. Hz. Ali'nin yanında savaşanlar bunu duyunca “Kur'an'a uymalıyız” dediler. Hz. Ali, “Doğru yolda ve haklı olduğunuzdan şüpheleniz mi var? Ey Allah'ın kulları! Bu yolda ısrarcı olun, karşımızdakilerin cezasını verin. Muaviye, İbn Ebi Muayt, Amr ve onların yanında olan kişilerden çoğu Kur'an erbabı ve din ashabı değillerdir. Bu kişileri sizden iyi bilirim. Onlar gençken gençlerin kötülük yapanı idiler yetişkinlikte de yetişkinlerin kötülükçüleriydiler. Allah şahidim ki bu hiledir. Amaçları mağlubiyetten kurtulmaktır” dedi ancak yanındakiler “Kitap'a davet edildik ona uymamak olmaz” dediler. Hz. Ali, bunlarla çarpışmanın Kur'an'a göre hareket etmek olduğunu başka bir amaçta olmadığını çünkü onların Allah'ın buyruklarına karşı ayaklanıp karşı geldiklerini söylediye de, Misar bin Fedeki et-Temimi, Zeyd bin Husayn ve şair hafızlardan oluşan bir grup “Ya Ali ! Kitab'a davete uy. Yoksa seni onlara teslim ederiz ya da Osman'a (3. halife olan Hz. Osman) yaptığımızı yaparız” dediler. Hz. Ali ” sizi bu mevzuda nehy ve men ettiğimi ve sizin bana söylediğiniz sözleri unutmayın. Bana halife olarak itaat ediyorsanız savaşı sürdürün. İstedığınızı yapınız” dedi.⁵² Onlar “Hz. Ali'ye Küfe askerlerine komutan ve aynı zamanda savaş için önemli bir kişi olan Eşter'e geri çekilmesini istemesini” söylediler. Hz. Ali, Yezid bin Hani'yi gönderdi. Eşter savaşın sonuna yaklaştığını Suriyelileri mağlup etmek üzere olduğunu söyledi ve dönmek istemedi. Hz. Ali'nin yanındakiler, Eşter gelmezse onu yalnız bırakacaklarını kesin bir dille söylediler. Bu sebeple Ali Yezide “ Eşter'e söyle fitne başladı, savaşı bırakıp gelsin” dedi. Eşter istemeyerek de olsa geldi. Hz. Ali'ye bu zorlamayı yapanlara çok sert sözler söyledi ve bilahare Havaric grubuna geçecek olan bu insanların samimi olmadıklarını söyledi ve aralarında kavga çıktı. Eş'as bin Kays Ali tarafının Kur'an'ının hakem olmasına müsaade ettiklerini söyleyerek izni olursa Muaviye'ye gidip isteklerini soracağını söyledi. Muaviye tarafların hakem seçmelerini kendilerine seçtikleri hakemin Amr bin el-As olduğunu söyledi. Eş'as bin Kays ve sonradan Havaric'i temsil edenler Ebu Musa'l Eş'ar'ı hakem istediler. Hz. Ali onu istemedi ve bu husussa karşı çıkmayın dedi. Ancak Eş'as bin Kays, Zeyd bin Husayn ve Mis'ar-ı Fedeki onları bu işlerin sonucundan korkutan ilk kişi o olduğu için onun hakemliğinde ısrar ettiler.

⁵² Neşet Çağalar ve İbrahim Agah Çubukçu, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları 167, Ankara üniversitesi Basımevi, Ankara 1985, s.12

Hız. Ali, Eşter'i veya Abdullah bin Abbas'ı ya da Kays bin Hanif'i bir iddiaya göre de Ebü'l-Esved ed-Düeli'yi seçmek düşüncesinde idi. Ali'ye karşı fikirdekiler İbn-i Abbas ile Ebu Musa'nın aşağı yukarı aynı olduklarını, Eşter'in ise savaşı ateşleyen kişi olduğunu ifade ederek reddettiler. Hız. Ali Ebu Musa'nın seçilmesine ne yaparsanız yapın diyerek karışmadı. Ebu Musa hakem seçildi ve askerler arasına girdi. Ahmet bin Kays Amr ile görüşüp onunla boy ölçüşemeyeceğini anladı. Kendisinin hakem seçilmesini veya hiç değilse Musa'ya yardımcı gönderilmesini istedi ancak isteği reddedildi. Hakemler seçildikten sonra Musa ve Amr, hicri 37 veya 38 yılı ramazan ayında Dumet ül-cendel'deki Ezruh'da bir araya geldiler. Bu defa Hız. Ali'nin yanındakilerin bir kısmı ona insanları hakem seçti diye itiraz ettiler ve hüküm sadece Allah'ındır diye nida ettiler. Böylece hakem seçilmesine karşı çıktılar. İslam'da gruplaşmanın meydana gelmesine sebep olan olay meydana gelmiş oldu.

Hız. Ali Sıffin' den döndü. Askerleri arasında, hakem seçiminden dolayı baba oğul ile kardeş kardeş ile kavga etmeye başladı. Küfe' ye gidecekleri zaman birbirlerine *"Ey Allah'ın karşıtları, İlahi dine müdahale ettiniz, imamınızdan ayrıldınız, cemaatimizi böldünüz"* dediler. Bu şekilde özetlenen ayrılık durumundan dolayı on iki bin kişi Küfe'ye girmeyerek onun köylerinden biri olan Harura' ya girdiler.⁵³ Kendilerine Şebes bin Ribi'yi askeri komutan, Abdullah Bin Kevva'ı namaz kıldırması için imam seçtiler. İslam ülkelerini idareleri altına aldıktan sonra İslam işlerini şura ile olup biat' in Allah'a olduğunu maruf ile emr, münker ile nehy edileceği söylendi. Abdullah bin Abbas'ı onlara gönderen Hız. Ali, kendisi gidene kadar onlarla tartışmamasını tembihledi.⁵⁴

Hız. Ali, İbn Abbas'tan Haricilerle tartışırken Hız. Muhammed'in fiili sünnetlerinden delil göstermesini istemişti. Zira onlar ayetlere göre daha anlaşılır ve somuttu. Kitaptaki sözcüklerin siyaklarına göre farklılaşan anlamları vardı. Hariciler ise bunu anlamaya yanaşmayan ve kendi doğru bildiklerini dine onaylatmak isteyen ve buna göre hareket eden kişilerdir.⁵⁵

İbn-i Abbas'ı gören Hariciler onun etrafına toplanıp tartışmaya başladılar. O sırada Hız. Ali geldi. Hız. Abbas'a onlarla tartışmayı yasakladığını hatırlattı ve Haricilere *"öyle bir yerde bulunuyorsunuz ki, burada kurtuluşa erenin ahirette de kurtuluşa ereceği şüphesizdir; bu noktada hak söz söylemeyen ise ahirette kör ve yolunu şaşırılmış olur."* Daha sonra Hız. Ali onların dini lideri olan İbn-i Kevva'a döndü ve konuşmaya başladılar: ⁵⁶

⁵³ Çağalar ve Çubukçu, a.g.e., s.15

⁵⁴ Çağalar ve Çubukçu, a.g.e., s.15

⁵⁵ Halil İbrahim Bulut, *"Haricilik ve Günümüze Yansımaları"*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Yayınları, Usul11 Sakarya 2009/1,41-54. s.47

⁵⁶ Çağalar ve Çubukçu, a.g.e., s.16

- Hz. Ali “ bize olan hurucunuzun sebebi nedir?
- İbn-i Kevva “Sıffin gününde hakeme razı olmanız.”
- Hz. Ali “ Onlar Kur'an'ı mızraklarına takıp kaldırdıklarında siz, buna uymak istediniz ancak ben onları sizden daha iyi bilirim, din ile ilişkileri yoktur onların gibi sözler söylemedim mi? Ben kesin bir hakem görevlendirmedim. Kur'an'ı diriltmek, öldürdüğünü öldürmek kaydıyla hakem seçtik. Eğer Kur'an-ı Kerim hükümüyle hakemlik yapmazlarsa onlara uymayız.”
- İbn-i Kuvva ”Bize haber ver, İslam kanı üzerinde insanın hakem seçilmesine razı mısınız?”
- Hz. Ali ” Biz insanları değil, sadece Kur'an'ı Kerimi hakem tayin ettik. Kur'an sayfalarına yazılmıştır. Onunla insanlar konuşur ve ondan hükümler çıkarır.”
- İbn-i Kuvva ” Neden belirli bir vakit tayin ettin?”
- Hz. Ali ” Bilmeyenler bilsin ve bilenler de bu işi düşünüp hazırlansınlar diye ve belki bu musalaha esnasında Allah bu ümmeti ıslah eder diye... Şimdi Küfe'ye dönünüz.”
- İbn-i Kevva ” Barış yazısı yazılırken niçin emir ül-Müminin sıfatını sildin?”
- Hz. Ali ” Hz. Muhammed vaktinde Mekkelilerle Hudeybiye Barışı yazılırken “Resullullah” sözcüğünü Hz. Peygamber sildiği için sildim.”
- İbn-i Kevva” Biz önceden hakemi onayladığımız için büyük günaha girdik ve bu sebeple tövbe ettik. Sende tövbe et seninle dönelim.”
- Hz. Ali “ Ben günahlarım için tövbe ederim”

Bundan sonra Havaricin yarısı onunla birlikte Küfe'ye geri döndü denilmekte, İbn ül-Esir ve bazı tarihçiler hepsi döndü demektedir.⁵⁷ Eş'as bin Kays, Hz. Ali'ye Hariciler arasında Hz. Ali'nin tahkimden vazgeçtiğinin yayıldığını söylemesi üzerine Ali, Küfe mescidinde hutbe okudu ve bu haberin yalan olduğunu söyledi, Hariciler de dağılıp gittiler. Hz. Ali'nin etrafında bu durumlardan dolayı mukatele edilmesi gerektiğini söyleyenler oldu. Ancak Hz. Ali onlar mukatele etmedikçe ben de etmeyeceğim ama yakın bir zamanda onlar bunu da yapacaklardır, dedi. Onlarla görüşmek ve yola getirmek için yine İbn-i Abbas'ı gönderdi. Hariciler onu görünce ikram ve ihtiramda bulundular. Onların çokça namaz kıldıkları için alınlarında yaralar açılmış ve üzerlerinde temiz elbiseler olduğunu gördü, onlara deliller ışığında nasihatlerde bulundu, Hz. Ali'nin yaptıklarını savundu ve hakemler mevzusunda da hak ve adaletten ayrılacak olurlarsa Ali'nin halifelige en çok layık olan kişi olduğunu söyledi. Hariciler Muaviye'nin de aynı iddiada olduğunu söylediler. Bunun üzerine İbn-i

⁵⁷ Neşet Çağalar ve İbrahim Agah Çubukçu, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları 167, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985, s. 15

Abbas "Hangisini daha uygun görüyorsanız onun yolundan gidin" deyince iki bin kişi tarafından İbn-i Abbas'ın meşihatı kabul edildi. Geri kalanlar ise Ezz kabilesinden Abdullah bin Vehb bin Rasibi' yi halife seçtiler ve ona H.10 Şevval 37 (M.21 Mart 658) de biat ettiler.⁵⁸

Şehristani'ye göre, toplumun düşünce birliği ile seçilen imama karşı duran her kişi, harici adıyla nitelendirilmektedir.⁵⁹ Hariciliğin ortaya çıkışı, tarihçiler tarafından Sıffin Savaşı'nda hakem olayının meydana gelişine bağlanmıştır. Buna göre Havaric, hakem olayını onayladığı için Hz. Ali'den ayrılanların ortaya çıkardığı bir fırkadır. Ancak hariciliğin ortaya çıkışında başka faktörlerde mevcut olduğu kabul edilmektedir.⁶⁰

Haricilerin daha çok yeni Müslüman olan kesimlerden geldikleri Hz. Peygamber'in son yıllarında çöl ve dağlık bölgelerden Medine'ye gelerek İslam'a giren, az bir müddet şehirde kalıp, o süredeki öğrendikleriyle hareket eden kimseler olduğu bilinmektedir. Ezberlerindeki Kur'an bilgisi yegane dayanakları olan Hariciler, inançlarına samimi şekilde bağlı olan insanlar olmaları sebebiyle bildikleri veya bildiklerini sandıkları mevzuları büyük bir taassupla savunmaktaydılar. Bunlar kendi doğrularından şaşmayan, karşıt görüştekilerin ileri sürdükleri yorum ve açıklamalara kulak tıkayan, ibadetlerini yerine getirmede çok disiplinli olan kimselerdi. Bildikleri ve günah olarak algıladıkları mevzularda hassas oldukları için etraflarında işlenen günahlara tepkisiz kalmayan ve buna şiddetle müdahale eden bir anlayışta idiler. Kabile insanları olmaları sebebiyle, devlet düzenine alışık değillerdi. Bu sebeple halifelerin uygulamaları onlar için bağlayıcı değildi. Kabile yasaları ve çöl yaşamı o insanları azimli, gayretli, cesur ve merhametsiz yapmıştı. Savaşlarda ve isyanlarda ölümden korkmadan çarpışır, düşmanlarına acımasız bir şekilde saldırırlardı.⁶¹

3.2.2. Selefilik

Geçmek, geçmişte kalmak, önce gelmek anlamındaki selef sözcüğünden gelen selefîyye "geçmiş insanlar, fazilet, soy ve ilim bağlamında önce gelip geçenler" anlamına gelmektedir. Selef, terim olarak fazilet ve ilim bakımından Müslümanların önde gidenleri kabul edilen ashap ve tabiin için kullanılır. Selefin üstünlüğünü anlatan "Buhari, Şehadet- 9, Ashab'ün-nebi - 1 ve Müslim, Feza'ilü Sahabe- 210-214" bölümlerinde bulunan hadisler, ümmetin en hayırlısının Hz.

⁵⁸ Çağalar ve Çubukçu, a.g.e., s.21

⁵⁹ Şehristani, Milel ve Nihal Dinler, *Mezhepler ve Felsefi Sistemler Tarihi*, (Tercüme. Mustafa Öz), İstanbul 2008, s. 109.

⁶⁰ Fiğlalı, a.g.e., s. 172

⁶¹ Mehmet Dalkılıç, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Anadolu üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2010, s. 47

Peygamber zamanında yaşayanlar, sonra onların ardından gelenler sonrada onları takip edenler olduğu yolunda rivayet edilen hadiselerle dayanır.⁶²

Ehli Sünnetin öncüsü, özü, esasını ima eder şekilde Ehl-i Sünnet-i Hassa şeklinde de anılmaktadır.⁶³

Gazzali' ye göre Selef sahabe ve tabiin demek, Selef yolu ise bu iki neslin haberi sıfatlarla ilgili tutumunu takip etmektir. Bu tutumun esasını ise tasdik soru sormama, aczi itiraf, imsak (yorum yapmamak), keff (bu tür meseleleri düşünmemek), marifet ehline teslim olmak gibi prensipler teşkil eder.⁶⁴

Yukarıda tanımlamasını yaptığımız selefiliğin tarihsel gelişimi ise şu şekilde cereyan etmiştir. Hz. Muhammed'in vefatının ardından Arabistan yarımadasından ayrılan İslam askerleri bir asırda çok fazla ülkeyi alarak İslam devletine katmıştır. Bu ülkelerde farklı mezhep, din ve fikirlere sahip insanlar, benimsemek veya karşı çıkmak için İslamiyet'le yakından ilgilenmişlerdir. Hicri 11. (M.8.) asrın başlarından beri Cehmiyye-Mutezile İtikadi mezheplerin yorumunda akla ve iradeye öncelik veren kelam mezhebi) mensupları İslam'ı eleştiren kişiler ve gruplarla mücadele edip onların anlayabileceği üslup ve ifadeler kullanmışlar, görüşlerine dokunup yanlışları meydana çıkarmışlar. Bu zamanda kendilerini "ashilbü'l-his" diye adlandırılan bazı alimler tarafından, ashap ve tabiinin uğraşmadığı bu mevzuların münakaşa edilmesi ve bu aşamada uygulanan yöntemler bid'at sayılmış ve reddiyeler yazılmıştır.⁶⁵

Selefiliğin temel taşı dini anlamada te'vil'e (yoruma ve akli çıkarıma) karşı olması oluşturur. Ehl-i Rey dediğimiz Ebu Hanife tarafından temsil edilen dini nasların anlaşılmasında yorumu ve uygulamayı dikkate alan anlayışa karşı olarak meydana gelmiştir. Bu cereyanın bir ekol olarak ismi ise h. 4. yüzyılda bir kelam alimi olan mezhepleri ve grupları sınıflandıran bir eser oluşturan Eş'ari tarafından Ashabu'l-Hadis olarak kayıtlara geçirilmiştir.⁶⁶

Ne kadar da Ebu Hanife, Şafii ve diğer müçtehit imamlar itikadi konularla ilgilenmiş ve Ebu Hanife'nin dışındakiler Selef akaidini temsil etmişse de re'ycilikle bağlantıları ve bazı takipçilerinin kelamcı olması onların doğrudan ehl-i hadis içinde mütalaa edilmesini engellemiştir. Ancak Ahmed b. Hanbel'in Mutezile kelamcılarıyla

⁶² M. Sait Özervarlı, Selefiyye, *İslam Ansiklopedisi*, cilt 36, yıl 2009, s. 399-402

⁶³ Mustafa Öz, *Ana Hatlarıyla İslam Mezhepleri Tarihi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2012, s. 258

⁶⁴ Burhan Baltacı, "Haberî Sıfatlar Bağlamında Gazzali'nin 'Selef' Tanımının Değerlendirilmesi", *Marife*, yıl;9,sy.3, Kış 2009, s. 113-123, s. 114

⁶⁵ Özervarlı, a.g.e., s. 400

⁶⁶ Hilmi Demir, "*Selefiler ve Selefi Hareketi İshid Ne Kadar Sünnidir?*" 21.yy Türkiye Enstitüsü Dergisi Özel Sayı, Rapor No:21 Ağustos 2014, s.6

olan mücadelesi ve mihne olayındaki duruşu sebebiyle o ehl-i hadis/ Selef ekolünün sembol adı haline getirilmiştir.⁶⁷

Temelleri hicri üçüncü yüzyılda oluşturulmaya başlanmış olsa da aktif ve aksiyoner olarak altıncı yüzyılda Takiyüddin İbni Teymiye tarafından sistemleştirilmiş ve siyasal bir modele büründürülmüştür. Ashabu'l-Hadis olarak da bilinen selefiyye ekolünün sistemleşip bir akım haline gelmesi ise İbn Teymiyye zamanında gerçekleşmiştir. İslam dünyasında gerek Haçlı seferleri, gerekse Moğol istilasının etkilerinin hissedildiği bir dönemde İbn Teymiyye, Müslümanların birliğini ve inancını kuvvetlendirmek niyetiyle katı lafızcı bir yaklaşımdan Kur'an ve Sünnet ışığında dini bir akılcılığı hedefleyen bir tutum başlatmıştır. Bu arada Selef'in düşüncelerini vurgulayıp, bağlılıklarını dile getirdiği, için İbn Teymiyye ve takipçileri sonradan Ehl-i Hadis yerine Selefi ismiyle anılmışlardır.⁶⁸

Asırlara ve bölgelere göre değişen ve Hanbeliler tarafından daha fazla sahiplenilen Ehl-i Hadis ve selef ekolü temel eserlerine bakıldığında öncelikle Mutezile ile Cehmiye'ye ve onlar sebebiyle kelamcılara karşı olumsuz bir tutumda oldukları fark edilir. Bunun dışında selef yönetimini kabul edenlerin temel görüşleri açısından Ehl-i Sünnet'in diğer kollarıyla ciddi bir anlaşmazlık yaşadıkları söylenilememiştir.⁶⁹

11. Asırdan itibaren İslam aleminin büyük bir kısmını fetheden Türkler tarafından, Hanefiliği yaşama ve yürütme öncelikli olsa bile, farklı mezheplerin yaşanmasına da imkân sağlanmıştır. Böylece 6. yy'den itibaren Sünnilik geniş bir mana kazanmıştır. Sünni alemi hem fıkhî ve itikadî çevrede hem de ahlaki çevrede değişik tarikat ve mezheplerin yaşadığı çok çeşitli ve farklı bir dünya olarak anlatmak doğru olacaktır. 11. yy'den 18. yy'e kadar toplumsal alanda farklılıklarını korumuş ve Sünni âlemde tutunan tarikat ve mezheplerin büyük bir kısmı aynı coğrafyada yer almışlardır.⁷⁰

18.yy'da ise Suudi Arabistan'da ortaya çıkan ve amaç edindiği yol Muhammed Bin Abdülvehhab'ın yolu olduğu için Vehabi olarak bilinen ama kendini aslında Selefi olarak bildiren hareket, Hanbeli'ligin salt literal yorumuna dayalı ve yeniliklere açık olmayan dini bir akım olarak başlamış ve gelişmiştir. Takipçilerinin söylediklerine göre Muhammed bin Abdülvehhab' ın başlattığı bu hareketin asıl amacı, dine sonradan eklenen bidatlerle savaşmaktır. Bunun sebebi ise İslam'ın ilk asırdaki haline dönmesini istemesidir. Onun düşüncesine göre tevhid, Allah ve

⁶⁷ Özervarlı, a.g.e., s. 400

⁶⁸ Öz, a.g.e., s.261

⁶⁹ Adem Apak, İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni, İslami İlimler Araştırma Vakfı, **Tarihte ve Günümüzde Selefilik Sempozyumu**, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014, s. 44

⁷⁰ Murteza Bedir, **Fıkıh Mezhep ve Sünnet: Hanefî Fıkıh Teorisinde Peygamberin Otoritesi**, Ensar Neşriyat, İstanbul 2004, s. 17-19

Peygamber buyrukları dışındaki yasakları kabul etmemek, Hz. Muhammed zamanında olmayan sonradan meydana gelen şeyleri bidat sayıp beraberinde tevessülü terk ederek Allah'ı birlemektir.⁷¹ Şeklinde günümüze kadar da uzanan bir tanımlama yapılmıştır. Selefilğin tarihi serüvenine bakıldığında Vahabilik ve buna bağlı olarak günümüz Suudi Arabistan'ının ortaya çıkmasında etkin olan tarihi ve siyasi gelişmeler üzerinde de özellikle durmak gerekir. Zira modern dönemlerde günümüzde Selefilik denildiğinde akla ilk gelen şüphesiz Suudi Arabistan'dır. Zira Suudiler tarafından Selefilik düşüncesi resmi ideoloji olarak kabul edilmiş, üstelik bu düşüncenin dünyaya yayılmasının da mümessilliği üstlenilmiş, elde ettikleri petrol gelirleri marifetiyle Selefiyye görünümlü Vahabilik düşüncesinin bütün dünyaya ihracı gerçekleştirilmiştir.⁷²

Yapılan bu empoze çalışmaları sonrasında Orta Doğu ve Afrika Müslüman coğrafyasında karşılık bulan bu sözde Selefilik akımı bidatle mücadele adı altında şiddet uygulamalarında bulunmuş ve buna zemin hazırlamıştır. Bidat ile mücadele, Vahabilerin cihad anlayışını sanki bütün Müslümanlarla yapılması gereken savaş haline getirmiştir. Belki de bu sebeple onların en büyük düşmanı İslam tarihinde ilk ayrılıkçı grup olan Hariciler de olduğu gibi Müslümanlar dışındaki gruplar değil kendi inanışlarına göre müşrik saydıkları kendileri dışındaki Müslümanlar olmuştur. Dar çerçeveli bu anlayışları, sonuçta katı ve zorba tedbirler almaya yöneltmiş, bu tavır geç dönemde adeta modern bir Harici zihniyet halinde kendini göstermiştir.⁷³

19.yy'a ulaşıldığında Sunnilik içinde ilk defa itikadi ve siyasi alanlarda ayrışmalar olmuştur. Bu kalkışma hareketi önceleri Vehhabi isyanı şeklinde doğmuş, Sünniliği tasfiye etmiş ve İslam'ın ikinci asrında doğan Selef yöntemini benimsemiştir. Fakat asli olarak Hanbeli'lige dayanıyordu. Vehhabilik, İslam'ın ilk devirlerinde Hz. Ali ile Muaviye arasındaki anlaşmazlığın tekrar baş göstererek Muaviye Şam İslam Devletini canlandırmayı hedef edindi. 1802'de Kербela'yı basarak Şii hacıları öldürdüler ve çocuklarla kadınları esir ettiler. Mezhep olarak da Hanbeliliğe dayanıldı. Osmanlı âlimleri tarafından bu mezhep Sünniliğin dışında görüldü, kurucusu sebebiyle Vehhabilik ismi konuldu. Vehhabiler Hz. Muhammed sonrasındaki üç nesil sonrası (Sahabe, Tâbiûn<sahabeyi görenler>, Teba-i Tâbiûn <tâbiûnu görenler>) yaşanan ve meydana çıkan bütün gelenek ve mezhebi İslam'dan uzaklaşma olarak gördüler. Onlar Emevi devletini tek ve gerçek İslam devleti kabul ettiler. Bu üç nesil sonrası tüm geleneği Osmanlı'da dâhil sapma ve bidat olarak gördüler ve reddettiler. Bunun daha da ötesinde kandil, türbe, mevlit gibi

⁷¹ Ethem Ruhi Fiğlalı, **Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri**, Selçuk Yayınları, Ankara 1986, s.103

⁷² Mehmet Ali Büyükkara, 11 Eylülde Derinleşen Ayrılık: Suudi Selefiye ve Cihadi Selefiye, **Dini Araştırmalar**, c.7, s.20, 2004, 205-234, s. 210-212

⁷³ Fiğlalı, a.g.e., s.115

uygulamaları; metafizik, tasavvuf, kelem gibi ilimleri de küfür kabul ettiler. İşte bugünkü Selefilik mezhebi böyle meydana çıktı ve Suudi devletleriyle kendisine bir kimlik edindi. Vehhabilik bir yandan Suudi Krallığı ile devlete dönüşürken bir yandan da kendisine paramiliter örgüt kurdu. İhva denen bu teşkilat Necid bölgesinde göçebe Arap kabile şehirlerine yerleştirildi. Hem Suudi devletinin savaşçı gücü oluşturuldu hem de rejimin koruyuculuğu görevi yapıldı.⁷⁴

19.yy'in ikinci yarısında İslam uleması tecrit ve ıslah faaliyetlerini hızlandırarak Kur'an ve sünnete dönmeyi savurarak taklitten uzaklaşmayı yeğlemeleri nedeniyle Selefilik tartışılır duruma getirilmiştir. Tıpkı İbni Teymiye'nin yaşadığı dönemde Moğol ve Haçlı istilalarında olduğu gibi İslam ülkelerinin çoğunluğu Batılı devletler tarafından işgal edilip sömürge haline getirilmesi sonrasında çözüm arayışlarına başlanılmıştır. Bu durumda birçok ilim adamı ilk asıllardan sonra İslam'a yanlış anlayışların ve hurafelerin girdiğini, alimler arasında taklidin arttığını, ilk kaynakların ve nasların yerine kelimcilerin, fukuhanın, müfessirlerin şahsi görüşlerinin önemsendiğini, tarikatın ve tasavvufun halkı tembelleştirdiğini bu sebeplerden dolayı dinin özüne dönülmesi gerektiğini söylemişlerdir. Buna benzer söylemler yüzyıllar önce İbn Teymiye tarafından savunulan görüşlere benzediği için bu ıslahatçı alimler de Selefilikle anılmışlardır. Yenileşme düşüncesinin öncüleri Muhammed Abduh, Reşit Rıza, Cemalettin Afgani, Muhammed İkbâl ve Mehmet Akif çağdaş Selefililiğin en ideal ve en hareketli temsilcilerinden kabul edilmişlerdir.⁷⁵

Birinci dünya savaşı sonrasında İslam Dünyasında yaşanan sosyal ve ekonomik sıkıntılar giderek zorlaştı, Batıya olan bağımlılık daha da arttı, din ve inanç özgürlükleri üzerindeki baskıların artırılması sebebiyle Selefiye hareketi fikri boyutunu aşarak siyasallaşma sahasına geçildi. Mısırda Hasan el Benna liderliğinde ihvan-ı Müslimin, Pakistan'da Eü'l-A'la el Mevdudi öncülüğünde cemaat-i İslam ile başlayan süreç Selefilik ile birlikte siyasi hedefleri olan bir dini ideoloji haline getirilmiştir.⁷⁶

1970'lerden sonra Batı ve Sovyetler bloğu arasındaki soğuk savaşın etkisiyle politik yönü ağır basan Selefiye'den iddialı aksiyoner gruplar ortaya çıkmaya başlamıştır. Geleneksel İslami yorumlar ve Batıdan gelen her şeye karşı çıkan bu hareketler, birçok yönü ile dışa kapalı bir tavır sergilemeye başlatmıştır. Kronikleşen Filistin sorunu, buna paralel olarak Afganistan'ın Sovyetler tarafından işgal edilmesi ideolojik selef anlayışının gerek Arap dünyasında, gerekse Hint altı kıtasında

⁷⁴ Hilmi Demir, "**Vahhabilikten Selefililiğe: Orta Doğu'da (Ulus) Devletlerin Çözülme Süreci**", 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler, Sayı:3(2013), s. 99-122

⁷⁵ Uludağ Süleyman, **İslam Düşüncesinin Yapısı**, Dergah Yayınları, İstanbul 2015, s.36

⁷⁶ İhsan D.Dağı, **Ortadoğu'da İslam ve Siyaset**, İstanbul, Boyut Yayın Grubu, 1988 s.27

yayılmasını hızlandırmıştır. Yaşanan bu süreçte gerek ılımlı İhvan-ı Müslimin gerekse Filistin merkezli İslami Cihad gibi, Pakistan-Afganistan menşeli Taliban gibi grupların ortaya çıkışına da zemin hazırlamıştır.⁷⁷

Ortaya çıkan bu gruplar tarafından soğuk savaş döneminde Afgan cihadı adı altında faaliyette bulunmuş, Afgan cihadı 1992 ilk baharının sonuna geldiğinde, mücahitleri yeni yerler beklemekteydi. 1992 Bosna ve 1995 yılı sonlarında Tacikistan, Çeçenistan gibi yeni cephelerde faaliyette bulunmuştur.⁷⁸

2001 sonrasında ABD tarafından Afganistan'a yapılan müdahale, Irak'ın işgali ve hala sürmekte olan Suriye iç karışıklığı, cihadi sefiliğin yoğun olarak bulunduğu alanlar olmuştur, uzunca bir zaman daha faaliyet sahası olacağına benzemektedir.

Selefilik hareketini bile temsil edemeyecek ölçüde radikalleşen gruplar dinin lafzını ve şeklini önemseyerek hedeflerinden ve ruhundan uzaklaşmışlar, tarihi birikim ve tecrübeleri, folklorik ve kültürel zenginlikleri reddetmişler, ahlaki yönü ele almamışlardır. Ayrıca politik sahada daha fazla göz önünde oldukları için çağdaş dünyada İslami toplulukların duruşlarıyla ilişkilendirilemeyen bir dini imaj oluşmasına sebep olunmuştur. Bu sırada Suudi Arabistan'da meydana gelen ve Muhammed b. Abdülvehhab'ın izinden yürümeyi hedef haline getirdiği için Vehhabi olarak anılan ancak kendini Selefi olarak adlandıran hareket de Hanbeliliğin literal yorumuna dayalı ve yeniliklere kapalı bir duruş sergilemiştir. Siyasi tarafı olmayan, modernlikle ilgisi bulunmayan, geleneksel anlamda Selefin izinden giden veya tasavvufçu olarak varlığını devam ettiren Selefi gruplar da vardır. Bu nedenle çağdaş Selefi hareketi sadece radikalizme veya siyasi anlayışa indirgemek suretiyle tek bir yönelişten söz etmek mümkün değildir.⁷⁹ Uluslararası alanda Selefilik üzerine yapılan akademik çalışmalar sonucunda elde edilen çıkarımlar şu şekildedir:

Özellikle 2005'ten bu güne Selefilik üç ana çizgide farklılaştığı tespit edilmiştir. Birincisi yaklaşık iki buçuk asırlık tarihi süreç içinde daha çok Suudi kraliyeti ile bütünleşerek bir devlet mezhebi haline gelmiş Vahhabiliği temsil eden Suudi Selefiliğidir. İkincisi, 20. yy'ın son çeyreğinde Vahhabiliğin modern İslamcılıkla etkileşiminden büyüyen ve Suudi rejiminden bağımsızlığını büyük ölçüde elde eden siyasi bilinci yüksek Cihadi Selefiye'dir. (önemli bir kısmı El Kaide bağlantılı yer yer terör yöntemlerini tercih eden militan çevreler) Üçüncüsü ise 2011 sonrası Arap devrimlerini takip eden gelişmeler olan Siyasi Selefiye'yi belirgin hale getirmiştir. Aslında daha önce sahve (uyanış alimleri olarak anılırlar, Selman el-Avde

⁷⁷ Büyükkara, a.g.e., s.210

⁷⁸ Hilmi Demir, *Selefiler ve Selefi Hareketi İşid Ne Kadar Sunnidir?*, 21. yy Türkiye enstitüsü, Rapor No:21 Ağustos 2014, s. 10

⁷⁹ M. Sait Özervarlı, Selefiye, *İslam Ansiklopedisi*, cilt36, yıl 2009, s.399-402,s.402

ve Sefer el-Havali sembol simalarıdır) çevrelerinde başlayan siyasallaşma eğilimi, bil hassa Mısır'daki bazı tedhişçi hareketleri de etkileyerek gelişmiştir Terör yöntemlerini ilkesel olarak terk ettiğini açıklayan el-Cemaatü'l-İslamiyye gibi hareketlerle birlikte büyümüştür.⁸⁰ Açıklanmaya çalışılan Selefilik akımı günümüze kadar olan değişimi ve dönüşümüne bundan sonrada ılımlılık eksenli veya şiddet ekseninde devam ettireceği değerlendirilmektedir.

3.3. İŞİD'İN (IRAK ŞAM İSLAM DEVLETİ) MİLİTAN TEMİNİNDE KULLANMIŞ OLDUĞU ARGÜMANLAR

Semavi dinlerin inanç dünyasına bakıldığında, Allah ilk yarattığı insana yani Hz. Adem'e vahiy ile peygamberlik görevini verdi. Vahiy ile peygamber görevlendirmeyi son peygamber Hz. Muhammed'e kadar aralıklarla tekrar etti. Vahyin gereğine uygun gerçekleşmesi için seçilen peygamberleri günahsızlık, emin olma, üstün anlayış, doğruluk gibi özelliklerle bezedi. İnanan kişiler gönderilen vahiyleri yazdılar ve korumak için gayret sarf ettiler. Peygamberler verilen üstün özellikleri ve vahiyle oluşan tecrübelerinden faydalanarak hem gelen vahiy açıkladılar hem de bu gelen vahiylerdeki net olarak anlatılmayan konuları açıklığa kavuşturdular. Dosdoğru örnek alınacak bir yaşam sürdürdüler. Bazı âlimlerin görüşlerine göre bu açıklığa kavuşturma yeteneği ve hayat pratikleri de bir çeşit vahiydi. İşte din dediğimiz keyfiyet, Allah tarafından ulaştırılan vahiyle peygamberlerin yaşam ve söz pratiklerinden meydana gelmekteydi.⁸¹

İslami ve semavi dinlerin literatürlerinde indirilen- vahyedilen- kitap birincil kaynak, ikincisi ise genel olarak peygamberlerin söz, davranış ve yaşam biçimlerini ifade eden sünnet denilmektedir. Son peygamber Hz. Muhammed'in son peygamber olduğuna inananlar için yaratıcı tarafından gönderilen vahiy kapısının kapandığına, din tamamlanıncaya kadar gönderilen her ayetin dünya son bulana kadar geçerli olacağına ve tüm insanlığı bağladığına inanılmaktadır. Yani kıyamete kadar bütün insanların her türlü dinî ihtiyaçlarını karşılamaya yeteceğine inanılmaktadır.

Evrensellik ilkesi gereği dinden çıkarımlar yapabilen (müçtehid) din âlimleri tarafından, çok sınırlı bir alan olmasına rağmen çıkarım yapılacak konu ele alınırken, dinin temel dayanağını olan akıl, mantık, vicdan, sezgi, ilim, maslahat ve ilham gibi kaynak ve prensiplerden yararlanılarak ihtiyaç nispetinde asırlarına uygun

⁸⁰ M. Ali Büyükkara, "İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni", İslami İlimler Araştırma Vakfı, *Tarih ve Günümüzde Selefilik Sempozyumu*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014, s.521-522, s.522

⁸¹ Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke: Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

şekilde yorumlanmıştır.⁸² Çıkarım yapılan bu alanlarda insanların değişen ve gelişen ihtiyaçlarını karşılamayı amaç edinerek yapılmaktadır. Bütün dinlerde ve çoğu inanç sisteminde bu dünyadaki hedef yaratıcının rızasını kazanmaya çalışmak ve ölüm sonrasındaki yaşama hazırlık yaparak daha iyiye ve mutlu bir yaşama ulaşmak gayesi vardır. Bunu başarabilmenin yegane yolu da o inanç sisteminin ön gördüğü emir ve yasaklara riayet etmektir.

Aklı sayesinde her zaman daha ilerisini hedefleyen, sosyal bir varlık olan insanın, inanmak, bağlanmak, ait olmak ve inanç dürtüsü en baskın ve belirgin özelliği olarak ortaya çıkmaktadır.

İnsanî yaradılışa münasip olan bu keyfiyet ilk insanla vücut bulmuş ve bu durum günümüze kadar böyle devam etmiştir. Günümüzde de gruplar üzerinde etkili mevzulardan biri dindir. Bu ayrıcalığından dolayı din manipüle edilmeye uygun mevzuların da başında yer alır. İşte bundan dolayı bazen karanlık emellere ulaşmak bazen de dini tahrip etmek için bazı gruplar dini bir maske olarak kullanmışlardır.⁸³

Günümüzde ve geçmişte farklı hedefler için faydalanılan din bazen yapılan yanlışla kılıf olarak, bazen yapılan işin teyit biçimi, bazen ise çarpıtılarak yanlışın kaynağı olarak kullanılmaktadır. Günümüzün en bariz örneklerinden olan IŞİD terör örgütü gerçek bir din eğitimi almış insan tarafından, hatta akıl sahibi tarafından kabul edilemeyecek akla hayale gelmedik yöntemler ile faaliyet göstermekte ve bunu da din adına, dinin emri için yaptığını ileri sürmektedir. Sürekli kullandıkları ve bir takım cahil insana da sempatik gözükten İslam devleti, Cihat- Savaş, Hükmün Allah'a ait olması (kanun tanımama) gibi kavramlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

3.3.1. İslam Devleti (Ülke-Dâr Kavramı)

Hiç kuşku yok ki din referanslı bütün terör örgütleri için İslam devleti kavramı ve söylemi önemli bir diyalektik meselesidir. IŞİD terör örgütüne kadar bu çapta bir deneme yapılmamış olsa dahi, militan kazanmak veya bireylerin yaşadıkları ülke ve sisteme karşı nefret duyarak uzaklaşmalarını sağlaması bakımından bu konu üzerinde sıkça durulmaktadır. Bu konunun temel argümanı dâru'l Harp (savaş diyarı) veya dâru'l İslam kavramlarıdır.

Savunma veya eleştirisini yaptıkları ülke/dâr kavramıyla ilgili ana hatlarıyla şu görüşü ileri sürerler: Dâru'l İslam; İslam'ın kuralları ile yönetilen, iç ve dış güvenliği Müslüman güç ve otoriteyle korunan ülkedir. Burada yaşayanların çoğunluğu

⁸² İrfan Yılmaz, *Yeni Bir Bakış Açısıyla İlim ve Din*, Zaman Yayınları, İstanbul, 1998, S.

⁸³ Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke: Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi: 12.11.2016)

Müslümanlardan oluşmasa bile bu şartlara sahip yerler dâru'l İslâm'dır. dâru'l Harp ise; küfür kuralları ile idare edilen, güvenliğinden Müslümanların sorumlu olmadığı yerlerdir. Bu şartlardaki bölgelerde yaşayan insanların çoğu Müslüman olsa bile bahsedilen şartlar söz konusu ise bölge dâru'l Küfür bölgesidir. Mesela ezan İslam'a ait bir işarettir. Bir bölgede ezan sesinin duyulması oradakilerin Müslüman olduğuna işarettir ancak o bölge halkıyla savaşmayı engellemez. Bunun anlamı şudur; ezan sesi olduğu halde orası dâru'l Harp olarak görülür. Öyleyse günümüzde İslamî beldelerin çoğunun güvenliği Müslümanlar tarafından sağlandığı halde İslam'ın hakim olma şartı oluşmadığından halkı Müslüman olan bu beldeler dâru'l İslam kabul edilmezler⁸⁴ şeklinde yorumlama yapılmaktadır. Fakat ülke kavramının geçirdiği aşamada, Uluslararası hukuk, pasaport ve vize sistemi, Birleşmiş Milletler, bölgesel paktlar ve anlaşmalar gibi uluslar üstü örgütlerin varlığı, gayr-i Müslim ülkelerdeki yerli Müslümanların oluşturduğu fazlaca sayı; eğitim, turizm, sanat, spor ve ticaret gibi dünya çapında faaliyetler, sınır aşan doktorlar gibi yenilikler bir yana bırakılsa bile, kendi zamanının şartları içerisinde yazılmış klasik fıkıh kitaplarında da durum onların anlattığı şekilde değildir. Klasik kitaplarda konudan kısaca şöyle bahsedilmiştir;⁸⁵ Dâr; bina, arsa, mahalle ve bunların toplandığı yer anlamlarındadır. Bir grup insanın yerleşip konakladığı yer anlamı da vardır. Belde ve ülke anlamında da kullanılır. Son söylediğimiz anlamda; bağımsız yönetimi ve özel bir askerî gücü olan ülke anlatılmak istenmiştir.⁸⁶ İslam hukuku terimi olarak dâr, gayr-i Müslim ya da Müslüman yöneticinin yönetimindeki ülke anlamı vardır.⁸⁷ Kur'an'da dâru'l-harp ve dâru'l-İslam ifadelerine rastlanmamaktadır. Hadislerde dâru'l-harp'te Müslüman ve harbî arasında faiz yoktur ve dâru'l-harp'te hadler uygulanmaz, şeklinde ifade edilmektedir.⁸⁸

Burada yalnız dâru'l-harp ifadesi kullanılmıştır, dâru'l-İslam tabiri ise sonraları İslam hukukçuları tarafından bu kavrama zıt bir tabir olarak kullanılmıştır. Fıkıhta bu mevzudan bahsedilirken Hz. Muhammed döneminde İslam'ın yaşandığı Medine'ye dâru'l-İslam diğer yerlere ise dâru'l-harp ifadelerinin kullanılmadığı görülür.

İslam devleti geniş bir coğrafyaya yayılarak sınırlarını genişletince farklı devlet ve yönetim şekilleriyle karşılaşmıştır. Dolayısıyla İslam devletinin hukuki statüsünü durumunu kısmen de olsa diğerlerinden ayırmak gerekmiştir. Bunun için

⁸⁴ <http://www.hilafet.com/kitaplar/minhac-3.htm> (Erişim Tarihi: 10.11.2016)

⁸⁵ Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke: Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

⁸⁶ İbn Manzûr, *Lisanü'l-Arap*, Beyrut, 1955(Çev:Ahmet Özel, İslam Ansiklopedisi, Darul Harp, cilt:08,;s. 537)

⁸⁷ İbn Abidin, *Reddü'l-MuhtarBulak*, 1272 (Çev:Ahmet Özel, a.g.e. s.537)

⁸⁸ M.İbn Kudame, *El Muğni, Riyad*, 1981(Çev:Ahmet Özel, a.g.e., s.538)

bu iki tabir kullanılmıştır.⁸⁹ Müslümanların hakimiyet ve idaresinde bulunan ve Allah'ın hükümleriyle yönetilen ülkeye dâru'l-İslam, bu özellikte olmayan bölgeye de dâru'l- harp denildi. İslamî bir bölgenin sonradan dâru'l-harbe dönüşmesinin ise şu üç yolla olabileceği belirtilmiştir:⁹⁰

1. Dâru'l-İslam'da bir şehir veya bölge halkının irtidâd (dinden çıkma) ederek o yeri işgal ve istila etmeleri,
2. Zimmet akdi ile İslam devletinin hâkimiyet ve himayesine geçerek İslam tebaası olan gayr-i Müslimlerin bu anlaşmayı bozarak bir bölgeyi işgal ve istila etmeleri
3. Düşmanın İslam ülkelerinden birisini istila ve işgal etmesi.

İmamı Azam'ın söylediğine göre bu üç şekilden hangisi ile olursa olsun , dâru'l-İslam'ın dâru'l harbe dönüşebilmesi için aşağıdaki şartların bulunması gerekir:

1. İşgal altındaki yerde küfür hükümlerinin uygulanması.
2. İlk eman üzere olan bir Müslüman ya da gayr-i Müslimin bulunmaması. İlk emandan maksat, düşman istilasından önceki, dâru'l-İslam'da Müslüman'ın İslam hukuku gereğince sahip olduğu emanı ve gayr-i Müslimin de zimmet akdi gereğince sahip olduğu can ve mal güvenliğidir. Can veya mal güvenliğinin kalmaması veya o belde ancak düşmanın verdiği eman ile kalabilmeleri ilk emanı sonlandırır.
3. O yerin dâru'l-harbe bitişik olması. Bundan maksat, işgal altındaki ülke ile başka dâru'l harp arasında bir İslam ülkesinin bulunmamasıdır.⁹¹

Şafiiler dâru'l-İslam'ı üç gruba ayırır:

1. Başlangıçta Müslümanların meskûn buldukları, ama sonra gayr-i müslimlerin hakimiyetleri altına giren yerler,
2. Müslümanların fethedip gayr-i Müslim halkını cizye karşılığında iskan ettikleri yerler,
3. Müslümanların meskûn buldukları yerler.

Bu özellikleri taşımayan yerler dâru'l-harp sayılır. Görüldüğü üzere İmam Şafii, dâru'l- İslam'da Müslümanların yönetimi ele alma şartını koymaz. Bu düşünceye bakıldığında, bir belde tarihte bir defa ele geçirilip İslam hükümleriyle yönetildiyse sonradan düşman tarafından fethedilse bile o belde sonsuza dek İslam beldesi (dâru'l-İslam) kabul edilir.⁹²

Bazı İslam hukukçuları, ülke, İslam kurallarının uygulanmasıyla İslam beldesi olduğuna göre, bölgede İslamî ahkam ve eserlerden izler olduğu sürece orası dâru'l-İslam'dır, hatta Müslümanlar dâru'l-İslam'daki siyasi otoritelerini kaybetse bile İslam hükümlerinden bir eser kaldığı sürece orası dâru'l-harbe dönüşmez,

⁸⁹ Ahmet Özel, *İslam Hukukunda Ülke Kavramı*, İz Yayıncılık, İstanbul 2011, s.75-77

⁹⁰ İbn Abidin, *Reddül-MuhtarBulak*, 1272 (Çev:Ahmet Özel, a.g.e. s.537

⁹¹ Özel, a.g.e., s.75-76

⁹² Özel, a.g.e., s.102

düşüncesini kabul etmişlerdir.⁹³

Hanifi mezhebinin kurucusu olan İmam Azam'ın düşüncesine göre de, bir ülkenin İslam veya küfür ülkesi olması, İslam veya küfrün hakim olmasıyla alakalı değildir. Burada korku ve emniyet söz konusudur. Eğer bir belde kati olarak Müslümanlar güven içinde, kafirler korku içindeyse orası dâru'l-İslam'dır. Eğer durum tam tersi ise yani Müslümanlar Allah'ın emirlerini yerine getirirken korkuyorlarsa orası dâru'l-harptir.⁹⁴ Klasik İslamî eserlerden özetlenen ve çoğunluğun kabul ettiği bu bilgiler ışığında, ülkemiz de dahil olmak üzere İslam ülkeleri adıyla anılan ülkeler dâru'l-harp değildir. Günümüzde konuyla ilgili şu yorumlar da yapılmaktadır:⁹⁵

- a. Bir ülkede yöneticilerin günah işliyor olmaları o ülkeyi dâru'l-harp yapmaz,
- b. İslam'ın evrenselliği, mekan ve zaman üstünlüğü, adının ve esasının barış olduğu dikkate alınınca şu sonuca varılır: Bugünkü Müslümanlar için dâru'l-İslam, dini hassasiyetleri gözeten ve yaşamalarına imkan sağlayan hukuk devleti niteliği taşıyan her yönetimdir,
- c. Eğer bugün bir dâru'l-harp tanımlaması yapılacaksa şu iki nokta göz önünde bulundurulmalı:
 1. İnkâr yani Allah'ın, Peygamberin ve Kur'an'ın inkârı, reddi...
 2. İslam değerlerine ve Müslümanlara karşı baskı ve zulüm uygulanması...
- d. Gayr-i Müslim bir ülke ile savaşılmışsa ve o ülkede bulunan Müslümanlara bu yüzden haksızlıklar ve zulümler yapılıyorsa o ülke dâru'l-harptir.

Bu konu yukarıda ifade edildiği kadar sarıh ve basit iken radikalizm niyet ve düşünceli kişiler tarafından en basite indirgenmiş olan imamı azamın açıklamaları dahi kendilerince tevile tabi tutularak kendi düşünce dünyasındaki şahısların ifadeleri ile aks ettirilmektedir. Bu görüş ve düşünceye meyilli bir sitede yaptığımız aramada. En basit ifade ile İmamı azamın beyan ettiği "İşgal altındaki yerde küfür hükümlerinin uygulanması" ibaresi yüz seksen derece yön değiştirilerek "ahkamı şirkin istilasına altında olmak" olarak yorumlanıyor ve devlet tüzel kişiliğince veya bireyler tarafından uygulanan bazı dini yasaklar/haramlar (faiz, içki vb) kendi ifadeleri ile Şirk (eş koşmak) anlamı ile bir tutularak dâru'l harp ortamı ve şartlarının cari olduğu ileri sürülmektedir.

⁹³ <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

⁹⁴ Özel, a.g.e., s.125

⁹⁵ Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke: Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

3.3.2.Hüküm Allah'ındır Kavramı

Din referanslı terör örgütlerinin dillerinden düşürmedikleri ve siyak-sibakından (Siyak, “öncesi” anlamına; sibak ise “sonrası” anlamına gelmektedir) ayırarak yanlış yorumladıkları bir mevzu da hükmün yalnızca Allah'a ait olduğunu belirten ayettir.(Yusuf 12/40) Bu mevzudaki yanlışlığı ilk kez Hariciler yapmıştır. Sıffin Savaşı öncesinde, Hz. Ali'yi, problemi gidermesi için önce hakemi kabul etmeye zorlamış, sonra da isyan etmiş olan Hariciler, “hüküm sadece Allah'ındır, hakemi istemiyoruz” deyince Hz. Ali şunu söyledi: ”Bu söz, kendisi ile batıl kast olunan hak bir sözdür. Doğru, hüküm yalnızca Allah'ındır ama Hariciler bu söylemle; “emirlik sadece Allah'ındır” demek istiyorlar. Ama insanlar için günahkâr ya da muttaki olsun muhakkak bir emir gerekir ki, Müminler onun emrinde çalışsın, kâfirler yaşamlarını devam ettirsin, onun vasıtasıyla vergiler toplansın, Allah onunla vaatleri tamamlasın, düşmanlarla savaşsın, zayıfın hakkı güçlüden alınsın. Bu sayede iyi insanlar huzur bulsun, kötü insanlardan kurtulmuş olsun.”⁹⁶

Bakıldığında Hz. Ali, başında bir insan ya da insanların olduğu, otoriteyi kendi elinde toplayan bir devletin gerekli olduğunu anlatmaktadır. Çünkü etkisi olmayan bir kabile reisi ve kabile asabiyeti anarşizme neden olur. Günümüzde Hariciler şöyle söylerler: *”İslam'a göre kanun koyma yani yasama görevi, yalnız Allah'ın inisiyatifindedir. Yasama hakkı bir partiye, hükümdara, aileye meclise verilemez.”* Bu düşünce yapısına bakıldığı zaman Kur'an önde olmak üzere diğer ilahi kitaplar da birer anayasa hatta detaylar da dâhil birer tüzük ve yasa kitabıdır. Ancak durum böyle değildir. Kur'an'da insanlığın ortak kıymetlerini anlatan ana unsurlar bulunmaktadır. Fakat aynı zamanda Kur'an fikir, dua, ibret, ibadet ve zikir kitabıdır. Bu sebeple İslam, devlet şekli ile ilgili net bir tavır sergilememiştir. Tarihî devirlerde insanlar farklı devlet şekilleri denemişler ve günümüzde demokrasiyi benimsemiş durumdadır.

Demokrasi, halkın hâkimiyetine dayanmış bir sistemdir. *“Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir”* cümlesiyle demokrasi vurgulanmak istenmiştir. Bu söz hâkimiyetin Allah'tan alınması demek değildir; tam tersine, hâkimiyetin Allah tarafından, zorba temsilcilerden alınıp millete verilmiş olduğunu göstermektedir. Demokrasi, milletin görüş ve kanaatlerinin ülke yönetiminde tesirli olması gerektiği ve temel hak ve hürriyetlerin korunmasını halkın temsilcilerine veren bir idare şeklidir.

Ontolojik olarak hüküm sadece Allah'a aittir ve O elbette her şeyin hâkimidir. Yarattığı, kâinattaki düzen, olan en ufak bir hadise bile O'nun izni ve iradesiyle

⁹⁶ Özel, a.g.e., s.45-47

olmaktadır. O bütün kâinatı insanlığın hizmetine vermiş ve insanı kendisinin yeryüzündeki halifesi kılmıştır. Bu noktada şu soru sorulmalıdır; halifelik kavramı nedir, ne şekilde kullanılacaktır.

Devlet yönetimi için peygamberleri aracılığıyla müşavere, adalet gibi prensipler koymuştur. Ancak devletin yönetim şekli insanlığın ortak kabulleri olan bu temel prensiplerin uygulanma şekli gibi konular tabi ki insanlar tarafından kararlaştırılacak ve uygulanacaktır. Fıkıh bilginleri arasında bazı görüş ayrılıklarının çıkması, zamanla bazı görüşlerini değiştirmeleri, hatta “dönemin değişmesiyle hükümlerin değişmesi gerekmektedir” kuralı koymaları bu gerçeğin yansımalarıdır. Bu durumda “hüküm Allah'ındır” ifadesi yanlış anlaşılmakta ya da anlatılmaktadır. Aslına bakılırsa bu ifade yalnızca bir slogan gibi kullanılmaktadır.⁹⁷

3.3.3. İslam'da Cihat Kavramı

Sözlükte cihat; yecedü, cühden, cehden, cehede kökünden gelmiştir. Cihat kelimesinin kök fiili olan “cühd ve cehd”, her türlü çabayı sarf etmek ve gayreti göstermek anlamlarına gelir.⁹⁸ Cihat başka bir ifadeyle, insanın iyi şeylere nail olması ya da kötülükleri def etmek için bütün gücüyle tüm takatini harcaması anlamına gelir.⁹⁹

Cihat, Allah'ın kullarına bağışlamış olduğu malî, zihnî ve bedenî güçleri Allah yolunda kullanmak ve feda etmektir. Müminlerin maddi manevi tüm varlığını Allah için ortaya koyarak nefse, şeytana ve görünen düşmana karşı yapılan can, dil, kalp ve mal ile yapılan bütün mücadeleye cihattır.¹⁰⁰

İslam ansiklopedisinde cihat kavramı “nefisle mücadele, İslam'ı tebliğ ve düşmanla savaşıma anlamında kullanılan terim” spot başlığı altında verilmiş ve genel açıklaması da şu şekilde yapılmıştır: Arapça 'da “gayret ve güç harcamak, bir işi başarmak için elindeki tüm imkanları kullanmak” anlamındaki cehd kökünden türeyen cihat, fıkıh terimi olarak, daha çok gayr-i Müslimlerle savaş, tasavvufta nefis-i emmareyi yenme çabası, İslami literatürde ise dini emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve yaşatmak, İslam'ı tebliğ, nefse ve dış düşmanlara karşı mücadele, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak için kullanılmıştır.¹⁰¹

Dünya çapında birçok dilde hizmet veren internet ansiklopedisi olan wikipedia da yapılan aramada; İslamî bir terim. Arapça mücadele kökünden gelir ve günümüz

⁹⁷ Abdülhakim Yüce, *İslam'a Sürülen Leke Din Maskeli Terör*, 24 Ağustos 2015, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:12.11.2016)

⁹⁸ Ezheri.(t.y.). *Tehzibu'l-Luğat*. (Tercüme: Abdusselam Harun). Kahire, 1956 c.1, s.458

⁹⁹ Ahmet Özel, Cihad, *İslam Ansiklopedisi*, yıl:1993,cilt:7,s. 527-531,s. 528

¹⁰⁰ Bekir Topaloğlu, Cihad, *İslam Ansiklopedisi*, yıl:1993, cilt:7,s. 531-534, s.533

¹⁰¹ Özel, a.g.e., s.528

Türkçesinde genellikle “İslam uğruna savaşıma” anlamında kullanılır. Arapçada cihat sözcüğü c-h-d kökünden türemiştir. Ceht, “bütün gücünü kullanma” ve “gayret etme” anlamında, cihatsa geleneksel manada savaş ve silahları da kapsayan “mücadele” anlamında Kur'an'da da geçen Arapça bir kelimedir.

Cihat İslam'a göre dört şekilde gerçekleşir; dil ile kılıç ile el ile ve kalp ile¹⁰². Kalp ile olan, insanın şeytanla mücadele ederek kalbini temizlemesidir, el ile olan insanın doğru şeyleri yapması anlamına gelir, dil ile olan İslam'ın dil ile yayılmasıdır, kılıç ile olan ise İslam'ın düşmanları ve inançsızlarla fiziksel savaş anlamındadır.

İslam'da İbrahim'i dinlerin mensupları olarak görülen Yahudi ve Hıristiyanların cihat mevzuunda özel bir yeri vardır. Bunlar İslami yönetim altında kendi dinlerini yaşayarak cizye (baş vergisi) ve toprak vergisi vermek veya İslam'a geçmek zorundadırlar. Bu iki seçeneği de kabul etmezlerse onlara karşı da cihat ilan edilir.

Modern İslam'da insanın kendisiyle olan cihadına özellikle vurgu yapılır. Çeşitli milletlerle savaş ya savunma maksatlı ya da inancın tehlikede olduğu durumlarda izin verilir.¹⁰³ Bu şekilde oldukça geniş kapsamlı büyük ölçüde yanlış anlaşılmaya sebep olmayacak şekilde anlaşılır, doğru ve kapsamlı bir tanımlama yapılmıştır. Bu tanımlamanın baş kısmında Türkçe kullanımı olarak “İslam uğruna savaşıma” şeklinde bir ibare kullanılmıştır, bu durum toplum olarak bu mevzuya ne kadar dar çerçeveden ve hatta yanlış bir algıyla baktığımızı gösterir.

Mehmet İlyas Bozkurt cihat kavramı ile ilgili şunlara değinmiştir: ¹⁰⁴ “ Cihat kelimesi kök olarak “ceht” sözcüğüne dayanır. Cihat bir amaç uğruna her türlü fedakârlık ve gayreti gösterme anlamındadır. Bu fedakârlık ve gayreti gösteren kişiye “Cahit”; cihadi hayat tarzı ve buudu haline getiren kişiye de “Mücahit” denir. Allah yolunda cihat ise kişinin Kur'an hakikatlerini yeryüzüne yayıp, bütün kalpleri ve akılları fethederek, insanların İslam nuruyla nurlanmalarına sebep olmak için malıyla ve canıyla gayret edip, elinden gelen bütün gayret ve fedakârlığı göstermesidir. Fakat bu gayrette ikna vardır, icbar ve zorlama yoktur.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır ise: “ Cihat fiili ne toprak işgal etmek ne de insanları dine zorlayarak sokmak, inanç noktasında zorlamak için yapılacak bir şey değildir. Hak ile batılın açık şekilde ortada olması nedeniyle isteyen iman isteyen de küfür edebilir. Cihat fiilinin ise bu ayırmadan sonra insanlara gerçeği ve hakkı anlatmaya çalışmak, buna engelleyen setleri kaldırmak için verilen mücadeledir. Zira

¹⁰²Hadis Külliyyatı Müslim, *İman*, 80. “Kim onlarla eliyle cihad ederse o mümindir, kim onlarla diliyle cihad ederse o mümindir, kim onlarla kalbiyle cihad ederse o mü-mindir.”

¹⁰³ Al- Dawoody, *İslamda Savaş Hukuku ve Düzenlemeler*, 2011, <http://en.wikipedia.org/wiki/Cihat>

Erişim Tarihi:25.12.2016

¹⁰⁴ Mehmet İlyas Bozkurt, *Mukaddime*, İstanbul: Revizyon, 2014, s. 268-269

inanç meselesi tamamen kalbi bir meseledir, bu mevzuda kimsenin kimseye zorlama yapması doğru değildir şeklinde yorumlanmıştır.¹⁰⁵

Nitekim Kur'an'da; *“Dinde zorlama yoktur. Doğru ile yanlış; hak ile batıl birbirinden kesin çizgilerle ayrılmıştır.”* (2/Bakara256) buyrulmuştur. Hz. Muhammed'in *“Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin”* (Müslim/1732) hadisi de bu ayeti teyit etmektedir.

Kur'an' da “ce-he-de” köklerini içeren 39 kelime bulunmakta ve 35 değişik ayette yer almaktadır. Bu 39 sözcüğün dördü cihat eden kişi anlamında kullanılan “Mücahit” sıfatıdır. Bu kavram Muhammet suresinde bir, Nisa suresinde aynı ayette üç kez geçmektedir (47/31 ve 4/95 3 sefer). Cehede kökünden gelen sözcüklerin geçtiği ayetlere baktığımız zaman üç farklı anlam ile karşılaşılmaktadır.¹⁰⁶

1. “Ve in ce'hede'ke” ibaresinin geçtiği ayetlerde “ce'hede” 'zorlamak' manasında kullanılmıştır. “Ve in ce'hede'ke” ibaresi 'şayet seni zorlarsa' manasındadır. Kuran'da bu ibare iki farklı ayetin içinde geçmektedir. (Bkz. Lokman Sûresi;31/15, Ankebut Sûresi; 29/8). Örneğin bir tanesi şu şekilde kullanılmıştır. : *“Biz, insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şayet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, bu takdirde onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak bana olacaktır ve ben yapmakta olduklarınızı size haber vereceğim”* (29/Ankebut/8).

2.” Cehede eymanihim” şeklinde yer verilen ayetlerdeki anlamı ise “en güçlü şekilde” ve “var gücüyle” şeklindeki manalarındadır. “Cehde eyme'nihim” terkihi ise 'var güçleriyle/ en güçlü yeminleriyle Allah'a yemin etmek' manasındadır. Bu terkip Kur'an'da 5 farklı ayette geçmektedir.(Bkz. En'am Sûresi;6/109, Nûr Sûresi;24/53, Nahl Sûresi;16/38, Fatır Sûresi 36/42, Mâide Sûresi;5/53) Bu ayetlerin biri şöyledir: *“Var güçleriyle (billahi diye) Allâh'a yemin ettiler ki, eğer onlara uyarıcı gelir ise, mutlaka (geçmiş ve gelecek diğer) ümmetlerin (herhangi) birinden daha çok hidâyette olacaklardı. Kendilerine bir uyarıcı geldiğindeyse, (bu) onlarda nefretten başka bir şey artırmadı!”* (36 Fatır Suresi 42)

3. Kur'an da cehede kökünden türeyen kelimelerin anlamları diğer ayetlerde; Allah yolunda çalışmak, çaba göstermek, gayret etmek, mücadele ve fedakarlık yapmak şeklinde manalarda kullanılmıştır. Yirmi sekiz ayette otuz iki defa bu anlamlar ile kullanılmıştır.

İslam Ansiklopedisinde Cihat konusunu bu şekilde ele almıştır. Kur'an'da Cihat, isim olarak dört yerde bundan türeyen fiil olarak yirmi dört yerde geçmektedir; “cihat eden” manasındaki mücahit ise iki ayette geçmektedir. (Muhammed Süresinin 31. ayetinde bir kez, Nisa Süresinin 95. Ayetinde ise 3 kez toplamda dört defa

¹⁰⁵ Karadeniz, a.g.e., s.152

¹⁰⁶ Karadeniz, a.g.e. s.152

tekrarlanmıştır) cihad kelimesinden doğrudan savaşın kastedildiği anlaşılmakta, bazı yerde de cihat "Allah'ın rızasına uygun şekilde yaşama çabası" şeklinde özetlenebilecek olan genel manasıyla kullanılmaktadır.¹⁰⁷ Allah Kur'an'da bu ayetlerden bazılarını şu şekilde ifade etmiştir: "Gerçek müminler ancak Allah'a ve Peygamberine inanan, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenlerdir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir" (49/Hucurat/15) " İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihat edenler; şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir" (2/Bakara/218).

Yukarıdaki ayetlere de bakıldığında cihat ile ilgili iki önemli kavram meydana çıkmaktadır. Bunlar da cihadın sadece fiziki anlamda mücadele değil can ve mal ile de yapılabildiği söylenmektedir.¹⁰⁸ Mal ile cihat; İnsan Allah'ın kendisine ihsan ettiği para, mal, mülk 'ten Allah yolunda yapılan mücadeleyi destekler, canıyla mücadele eden insanlara maddi olarak destek verir. Onları techiz eder. Can ile cihat; İnsan Allah'ın kendisini bağışladığı ruhu, bedeni ve bunlara ait istidat ve kabiliyetleri Allah yolunda harcar.¹⁰⁹ Kişinin sırf Allah rızasını kazanmak için Allah'ın kitabı Kur'an için çalışması, O nu yüceltmesi, yayması, anlatması, mesaisinden fedakarlık ederek bu konu ile ilgili kafa yorması, yani bedeniyle yaptığı her türlü çalışma can ile yapılan cihat türüne girer. Şartlar gerçekleştiği zaman Allah yolunda savaşmak da can ile cihadın yüzlerce parçasından bir parçadır. " Mallarını Allah yolunda infak edenlerin örneği yedi başak bitiren, her bir başakta yüz dane bulunan bir tek danenin örneği gibidir. Allah dilediğine kat kat arttırır. Allah (ihsanı) bol olandır bilendir."(2/Bakara/261) ayetiyle ifade edilmiştir. Mal ile cihat edenlerin, mallarını Allah yolunda infak edenlerin, ne kadar kazançlı olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir.¹¹⁰

İkincisi, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat edenler Allah katında en üstün mertebeye sahiptirler. Allah yolunda cihat edenler Allah indinde diğer Müslümanlardan derece bakımından üstün ve daha faziletli görülmüştür. " Allah müminlerden, mallarını ve canlarını, kendilerine (verilecek) cennet karşılığında satın almıştır" (9/Tevbe/111) Ayette açıkça görüldüğü üzere "Allah yolunda cihat edenlerin canlarını ve mallarını O, cennet karşılığında almıştır".

Hicret ise ayette şu şekilde geçmektedir: " İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihat edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek müminlerdir. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rızık vardır." (8/Enfal/74)

¹⁰⁷ Ahmet Özel, **Cihad**, cilt 07, s.528, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=070527> (Erişim tarihi : 25.12.2016)

¹⁰⁸ Karadeniz, a.g.e., s.154

¹⁰⁹ Bozkurt, a.g.e., s.269

¹¹⁰ Karadeniz, a.g.e., s.154

Ayetinde zikredilen Allah yolunda hicret edenler (muhacirler) İslam tarihinde Kur'an hakikatlerini anlatmak ve Allah'ın dinini yaymak üzere göç eden ilim sahiplerini anlatır ki; bu zümre Allah yolunda cihat edenlerin en üst tabakası olarak anılmaktadır. Bu ayette geçen muhacirlere yardım eden, onları barındıran (ensar) muhacirleri finanse edip onları destekleyen tüccar, iş adamı ve esnafları sembolize eder ki; bu grup da Allah yolunda mal ile cihat edenlerin en üst mertebesinde. ¹¹¹ Baskıdan kaçan sahabilerin dini anlatmak için yaptığı faaliyet ve onlara mallarıyla destek olan ensar tüm Müslümanların yegane gayesi olan Allah rızasına erişmiştir: “ *İslam'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır*” (9/Tevbe/100).

İctihad, cehd kökünden gelmiş ve sözlükte; nefsi, meşakkati yüklenerek ve güç sarf ederek bir işe koşmak manasındadır. ¹¹² Can ile cihadın en önemli cüzü olan ilimle cihat ise zihinsel çaba harcayarak, düşünerek, kıyaslayarak Kur'an ve sünnet, Allah'ın rızasını kazanmak adına, insanlık için yararlı hükümler çıkarmak ile mümkündür. Bu çıkarım yapma filline içtihat denmektedir. Bu işlemleri yapana ise üçtehit adı verilmektedir. İlimle yapılan ve yapılacak en büyük cihat, dinin en temel kaynağı olan Allah buyruğu Kur'an ile olanıdır. Bu husus Kur'an da : “*Öyle ise kâfirlere itaat etme, onlara karşı bu Kur'an'la cihat et ki bu en büyük cihattır*” (25/Furkan/22) ayeti ile teyit edilmiştir. Kur'an ile cihat dediğimizde ise kitabın manasından çıkan ilke, prensip ve kuralları ile sorunları çözmek için çaba göstermektir. “ *Elif, lâm, râ. Bu, Rabb'lerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, yani her şeye galip ve övgüye layık olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır*” (14/İbrahim/1) ayetinde de söylendiği üzere Kur'an kendisine gönülden bağlananların günümüzde IŞİD terör örgütünü ve diğer grupları besleyen besleyen “cehalet, ihtilaf, fakirlik” karanlıklarından “ilim, istikamet, tevhit, fitrilik ve adalet” gibi ilkelerle barış ve huzurlu günlere ulaşılacaktır. “*Bu Kur'an bizim indirdiğimiz mübarek (bereket kaynağı) bir kitaptır. Ona uyunuz ve sakınınız ki size merhamet edilsin*” (6/En'am/155) “ *Biz Kur'an'dan, müminler için şifa ve rahmet olacak zalimlerin ise ancak hüsrânını artıracak şeyler indiriyoruz*” (17/İsra/82) Görüldüğü gibi bir çok ayette anlatıldığı üzere çözüm yolu ve yöntemi kitabı ve hükümlerini doğru anlayıp gönülden uygulamaktır. Bundan dolayı Allah cihadın Kur'an için olduğunda en büyük cihat olduğunu ifade etmiştir. Kur'an'da Cenab-ı Hak: “ *Her kim cihat ederse, ancak kendisi için cihat etmiş olur. Şüphesiz Allah, alemlere muhtaç değildir*” (29/Ankebut/6).

¹¹¹ Karadeniz, a.g.e., s.155

¹¹² M. Ebu Zehra, **İslam Hukuk Metodolojisi**, (Çev: A. Şener), Fecr Yayınları, Ankara1994, s. 325

“ Allah uğrunda hakkıyla cihat edin” (22/Hac/78) ayetlerinde de Allah yolunda fedakârlık ve gayret edenlerin yani hakkıyla cihat edenlerin kendi faydaları için yapmış olacaklarından bahsedilmiştir. Cihat ile kişinin kendi faydasına yapıp elde edeceği en önemli şey Allah'ın kişiyi hidayet ve başarıya ulaştırmasıdır. Bu hakikat Kur'an'da şöyle geçmektedir: “ Bizim davamız uğrunda cihat edenlere, başarıya ulaştıracak yollarımızı göstereceğiz. Şüphesiz, Allah kendi uğrunda cihat edenlerle beraberdir” (29/Ankebut/69) Peygamberimiz bir hadisinde: “ Kim onlarla eliyle cihat ederse o mümindir. Kim onlarla diliyle cihat ederse o mümindir. Kim onlarla kalbiyle cihat ederse o mümindir” (Müslm. “İman”, 80)¹¹³ şeklinde telkin ve tavsiyelerde bulunmuştur. Sahih hadis kaynaklarına bakıldığı zaman anlaşılıyor ki cihat sadece savaş anlamında kullanılmaz, kullanılırsa anlamı daraltılmış olur.

Bazı müfessirler bir kısım ayetlerde cihatın savaş manasında kullanıldığını söylemişler ve şu ayetleri örnek olarak göstermişlerdir: “ Ey Peygamber! Kafirlerle ve münafıklara karşı cihat et ve onlara sert davran! Onların varacakları yer cehennemdir. Orası varılacak ne kötü yerdir” ayeti Tevbe Sûresi (9/73) ve Tahrîm Sûresinde (66/9) aynı lafızla geçmektedir. Bu ayette “Kafirlerle ve münafıklara karşı cihat et ve onlara sert davran” ifadesinde yer alan 'sert davran' sözünden dolayı öncesindeki 'cihat et' şeklinde çevrilmesi gereken yer bazı müfessirlerce 'savaş' şeklinde çevrilmiştir. Buradaki sert davranmak kelimesi, dine karşı geldikleri için sert bir tepki vermek kastını taşımaktadır. Örneğin Terkiye Almanya'ya sert tepki gösterdi derken kastımız savaş değildir, buradaki anlam da böyledir. Burada bu söz öbeğine savaş anlamı vermek anlamı daraltmaktır.¹¹⁴ Daha sonra Allah yolunda kıtalin (savaş) şartlarını anlatırken insanlara zulümlerinden dolayı savaş açılabileceği küfründen dolayı savaş açılmayacağını derince izah edeceğiz. “Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihat edin. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır” (9/ Tevbe /41) “Allah'ın Resûlüne karşı gelerek (sefere çıkmayıp) geri bırakılanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat etmek hoşlarına gitmedi ve “Bu sıcakta sefere çıkmayın” dediler. De ki: “Cehennem ateşi daha sıcaktır. ”Keşke anlasalardı” (9/Tevbe/81) Tevbe suresinin ayetlerinde cihat kavramı Allah yolunda savaşmayı, can ve mal ile birlikte yapılabilecek her türlü mücadele kastedilmiştir. Burada direk savaşmayıp arka planda aşçı, sağlık ekipleri, teçhizatları finanse eden kişiler de savaş ve sefer sırasında bu uğurda cihat etmiş sayılmaktadır. Bundan dolayıdır ki cihat demek sadece savaş demek değildir, savaş anlamında kullanmak ayetlerin manasını daraltmış olur.¹¹⁵

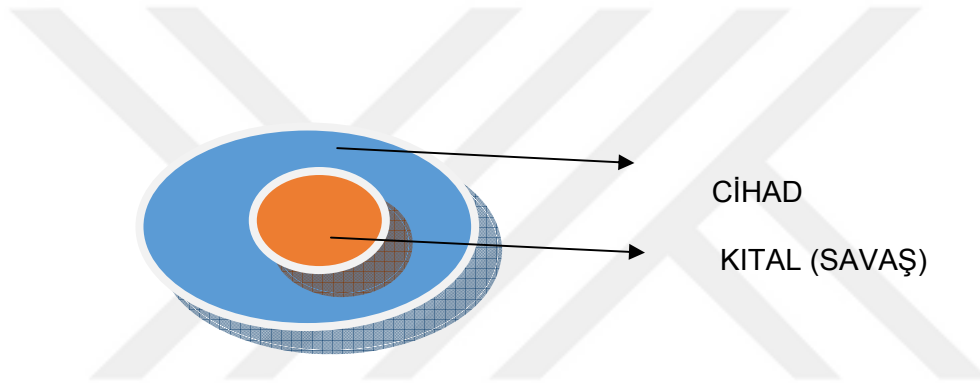
¹¹³ Ahmet Özel, **Cihad**, cilt 07, s.528, <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=070527> (Erişim tarihi : 25.12.2016)

¹¹⁴ Karadeniz, a.g.e., s.157

¹¹⁵ Karadeniz, a.g.e., s. 158

3.3.3.1.Cihad-Kıtal (Savaş) Farkı

Günümüzde cihat denince maalesef akla öncelikle savaş, şiddet, silahlı mücadele gelmektedir. Ancak Kur'an kılıçla, silahla Allah yolunda yapılan fiziki savaşa, savaşmak fiiline karşılık “ka'tele” sözcüğü-fiili kullanılmaktadır. Bu fiil Arapça dil terkibine göre Mufaale babandan gelmekte olduğu için, bu fiille anlatılan işin karşılıklı iki taraf arasında yapıldığını göstermesidir. Allah yolunda cihadın bir parçasında silahlı olarak harp etmek savaşmaktır. Her savaş bir cihattır ama her cihat savaş yani kıtal ifade etmemektedir. Bu durumu aşağıdaki Şekil-1 ile anlatmak mümkündür.¹¹⁶ Kur'an-ı Kerim Kıtale yani silahlı harbe iki şekilde ruhsat vermiştir. Birincisi, düşmanın saldırısı karşısında yapılan müdafaa savaşı. İkincisi ise mazlum ve masum insanların müdafaası için yapılan savaştır.¹¹⁷

Şekil 1: Cihat ve Kıtal Farkı

3.3.3.2.Düşmanın Saldırısı Karşısında Müdafaa Amacıyla Yapılan Kıtal (Savaş)

Günümüzde Uluslararası hukukta dahi en doğal haklardan biri de meşru müdafaa'dır. BM Antlaşmasınının 51. Maddesi gereği saldırıya uğrayan kişilerin meşru savunma hakları vardır denilmektedir.¹¹⁸ Meşru müdafaa hakkı Kur'an'da 1400 sene önce verilmiştir: “ Kendilerine savaş açılan müminlere, zulme uğramaları sebebiyle savaş için izin verildi. Şüphesiz ki Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter” (22/Hac/39) “ Onlar haksız yere ve sırf 'Rabbimiz Allah'tır' dedikleri için, haksız bir şekilde yurtlarından çıkarılmışlardır...” (22/Hac/40). İlk ayette iki mesele dikkat çekmektedir. İlk olarak müminlerin fiili olarak savaşmaları bir izne tabi tutulmuştur. Hâlbuki cihadın geçtiği ayetlerde “cihat için size izin verildi” ifadesi bulunmakta. Devamındaki ayette de gerekçe olarak saldırıyı düşmanın başlatmış olması ve müminleri zulme uğrattıkları

¹¹⁶ Karadeniz, a.g.e., s. 158

¹¹⁷ Bozkurt, a.g.e., s. 269-270

¹¹⁸ Hüseyin Pazarıcı, *Uluslararası Hukuk*, Turhan Yayınları, Ankara 2005, s. 512-513

gerekçesiyle izin verildiği açıklanmıştır. Aynı sürenin devamındaki ayet (22/Hac/40) gelmiştir. Hz. Muhammed'in kendisinin de katıldığı ilk savaş olan Bedir Savaşı bu izin ile gerçekleşmiştir.

Düşman saldırısı sonrasında müdafaa amacıyla yapılan savaş aşağıdaki ayette belirgin bir şekilde anlatılmıştır: “ *Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez*” (2/Bakara/190). Burada da iki hususa dikkat çekilmiştir. İlk olarak, 'Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda sizde savaşın' cümlesinde Allah için savaşılırken meşru müdafaa hakkının doğması için düşman tarafından bir saldırı olması şartı konulmuştur. İkinci olarak ise 'Ancak aşırı gitmeyin' denilerek savaş başladıktan sonra belli bir edep ve ahlak çerçevesinde olunması gerektiğine dikkat çekilmiştir; burada kadınlara, çocuklara, hayvanlara, sivillere zarar verilmemesi gerektiği anlatılmıştır. Buradaki meşru müdafaa kendilerine silah çekenlere ve o silah çekenlere yardım edenlere karşı olmalıdır. Aksi bir durum aşırı gitmek, haddi aşmak olarak değerlendirilir ve Allah haddi aşanları sevmez.¹¹⁹ “*Allah sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara adil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, adil davrananları sever. Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir*” (60/Mümtehine/8,9). Bu sürede savaş disiplini belirtilerek savaşın kimlerle yapılabileceği söylenmektedir. Bunlar;

- I. İnsanların vatanını işgal edip yurtlarından çıkarmaya çalışanlar,
- II. İnsanlara inancından ve dininden dolayı savaş açanlar,
- III. İnsanların vatanını işgal edip onları yurtlarından çıkarmaya yardım ve yataklık edenlere karşı yapılmaktadır.

Günümüzde uluslararası hukukta da bu üç grup ile savaş meşru kabul edilir. Kur'an-ı Kerim'de bu husus şöyle ifade edilmektedir: “ *(Ey Müminler!) verdikleri sözü bozan, Peygamber'i (yurdundan) çıkarmaya kalkışan ve ilk önce size karşı savaşı başlatmış olan bir kavme karşı savaşmayacak mısınız; yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah -eğer siz gerçek mü'minler iseniz- kendisinden korkmanıza daha layıktır*” (9/Tevbe/13). Burada bir motivasyon söz konusudur. Şöyle ki, müminlerle olan anlaşmalarını bozarak ilk önce saldırmış ve Peygamberi yurdundan çıkarmaya çalışmış düşmanlara karşı savaşma mevzuunda müminlere destek vardır. Ayrıca bu ayetten Müslümanların barışı sağlamak için diğer dini topluluklar ile anlaşma yapabilirler. Örneğin 'Medine Vesikası' 622 senesinde Medine'de hayat süren üç farklı grubun (Müslüman, Yahudi ve Müşrikler) görüşmeleri neticesinde oluşturulan anlaşma

¹¹⁹ Karadeniz, a.g.e., s.158

metni bunun en önemli misalidir.¹²⁰ “...Eğer onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmayıp size barış teklif ederlerse; Allah, onlara saldırmak için size bir yol (yetki) vermemiştir”(4/Nisa/90). Ayetin devamında “...Eğer onlar sizden uzak durmazlar, sizinle barış içinde yaşamak istemezler, ellerini savaştan çekmezlerse, onları yakalayın ve onları nerede bulursanız öldürün. İşte bunlara karşı size apaçık bir yetki verdik” (4/Nisa/91) ayetlerinden anlıyoruz ki İslam'da esas olan insanlar ile (dili, dini, ırkı fark etmez) Barış içinde yaşamaktır. Az önce meali verilen ayetteki “onları yakalayın ve onları nerede bulursanız öldürün” kısmı barış şartlarının bozulması sonrasında devam eden bir savaş içinde uyulması gereken bir kuraldır. Aşağıda bu konu ayrıca ifade edilecektir. “Eğer onları savaşta yakalarsan, bunlar(a) vereceğin ceza ile arkalarındakileri de dağıt ki ibret alsınlar”(8/Enfal/57). “(Anlaşma yaptığın) bir kavmin hainlik etmesinden korkarsan, sen de antlaşmayı bozduğunu aynı şekilde onlara bildir. Çünkü Allah, hainleri sevmez” (8/Enfal/58).“Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de ona yanaş ve Allah'a tevekkül et. Çünkü O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir”(8/Enfal/61).

Yukarıda sırası ile verilen Enfal süresi ayetlerine bakıldığında, öncelikli olarak yapılan anlaşmanın bozulmaması gerektiği, gerekiyorsa da yöntemin nasıl olacağı, hainlik yapanlarla savaşılması gerektiğinde, gereken cezanın ibretlik olması belirtilirken 61. Ayette de düşmanın sulh talebine icabet etmemenin ve barış yapma hususu emredilmiştir.

3.3.3.3. Mazlumun Müdafası Niyetiyle Yapılan Kıtıl (Savaş)

Kur'an savaş hukuku ile ilgili olarak ortaya koyduğu diğer bir prensipte, kendilerine bir saldırı olmasa dahi masum ve mağdur bir topluma yapılan zulmü sonlandırmak için zalimlere karşı savaşılacağını beyan ediyor: “Size ne oluyor da Allah yolunda ve “Rabbimiz! Bizi, halkı zalim olan bu şehirden çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla!” diye yalvarıp yakaran zayıf, çaresiz ve ezilen erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz”.(4/Nisa/75) Bu ayette “(... zalimlerin zulmüne uğrayan) zayıf ve çaresiz erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz)” ifadesinde Müslümanlar zulme uğrayan insanlar için Allah yolunda cihada çağrılmaktadır. Burada din, dil, ırk ayrımı olmaksızın bütün mazlumların savunması için iman edenler Allah uğrunda savaşmaya davet edilmektedir.¹²¹

“Zulüm ve baskı (fitne) tamamen yok edilinceye ve din Allah'a hasr oluncaya (adalet sağlanıncaya) kadar onlarla savaşın. Şayet (zulümlerinden) vazgeçerlerse artık zalimlerden

¹²⁰ Karadeniz, a.g.e., s.157

¹²¹ Karadeniz, a.g.e., s.157

başkasına düşmanlık yoktur” (2/Bakara/193) Bu ayetteki fitne sözcüğü 'baskı ve zulüm' manasındadır. Zulüm ve baskı ile mücadelenin ne zamana kadar devam etmesi gerektiği, nasıl sonlanacağı Allah tarafından belirtilmiştir. “Düşmanlık ancak zulme ve zalime karşı olur.” Evet, bu ayetten ve “Dinde zorlama yoktur. Doğru ile yanlış; hak ile batıl birbirinden kesin çizgilerle ayrılmıştır”.(2/Bakara/256) ayetinden de anlıyoruz ki Müslüman bir kişi kimseye inancından ve dininden ötürü düşman olamaz. Müslüman sadece zulüm edenlere düşmanlık yapabilir.¹²²

İmam-ı Âzam Ebû Hanife bu durumu: “*Müteceviz kimselerle kâfir oldukları için değil, haddi tecavüzlerinden dolayı (yani zalim oldukları için) savaş! Adil zümre ve adil sultanla beraber ol*”¹²³ şeklinde veciz bir tespit ile anlatmıştır. Allah bu meseleyle ilgili Hucûrat Süresinde: “*Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşarlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranın. Çünkü Allah, adaletli davrananları sever*” (49/Hucûrat/9) şeklinde buyurmaktadır. Bu ayette Müslümanlara birbiriyle savaşan müminlerin aralarının düzeltilmesi, savaşmakta ısrarcı olan gruba karşı karşı ise zulmünü bitirene kadar savaşmaları emir olunmaktadır.

Ayrıca zulmü sebebiyle savaşılan taraf zulmünü bitirip yola gelirse adil şekilde yargılanmalıdır denilmektedir.” Bu ayetlerden yola çıkılarak söylenilebilir ki, tarihin en vahşi ve acımasız terör örgütlerinden biri olan IŞİD terör örgütü mensubu zalimlerle onlar zulümlerini sonlandırana kadar Müslümanlar hep birlikte mücadele etmeli, savaşmalı ve zalimlerin zulümlerine son verilmeli. Sükûnet sağlandıktan sonra da zalimler adil bir şekilde yargılanmalı, cezaları ne ise verilmelidir”.¹²⁴

Yukarıdaki ayetlerde aktarıldığı üzere Müslümanlar iki durumda Allah yolunda savaşabilirler. İlk olarak; Müslüman dinine, malına, canına, ırzına, namusuna ve vatanına karşı yapılan saldırılar sebebiyle meşru savunma hakkı kullanılarak, savaşmaktan sorumludur. İkinci olarak; dini, dili, ırkı ve mezhep farkı gözetmeksizin zulme uğramaları durumunda, tüm mazlumları korumak adına savaşmakla sorumlu tutulmuştur.

Şiddetle, kanla, öfkeyle, silah zoruyla, terör ve anarşiyle İslam'ı dünyaya yayacağına inanmak cahilce bir safdillik veya kör bir cehalet olur. Silahla mücadele İslam'da mecbur kalmadıkça başvurulmayacak bir hadisedir. İslam'da asıl mesele Allah yolunda ve O'nun emri üzere yaşamaktır. Allah uğrunda ölmek en son tercihtir zira Allah bizden yaşamamızı istiyor.¹²⁵ Din referanslı terör örgütleri yukarda izahına

¹²² Karadeniz, a.g.e., s. 163

¹²³ Ebû Hanife, *el-Fikh'ul-Ebsat*. Çev: Mustafa Öz, İstanbul: Marmara Ü. İlahiyat F. Vakfı. 1992, s.43

¹²⁴ Karadeniz, a.g.e., s. 164

¹²⁵ Bozkurt, a.g.e., s. 272

çalıştığımız tüm konular ile ilgili olarak yaptıkları yegâne şey konuyu özünden koparacak şekilde ayetleri, hadisleri parçalayarak vermektir. Cımbızla çekilen, konu bütünlüğü ortadan kalkan her konu olduğu gibi din de yanlış anlaşılmaya müsait hale gelmektedir. Ülkemizden ve dünyanın dört bir yanından kandırılarak militan pozisyonuna itilen insanların çok büyük bir bölümü dini bir eğitiminin olmadığı, hatta Cihat, Darul Harp / Darul İslam, Halife/Emir gibi teknik kavramlarda ansiklopedik bilgiye dahi sahip olmaksızın başkalarının telkin ve tavsiyesine inanarak bu gürüha katıldıkları yaptıkları eylem ve söylemlerden anlaşılmaktadır. Hayatlarını ve başkalarının hayatını kan ve göz yaşa deryalarına çeviren bu terör örgütleri Allah'ın kitap ile indirmiş olduğu bu dini sadece savaşmak olarak anlamaları ve bu şekilde davranmalarının sebebi olarak yukarda doğrusu izah edilen birkaç ayetten başkası değildir. Halbuki Kuran 6666 ayetten müteşekkil bir kitaptır ve içeriği ise IŞİD ve benzeri terör örgütleri tarafından oluşturulan yanlış algıdaki gibi sadece savaş, ölmek, öldürmek üzere indirilmiş bir kitap değildir. İçeriği incelendiğinde görülmekte ve anlaşılmaktadır. İmamlardan İbn-i Huzeyme, “En-Nasih ve'l Mensuh” isimli kitabında, “Kur'an'ın i'caz-ı adediyesi” konusunu işlerken bu 6666 konusunu şu şekilde açıklamıştır: Va'd (söz verme) ayetleri: 1000, Vaid (ceza ile tehdid etme) ayetleri: 1000, Emir ayetleri: 1000, Nehy (yasaklama) ayetleri:1000, Haber ve kasas (kıssa) ayetleri: 1000, Misal ve ibret ayetleri: 1000, Ahkam (hüküm) ayetleri 500, Dua ve tespih ayetleri: 100, Nasih ve mensuh (hükmü kaldırılmış) ayetleri:66, toplamda 6666 ayet olduğunu bildirmiştir.¹²⁶ En kolay bilgiye ulaşma yolu olan internetin arama motoruna “Kur'an'daki cihat ayetleri” yazarak yaptığınız aramada, cihat ve savaş farkı anlatılan ayetlerdeki farka bakılmaksızın toplam 60 ayet çıktığı görülmektedir.¹²⁷ Hacimsel veya sayısal olarak incelendiğinde yaklaşık olarak kitabın yüzde birine bile denk gelmeyen bu mevzunun tek başına dinin bütünü gibi gösterilmesi ve bu algının oluşturulması hem kutsal kitabımıza hem de inanç sahibi tüm insanlara karşı saygısızlık olduğu değerlendirilmektedir.

¹²⁶ <https://www.sorusorucevapbul.com/makale/kurani-kerim/kurani-kerimin-ayet-sayisi> (Erişim Tarihi:25.12.2016)

¹²⁷ <http://meal.ihya.org/kurandan-ayetler/kuranda-gecen-ihad-ile-ilgili-ayetler.html> (Erişim Tarihi:25.12.2016)

3.4. IRAK ŞAM İSLAM DEVLETİ OLUŞUM SÜRECİ

Bugün DAİŞ, ISIL, IS, ISIS, DAEŞ, IŞİD gibi Arapça, Türkçe, İngilizce birçok kısaltması olan örgütün adı kurulduğu zamandan beri farklılaşma göstermiştir.¹²⁸ Örgütün kurucusu Ebu Musab ez- Zerkavi 1966 yılında Ürdün'de doğmuştur. Selefi İslamcı bir gelenekle yetişen Zerkavi 1989 yılında Sovyetler Birliğine karşı savaşmak üzere Afganistan'a gitti.¹²⁹ Amerika Birleşik Devletleri, Suudi Arabistan ve Pakistan'ın bu dönemde komünizmin yayılması tehlikesine karşı Afganistan'da kendilerine mücahit diyen savaşçılara mühimmat ve silah yardımı yaptığı bilinmektedir. Ebu Musab ez- Zerkavi'nin Sovyetlere karşı doğrudan mücadelede bulunmadığı, daha çok gazeteci olarak mücahitler içinde yer aldığı ve bir dergi yayımladığı iddia edilmektedir. Sovyetler Birliğinin Afganistan'dan çekilmesinin ardından 3 yıl burada faaliyet sürdüren Zerkavi 1992 yılında Ürdün'e geri dönüş yapmıştır. Ürdün istihbarat servisleri tarafından takip edilen Kral Hüseyin karşıtı söylemleri ve 1993 yılındaki sinema salonu saldırısı nedeni ile tutuklanmış 1999 yılındaki genel affa kadar tutuklu bulunmuştur. Hapis kaldığı dönemde İslami ilimler öğrenmeye ağırlık vermiş ve bir süre sonra fetva yayınlamaya başlamıştır. Genel affın ardından 2000 senesinde Afganistan'a geri dönmüş ve el- Kaide lideri Usame Bin Ladin ile tanışmıştır. Ancak bu tanışmadan hoşnut olmayan Ladin, Zerkavi' ye karşı şüpheli ve mesafeli davrandığı iddia edilmektedir.¹³⁰

2000'li yılların başında ez-Zerkavi dünyanın her yerinde eylem gerçekleştirebilecek ve manevra kabiliyeti yüksek küçük bir grup meydana getirmiştir. Ortadoğu coğrafyasının bir çok yerinde küçük gruplar halinde oluşuma giden Zerkavi 2001 senesinde ABD'nin Afganistan savaşına kadar geçen sürede 2000-3000 arasında militana ulaştığı bilinmektedir.¹³¹

Oluşturulan bu grup Tevhit ve Cihat adı ile anılmakta olup günümüzdeki IŞİD'in temel taşı niteliğindedir. Bu örgüt tarafından gerçek anlamda, radikal bir örgüt liderliğini yaptığı ilk pozisyonu oluşturulmuştur. 2001 yılında ez-Zerkavi, ABD'nin Irak'a saldıracağını öğrenmesi üzerine Irak'a geçerek 2003 yılında ABD ye karşı grubu ile mücadeleye başlamıştır.¹³²

¹²⁸ Derya Kap, *EU and Turkey's Attitudes towards the Fight against the ISIS and Foreign Fighters*, 15 Nisan 2015, <http://researchturkey.org/eu-and-turkeys-attitudes-towards-the-fight-against-the-isis-and-foreign-fighters/>. (Erişim Tarihi: 18.08.2016)

¹²⁹ Ömer Behram Özdemir ve Recep Tayyip Güler, El-Kaide'den Post-Kide'ye Dönüşüm: IŞİD. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 113-155, 2014 s. 116

¹³⁰ Özdemir ve Güler, a.g.e., s. 116

¹³¹ Kirdar, M. J., *Al Qaeda in Iraq*, Haziran 2011

http://csis.org/files/publication/110614_Kirdar_AlQaedalraq_Web.pdf, s.3 (Erişim Tarihi: 18.08.2016)

¹³² Şemsettin Erdoğan ve Ergün Deligöz, "Irak Şam İslam Devleti (IŞİD): Gücü ve Geleceği", *Savunma Bilimleri Dergisi*, 14(1), Mayıs 2015, s.8.

Ebu Musab ez- Zerkavi , ABD işgalinden öncesinde başlayarak 2004 yılındaki güçlü Felluce direnişine kadar hiçbir örgüte bağlanmayarak, İslam Devleti kurmak için kendi bağımsız savaşını vermiştir. 2004 yılının Nisan ayında ABD askerleri tarafından başlatılan “Birinci Felluce Savaşı” olarak adlandırılan çatışmalarda Zerkavi ve ekibinin gerçekleştirdiği kuvvetli direniş ABD ordusunun tek taraflı ateşkesi gerçekleştirilmiştir. Bu durum sayesinde Zerkavi' ye Felluce İslam Halifeliği emiri olarak biat eden direnişçilerinde katılımı ile internet üzerinden 17 Ekim 2004'te Usame Bin Ladin'e bağlılık yemini ederek kurduğu *Tevhit ve Cihat* örgütünün ismini *İki Nehir Topraklarındaki El Kaide* olarak değiştirmiştir. Bu isim sonraları Irak El Kaidesi olarak zikredilmeye başlayacaktır. Ebu Musab ez- Zerkavi 07 Haziran 2006 günü ABD ordusunun yapmış olduğu hava saldırısında öldürülmüş, yerine ise Ebu Eyüp el Mısri örgütün başına geçmiştir. Irak el- Kaidesi gibi düşünen beş Sünni direniş grubu ile yapılan toplantıda, Mücahit Şura Konseyi adı altında bir oluşum meydana gelmiştir. Bu konsey zaman içerisinde dönüşüme uğrayarak Irak İslam Devleti adını almış ve başına da Ebu Ömer el- Bağdadi getirilmiştir. ABD' li yetkililerin bir kısmına göre Ebu ömer el- Bağdadi ile Ebu Eyüp el-Mısri' nin aynı kişiler olduğu düşünülmektedir.¹³³

Irak İslam Devleti, bu süreçte yerel halktan ümit ettiği desteği bulamadı ve Irak'ta el-Kaide'ye karşı örgütlenen, başarılı sonuçlara sahip olan Sahva Hareketi'nin de etkisiyle çok fazla güç kaybetmiştir. Bu süreç içinde aşiretlere ödenen askeri ve maddi yardımlar neticesinde hedeflenen plan sonuç vermiş ve bugün IŞİD'in kökenini oluşturan Irak el-Kaidesi geriletilmiştir.¹³⁴

ABD ile işbirliği içerisinde Irak'taki aşiretlerin el-Kaide ile mücadelesinde önemli bir katkısı olan Sahva (Uyanış) Hareketi tarafından, 2008 yılında yaklaşık olarak yüz bin savaşçıya ulaştığı söylenmektedir. Sahva direnişin oluşmasından sonra Irak İslam devletine verdirilen büyük kayıplar nedeni ile Irak İslam Devleti nezdinde Kafir ile Sahva aynı anlamda kullanılmaya başlanmıştır. Sahva hareketi tarafından on beş bin civarında olan Irak İslam Devleti militanının on bir bin'i yakalanmış veya öldürülmüştür¹³⁵. ABD desteğiyle Irak güvenlik güçlerinin 18 Nisan 2010 tarihinde yaptığı operasyonda Irak İslam Devleti'nin iki önemli lideri Ebu Eyüp el Mısri ile ve Ebu Ömer Bağdadi Irak'ın Selahaddin vilayetinde öldürülmüştür.¹³⁶ ABD ordusunun çekilmeye hazırlandığı 2011 yılına kadar savaşçı sayısı 800 ile 1000'e kadar düşürülmüştür. Ebu Eyüp el Mısri ile ve Ebu Ömer Bağdadi 'nin

¹³³ Özdemir ve Gürler, a.g.e., s.122

¹³⁴ Mete Çubkçu, *Sınırdaki, hatta içimizdeki tehlike: Peşaver sendromu*, 21 Ekim 2014 <http://www.diken.com.tr/sinirdaki-hatta-icimizdeki-tehlike-pesaver-sendromu/> (Erişim Tarihi:18.08.2016)

¹³⁵ Kırdar, a.g.e., s.6

¹³⁶ Scott Stewart, *Jihadists Irak Down Count*, 29 Nisan 2010, https://www.stratfor.com/weekly/20100428_jihadists_iraq_down_count (Erişim Tarihi : 20.08.2016)

öldürülmesi ardından örgütün başına halen liderliği sürdüren Ebu Bekir el- Bağdadi geçmiştir. Bağdat'ın kuzeyinde bulunan Samarra şehrinde 1971 yılında doğan Ebu Bekir el- Bağdadi yine burada büyümüştür. Çevresinde çalışkan, dindar, çok kitap okuyan biri olarak bilinir. Zorunlu askerliğini Saddam Hüseyin döneminde yapmış, temel askeri taktikleri, silah kullanmayı ve organize hareket etmeyi burada öğrenmiştir.

Bağdadi 2003 yılındaki Irak işgali başlayınca Irak'taki radikal gruplara katılan bağdadi 2006 yılında ABD askerleri tarafından yakalanmış ve tam bilinmeyen bir süre tutkulu kalmıştır. 2010 yılına gelindiğinde ise Irak İslam Devleti örgütünün öldürülen liderlerinin yerine Mayıs 2010 da örgütün başına geçmiştir.¹³⁷ Bazıları tarafından yeni Usame Bin Ladin olarak nitelendirilen Bağdadi hakkında bilgiler sınırlıdır. Yönettiği çalışmalarda kendisine bağlı grup liderlerine emirler verirken dahi maskesini çıkarmadığı için ona gizli şeyh denildiği iddia edilmektedir.¹³⁸

BM "EI-Kaide Yaptırım Komitesi "ne ve Amerikan Dış İşleri'ne göre Bağdadi'nin farklı isimleri bulunmaktadır ve bunlar; "Ali-el-Bedri-el-Samarri", "Dr. İbrahim", "Awwad İbrahim" ile takma adı olan "Abu Du'a" bulunmaktadır.¹³⁹ Bağdat İslam üniversitesinde Ebu Bekir el-Bağdadi'nin doktora eğitimi aldığı iddia edilmektedir, Dr. İbrahim takma adını bu nedenle aldığı belirtilmektedir.

ABD'nin 2011 senesinde kademeli bir şekilde Iraktan Çekilmeye başlamışının ardından Irak'taki Şii Maliki yönetimi Sünni gruplar üzerinde etkisi artan Cumhurbaşkanı yardımcısı Tarık el- Haşimi' yi terörizmle suçlayarak tutuklanmasını istemiş ve yapılan yargılamalar sonrasında gıyabında idam kararı verilmiştir. Irak genelinde bu karara tepki olarak düzenlenen bombalı saldırılarda yüzden fazla insan ölmüştür. Aynı zamanda kendisine karşı olabilecek darbe girişiminden korkan Maliki Irak ordusunu Sünni personellerden temizleyerek Şii yoğunluklu bir ordu oluşturmaya başlamıştır.¹⁴⁰ Bunun yanında ABD, Irak'tan çekildiği 2011 yılına kadar başarılı şekilde kullandığı Sahva hareketi Maliki yönetimi tarafından aynı desteği göremeyerek dağılmış ve doğan güç boşluğundan sayıları binlere düşen Irak İslam Devleti militanı toparlanma sürecine girmiştir. Bunun yanı sıra baskıcı maliki politikalarından korunmak için Irak İslam Devleti örgütünü kendilerine sığınak gören

¹³⁷ Janine Di Giovanni, *Who isis leader Abu Bakr al Baghdadi* 18 Temmuz 2014, <http://www.newsweek.com/2014/12/19/who-isis-leader-abu-bakr-al-baghdadi-290081.html> (Erişim Tarihi : 20.08.2016)

¹³⁸ Peter Beaumont, *Abu Bakr al-Baghdadi: The Isis chief with the ambition to overtake al Qaida* <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/12/baghdadi-abu-bakr-iraq-isis-mosul-jihad> (Erişim Tarihi 19.08.2016)

¹³⁹ UN Al-Qaida Sanctions List. (2014). *List of individuals, entities and other groups*. <http://www.un.org/sc/committees/1267/1267.htm> (Erişim Tarihi 19.08.2016)

¹⁴⁰ http://www.slate.com/blogs/the_world_/2014/06/19/how_maliki_s_paranoia_created_iraq_s_dys_functional_military.html (Erişim Tarihi 19.08.2016)

Sünni halkın desteğini alan örgüt hızlı bir toparlanma yaşamıştır.¹⁴¹ Ayrıca Orduda mezhepsel düzenlemeye giden Maliki yönetimi, Saddam döneminden kalan ve askeri yapılanmada kendine yer bulamayan yaklaşık 300.000 bin profesyonel asker militan olabilme durumuna düşmüştür. Kurulduğu günden bu yana IŞİD in yapmış olduğu mücadelelerin diğer örgütlere göre daha taktiksel olmasının altında yatan sebebin bu olduğu görülmektedir.¹⁴²

Örneğin 10 Haziran 2014 te Musul'u işgal ederek bugünkü ününü kazanan IŞİD terör örgütünün yerel başarısını arkasında yatan sebeplerden biri de eski asker kadrosundan kaynaklanmaktadır. "Musul'a giren 12 ayrı oluşumdan biri olan IŞİD; Musul'da (1) diğer gruplara oranla daha sistematik hareket etmiş (2) diğerlerine göre daha barbarca savaşmış (3) daha güçlü bir uluslararası ağa sahip olmuş (4) Musul'a girmeden önce cihat söylemiyle buradaki belirli aşiretleri yanına çekmiş ve bu aşiretlere himaye etmeyi taahhüt ederek Musul'u ele geçirmek isteyen diğer gruplardan farklı bir duruma gelmiştir".¹⁴³

Suriye de ise Arap baharı etkisi ile süren isyanların rejimin sert tepkisi nedeniyle önce kutuplaşma sonra iç savaşa sürüklemiş ve neticesinde de toprak bütünlüğü ortadan kalmıştır. Suriye'de 2012 senesi el- Kaide unsurlarının arttığı zaman olmuş ve el-Nusra Cephesi ismiyle yeni bir mücahit grubun oluştuğu duyurulmuştur. Aynı zamanda el-Kaide'nin Suriye kolu olan el-Nusra cephesi, Halep ve Şam gibi büyük şehirlerde eylemler gerçekleştirmiştir. 2013'ün Nisan ayında Irak el-Kaidesi lideri Bağdadi, el-Nusra Cephesi'nin kendi uzantıları olduğunu ve el-Nusra cephesi ile Irak İslam Devleti'ni Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) ismi altında birleştiği ilan edilmiştir. Bağdadi'nin Suriye ve Irak el-Kaidelerini birleştirerek Irak Şam İslam Devleti' ni kurduğunu ilan etmiştir. Bu açıklama ardından hem Suriye el Nusra lideri Muhammet Colani hem de el- Kaide lideri Eyman el- Zevahiri bu ilana karşı çıkarak açıklamalarda bulunmuşlardır. Bağdadi' nin bu tutumu el- Kaide içinde hiç yaşanmamış bir krize neden olmuştur. Buna rağmen çok sayıda savaşçı Irak İslam Devleti tarafına katılmıştır. Böylece tek taraflı bir açıklama ile Irak İslam Devleti, Irak'tan Suriye içlerine kadar genişlemiş ve Irak Şam İslam Devleti ismini almıştır. El-Kaide'ye bağlılıklarını bildirmek suretiyle Nusra cephesi Suriye'de faaliyetlerine devam etmiştir. Suriye'nin özellikle de doğusunda ve kuzeyinde etkili olan IŞİD için Rakka kentindeki politikaları açısından Nusra cephesi ve diğer muhalif gruplardan farklı olmuştur. Suriye'de merkezi tamamen muhaliflerin elinde bulunan

¹⁴¹ Ali Semin, "Ortadoğuda İşid Sünnülerle Çatışıyor", 21Temmuz 2014, **Aksiyon Dergisi** http://www.aksiyon.com.tr/ortadogu/isid-sunnilerle-de-catisabilir_538963 (Erişim Tarihi 10.08.2016)

¹⁴² Erdoğan ve Deligöz, a.g.e., s.8

¹⁴³ <http://analistdergisi.com/sayi/2015/03/mezopotamya-yi-kurutan-isid-e-care-var-mi> (Erişim Tarihi 13.08.2016)

en büyük şehir olan Rakka' nın büyük bir bölümünü kendi ifadesiyle kendisini bir devlet olarak gören IŞİD için devlet iddialarını denemesinin yapabileceği bir laboratuvar haline getirmiştir. IŞİD polis gücü, IŞİD logosu, IŞİD amblemlerini kurumlar kullanımını okul çantalarına kadar yaygınlaştırarak sosyal yaşamın içine sokan IŞİD, yargılama yapma, vergi toplama gibi faaliyetleri ile devlet iddialarını pekiştirmiştir.¹⁴⁴(Görseller EK-A' da yer almaktadır.)

Suriyelilere rağmen Suriye'de devlet kurma düşüncesi tabanda yankı bulacak bir iddia değildir. El Nusra cephesi lideri olan Colani tarafından IŞİD'in aksine kendilerinin Suriye'yi yönetmek gibi bir amaçlarının olmadığı söylenmiştir.¹⁴⁵ IŞİD ile diğer muhalif gruplar hatta Nusra cephesi ile aralarındaki en büyük fark ise tabana zorla empoze etmeye çalışmalarıdır. Zira IŞİD'in Sünni Müslümanlar dışındaki gruplara karşı tutumu da dışlayıcı olmuştur. Mesela Rakka'daki bir kilisenin haçını sökerek burayı önce ibadete kapatan IŞİD daha sonra burayı IŞİD karargâhına çevirmiştir. Şii ve Alevilere ve onların ibadethanelerine karşıda gerçekleştirilen bombalı saldırılar sonrasında el-Kaide lideri Zevahiri tarafından hedef gösterilmeden yayınladığı mesajında: Kendilerine karşı savaşmayan gruplara dokunulmaması gerektiği, bu grupların mezhebi veya dini sapıklıklarının dile getirilmesinin devam etmesi ancak karşıdan bir saldırı gelmedikçe saldırılmamasını ve camiler ile diğer ibadethanelere saldırılamayacağı söylenmiştir.¹⁴⁶

IŞİD' in siyasi olarak rakiplerini suçlamak için kullandığı tehdit ve tekfirlerle karşı Suriye muhalifleri saflarında bulunan fazlaca din adamı tarafından beraber yayınlanan açıklama ile IŞİD' in tekfirci politikalarının bölgede fitne ortamı oluşturduğu ve devrime zararının dokunduğu dile getirilmiştir.¹⁴⁷

IŞİD tarafından yapılan bu ikazları dikkate almadan faaliyetlerini sürdürmüş hatta muhalif taraftaki diğer grupların lider kadrosu ve önemli kişileri kaçırma, öldürme ve suikast gibi başarılı faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Muhalif gruplar ortak bir şer-i mahkeme kurulup yargılama yapılmasını, suçluların cezalandırılmasını istediler ancak bu istek IŞİD tarafından geri çevrildi. Bu tavır tüm muhalif gruplar ile çeşitli çatışmalar meydana getirmiştir. Uzlaşma tekliflerini devlet refleksiyle geri çeviren IŞİD, tehditkâr ve tekfirci söylemlerini devam ettirmiştir. IŞİD sadece batı destekli Özgür Suriye Ordusu değil tüm İslamcı Gruplar hatta Cihadı Kanaat

¹⁴⁴ Gürler ve Özdemir, a.g.e., s.139

¹⁴⁵ Jabhat al-Nusra, does not seek rule in syria' says leader, *The National*, 19 Aralık 2013, <https://www.thenational.ae/world/jabhat-al-nusra-does-not-seek-syria-rule-says-leader-1.317202>

¹⁴⁶ Zevahiri: Sizinle Savaşmayanlarla Savaşmayın, *Haksöz Haber* 15 Eylül 2003, <http://www.haksozhaber.net/zevahiri-sizinle-savasmayanlarla-savasmayin-40574h.htm>

¹⁴⁷ Suriyeli Alimlerden Irak Şam İslam Devletine Uyarı, *Haksözhaber*, 23 Aralık 2013, <http://www.haksozhaber.net/suriyeli-alimlerden-iside-uyari-ve-cagri-43260h.htm>

önderleri tarafından gösterdiği tutum sebebi ile eleştirilmiştir. Cephede güç kaybetmemiş gözükken IŞİD ittifak opsiyonlarında yenilgiye uğramıştır.¹⁴⁸

İslam Devleti'ni 3 Ocak 2014 tarihinde kurduğunu ve Rakka' nın başkenti olduğunu açıklamıştır. Şubat 2014'te El Nusra Cephesi ve IŞİD lideri Bağdadi arasında ideolojiler dışında, bölgesel – yerel ve uluslararası düzeydeki taktik amaçların hangisine öncelik verileceği hususunda anlaşmazlıklar meydana gelmiştir.¹⁴⁹

Usame bin Ladin'in ölümünden sonraki El-Kaide lideri Zevahari' nin IŞİD oluşumunun iptalini ve gruba bağlı savaşçıların görev alanının Irak'la sınırlı olduğunu dile getirdiği açıklamaları sonrasında, IŞİD' in saldırgan ve uzlaşmaz hareketleri sebebiyle süreç 2014 Şubatında son bulmuştur. El-Kaide merkez komutanlığından yapılan açıklamayla IŞİD' in el-Kaide ile alakasının olmadığı ve yaptıkları eylemlerin el-Kaide'yi ilgilendirmeyeceği ifade edilmiştir.¹⁵⁰

Bu açıklamanın ardından IŞİD faaliyetlerine hızlı bir şekilde devam edilmiştir. Bağımsız bir örgüt olmanın rahatlığıyla faaliyet ve açıklamalar sürdürülmüştür. Musul 9 Haziran 2014 tarihinde işgal edilmiş, halifelik ise 29 Haziran 2014 tarihinde ilan edilmiştir. İlandan sonraki açıklamalarda ise kendilerinin meşru ve tek olarak İslam'ın öncüsü olduklarını vurgulamış ve diğer grupları, devletleri ve emirlikleri kendilerine tabi kıldığını açıklamışlardır. 2014'ün Temmuz' unda isminin sadece İslam Devleti olduğunu ilan etmiştir. IŞİD' in aldığı isimler örgütsel amaçlarını göstermektedir. Daha önceki isimlendirmelerden farklı olarak İslam Devleti ismi ile coğrafi bir bölgeye atıf yoktur. İlk zamanda el-Kaide'nin kolu olarak etkinlik gösteren grup, bugün İslam Devleti adı kullanmakta ve dünyadaki tüm Müslümanları temsil ettiğini söylemektedir. "Kalıcı ve genişleyen" şeklindeki sloganı IŞİD'in bu söylemini tamamlar mahiyettedir.¹⁵¹

2015 yılı ve sonrasında bu söylemler doğrultusunda buldukları coğrafyanın hemen her tarafında tekfir ilan ettikleri gruplar ile irili ufaklı çatışmaları devam ettirilmiştir. Bu söylemler IŞİD terör örgütünün ait tüm yayın kuruluşlarınca işlenmekte ve duraksamadan bu hal üzerine devam edilmektedir. Yapılan araştırmalarda kullanmış oldukları şiddet söylemi ile barış söylemi farkı durumu anlatır niteliktedir. Örgütün bölgedeki gelişimi tarihsel olarak aşağıdaki haritalardaki gösterilmiştir:

¹⁴⁸ Gürler ve Özdemir, a.g.e., s. 147

¹⁴⁹ http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi:11.12.2016)

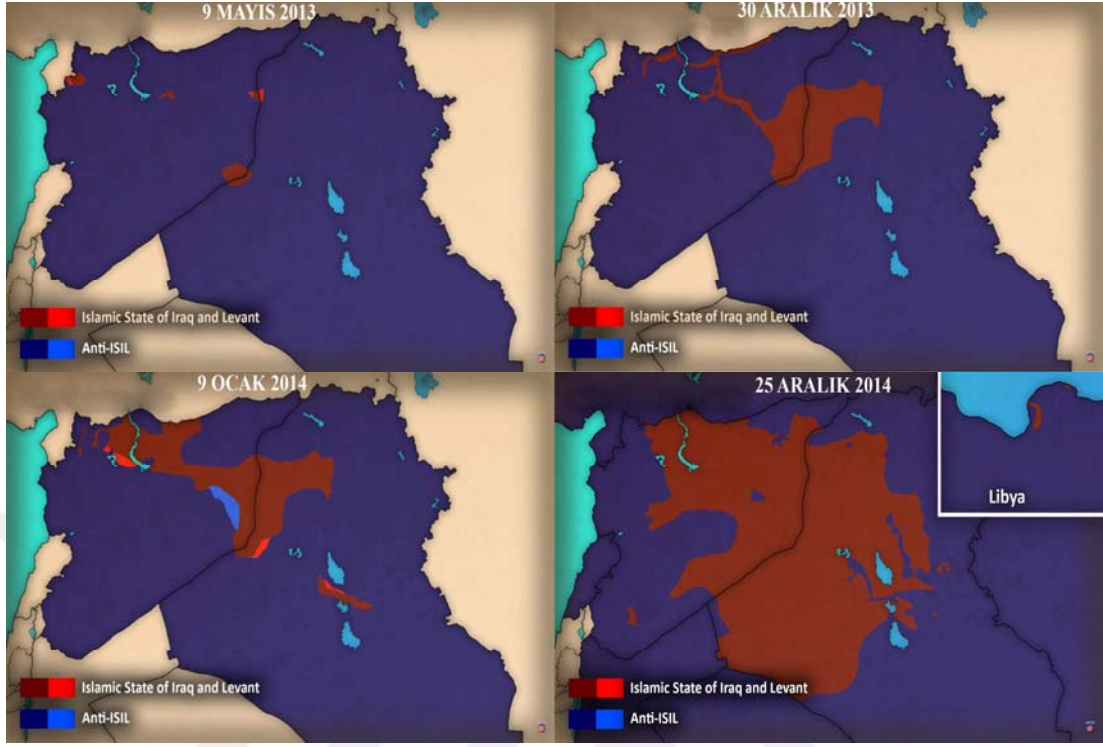
¹⁵⁰ Gürler ve Özdemir, a.g.e., s. 148

¹⁵¹ Esma Kesinkaya, Irak ve Şam İslam Devleti'nin Yeni Medya Kullanımı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara 2015, s.38 (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

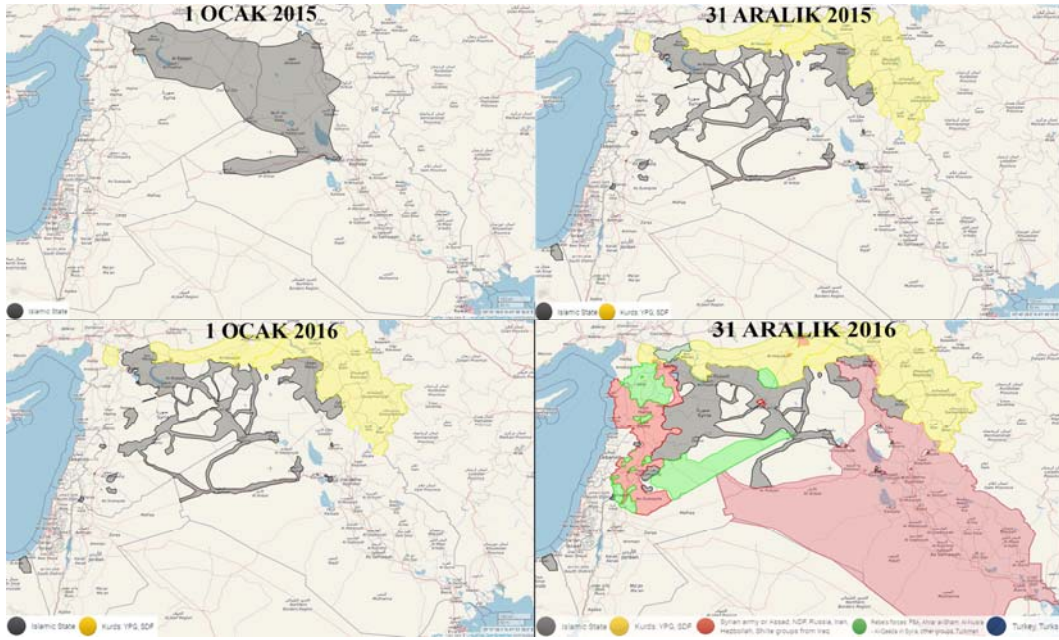
Tablo-2: İŞİD Terör Örgütünün Tarihçesi¹⁵²

Tarih	Örgütün Adı	Yöneticisi	Bağlı Olduğu Örgüt	Bulunduğu Ülke
2004	Cemaat el Tevdid vel Cihad	Ebu Musab ez Zerkavi	-	Irak
Ekim 2004	Tanzim Kaidat el Cihad fi Bilad el Rafidayn	Ebu Musab ez Zerkavi	El Kaide	Irak
Ocak 2006	Mücahidin Şura Konseyi	Ebu Musab ez Zerkavi	El Kaide	Irak
Ocak 2006	Irak İslam Devleti	Ebu Musab ez Zerkavi	El Kaide	Irak
Haziran 2006	Irak İslam Devleti	Ebu Hamza el Muhacir	El Kaide	Irak
2010	Irak İslam Devleti	Ebu Bekir el Bağdadı	El Kaide	Irak
2013	Irak ve Şam İslam Devleti	Ebu Bekir el Bağdadı	-	Irak ve Suriye
Temmuz 2014	İslam Devleti	Ebu Bekir el Bağdadı	-	Irak ve Sur,ye

¹⁵² Kekinkaya, a.g.e., s.39

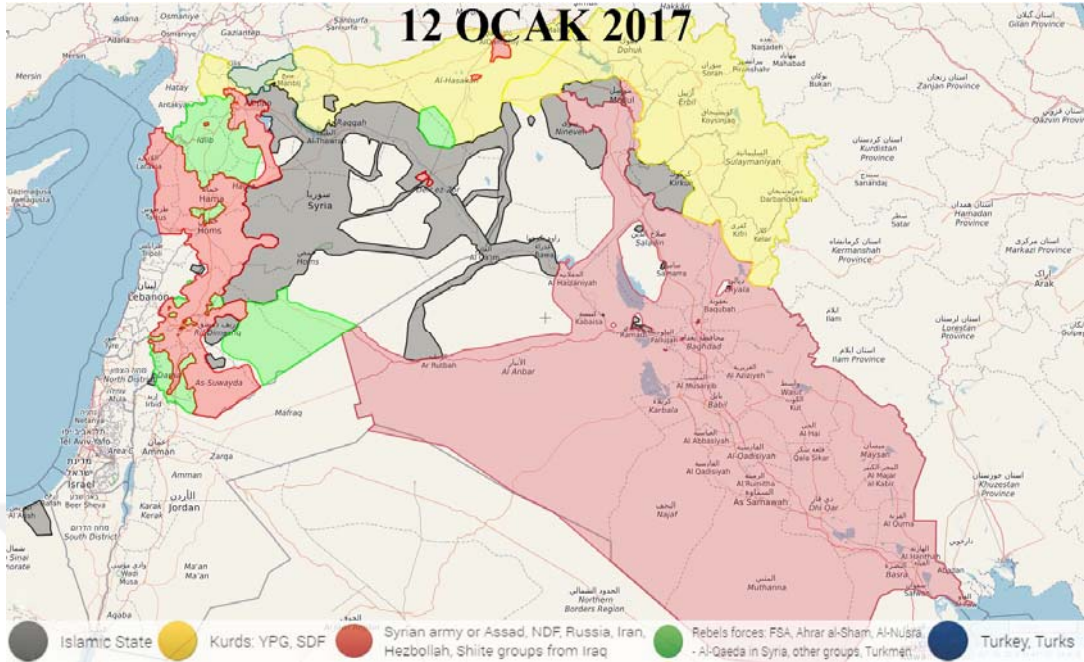

Harita-1: IŞİD'in 2013-2014 Gelişim Haritaları¹⁵³

Harita-2: IŞİD'in 2015-2016 Gelişim Haritaları¹⁵⁴

¹⁵³ Peter Ridalla, <https://www.youtube.com/watch?v=EyY1Bgst07U> (Erişim Tarihi: 11.01.2017) adresli videodan elde edilmiştir.

Harita-3: IŞİD'in 2017 Gelişim Haritası¹⁵⁵

3.5. IŞİD'İN BÜYÜME VE GELİŞME ARACI "YABANCI SAVAŞÇILAR"

Bu konu her ne kadar farklı isimler adı altında şimdiye kadar ele alınmış olsa da IŞİD (DEAŞ) sonrasında Birleşmiş Milletler bünyesinde yeniden teşkilatlandırılan Terörle Mücadele Küresel Forumu tarafından ele alınmış ve gerekli yasal düzenleme ile Yabancı Terörist Savaşçı olarak tanımlaması yapılmıştır. Bu tez çalışmasında ise aslında savaşçı kavramının onurlu ve vakur bir isim olmasından kaynaklı, tez ismi belirlenirken savaşçı kavramı çıkarılarak "yabancı militan" kavramı kullanılmıştır. Buradaki maksadımız ise bu dönemde çokça konuşulan ve gün geçtikçe daha da konuşulacak olan Yabancı Savaşçı (Foreign Fighter), Yabancı Terörist Savaşçı kavramlarını açıklamaya çalışmaktır.

Yabancı Savaşçılar konusu her ne kadar 2011 yılı Arap baharı sonrasında hak arayışında bulunan ve ayaklanan ülkelerde direnişlerde rol alan farklı uyruklu savaşçı veya militanlar konusu ile yoğun olarak gündeme gelmiş olsa da¹⁵⁶ Irak ve Suriye topraklarında çok hızlı şekilde gelişen ve büyüyerek büyük bir alana hakim olmayı başaran IŞİD ile daha ciddi şekilde ele alınmaya başlanmıştır.

¹⁵⁴ <http://syria.liveuamap.com> adresten elde edilmiştir. (Erişim Tarihi: 11.01.2017)

¹⁵⁵ <http://syria.liveuamap.com> adresten elde edilmiştir. (Erişim Tarihi: 11.01.2017)

¹⁵⁶ A. İnci Sökmen " Foreign Fighters in Syria", Framing Violence: Conflicting Images, Identities, and Discourses, Cambridge Publ, 2016, pp.145-164.

IŞİD terör örgütünün kuruluş ve halifelik ilan ettiği diğer süreçte yaptığı çağrılara çeşitli kaynaklarda 20.000 ila 35.000 arasında Yabancı Savaşçının katıldığı bildirilmektedir¹⁵⁷. Sayının büyüklüğü ve katılımcıların önemli bir kısmının Avrupa vatandaşlarında oluşması, Müslümanlar ve hatta Hıristiyan kökenli¹⁵⁸ bireylerden oluşması Avrupa'da meydana gelen saldırılar sonrasında (Fransa Charlie Hebdo terör saldırısı gibi) Yabancı Savaşçılar konusunu yeniden önemli gündem ve araştırma konusu haline getirmiştir.

Terminolojik olarak Yabancı Savaşçılar, 21.yüzyıla özgü bir argüman değildir. Tarih sahnesine yaşanan bazı olaylara bakıldığında; 19. yüzyılda yaşanan Yunan İsyanı (1821-1832), Teksas Bağımsızlık Savaşı (1835- 1836), 20. Yüzyıldaki İspanyol İç Savaşı (1936-1939), Arap-İsrail Savaşı (1948), Afganistan Savaşı (1979-1989), eski Yugoslavya'nın Dağılması esnasında yaşanan olaylar (1991-1995) Yabancı Savaşçıların çatışma alanlarında görüldüğü örneklerdir.¹⁵⁹

19. Yüzyılda Yaşanan Yunan İsyanı (1821-1832)

18. yüzyılın sonunda özellikle Fransız ihtilalinin etkisi ile yayılan Romantik akım, Avrupa halklarında Antik Yunan kültürüne ait kavramlardan olan demokrasi, özgürlük ve eşitlik gibi kavramların hatırlanmasına ve bunun yanında başkaldırı duygusunu tetiklemiştir. Başta büyük Avrupa ülkeleri olan Britanya, Fransa, Almanya ve İtalya olmak üzere dedeleri olarak gördükleri Antik Roma'yı diriltmek üzere *Filhelen duygusu* üzerinde birleşerek bu duyguyu Avrupa'ya yaymaya çalışmışlardır. Çağdaş Yunanca bir kelime olan Filhelen eski tabiriyle Filellin, Yunanca'da Filos (dost) ve Ellinas (Yunan) kelimelerinin birleşiminden oluşturulan ve Türkçe karşılığı Yunanperver anlamına gelmektedir. Oluşturulan Filhelen komiteleri vasıtası ile 1821 Mora isyanına Avrupa sadece parasal ve askeri yardımlar sağlamamış, Yunanların bağımsızlık mücadelesi gördüğü bu davanın coşkulu ruhunu toplumlarına yaymak süratiyle münferit katılımlar, her sınıftan ve branştan yaklaşık bin insanın Mora isyanına katılmaya ve Yunanistan'ın Osmanlıdan kopmasına sebep olmuştur.¹⁶⁰

Teksas Bağımsızlık Savaşı (1835- 1836)

24 Şubat 1836 'da Teksas'ın etrafı Meksikalı Santa Anna'nın kontrolü altındaki ordular tarafından kuşatılmıştır. Teksas'ı savunan kuvvetlerin başında William Barret Travis isimli bir yarbay bulunmaktadır. Kendi kuvvetlerinin Santa Anna'nın ordusuna üstün gelemeyeceğini bilen Travis "Teksas halkına ve dünyadaki

¹⁵⁷ Tuncay Kardeş ve Ömer Behram Özdemir, Avrupalı Yabancı Savaşçılar; Kimlik, Sosyal Medya ve Radikalleşme, Seta Analiz, Sayı: 115, İstanbul 2015, s.8

¹⁵⁸ Kardeş ve Özdemir, a.g.e., s.12,15

¹⁵⁹ Haldun Yalçınkaya, "İŞİD'in Yabancı Savaşçıları ve Yarattığı Tehdit: Türkiye'nin Tecrübesi (2014-2016)," Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt 14, Sayı 53, ss. 23-44., s.9

¹⁶⁰ Esra ÖZSÜER, 19. yüzyıl Avrupa Romantiklerinin 1821 Mora İsyanı Üzerindeki Siyasi ve Kültürel Etkileri, Türkiyat Mecmuası, *İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırma Enstitüsü*, c. 26/2, 2016, 325-344, s.332

tüm Amerikalılara" diyerek kaleme aldığı mektubunu "Zafer ya da ölüm" olarak bitirerek imzalamıştır. Yardım çağrısı büyük bir farkındalık oluşturmuş ve Amerika'nın her yerinden yapılan katılımlar ile direnişe geçen travis kuvvetleri 10 yıl sonunda bağımsızlık savaşı başlatmış. Başarı ile sonuçlanan bu durum yapılan çağrı üzerine gönüllü katılımı ile gerçekleşen savaşlar arasına yerini almıştır.¹⁶¹

20. Yüzyıldaki İspanyol İç Savaşı (1936-1939);

İspanya'da 1936-1939 yılları arasında, Cumhuriyetçiler ve Franco liderliğindeki Milliyetçiler arasında yaşanan İspanya İç Savaşı süresince, Cumhuriyetçilere destek olmak üzere yaklaşık 50 farklı ülkeden 35.000-40.000 kişinin İspanya'ya geldiği tahmin edilmektedir. Bu iç savaş süresince çatışmalarda yaklaşık 500.000 insan hayatı kaybetmiştir. Bunun yanında, Abraham Lincoln Taburu ismi adı altında teşkilatlanan yaklaşık 3.000 ABD vatandaşından 750'si hayatını kaybetmiştir.¹⁶²

Arap-İsrail Savaşı (1948);

1948'de İsrail devletinin kurulması için Siyonist oluşum olan Haganah'ın çağrısı üzerine gelen Jews savaşıçılar olarak anılan diasporadaki Yahudiler, Kanada, Amerika, Büyük Britanya ve Güney Afrika'dan İsrail'e gelerek aktif bir şekilde bu savaşa katılımında bulunmuşlardır. Bu savaş sonrasında ve diğer Arap İsrail savaşları neticesinde başarıya ulaşamayan Arap Birliği devletleri, düzenli ordu savaşları yerine gerilla taktiği, meskun mahal savaşı ve saldırıları ile İsrail devletini yıpratmaya ve geriletmeye çalışmıştır. Bu süreçte çeşitli devletlerin desteği ile Filistin, Lübnan, Mısır ve Suriye'de farklı mezheplerden farklı örgütler İsrail karşıtı argümanlar ile taraftar toplamaya başlamışlardır. Hamas, el fetih, Müslüman kardeşler vb birçok örgüt ve günümüz örgütlerinin fikir ve ideolojik alt yapı mimarları bu dönem sonrası doğmuştur.

Afganistan Savaşı (1979-1989);

Afganistan, 1979'da Sovyetler Birliği'nin işgali sonrasında on yıl sürecek olan savaşın içine itilmiştir. Muhafazakar bir toplum yapısına sahip olan Afganistan'daki bu durum diğer dünya Müslüman ülkelerinin tepkisine yol açmıştır. Bu durum üzerine Filistinli Şeyh Abdullah Yusuf Azzam'ın (Batılı birçok yazar tarafından Küresel cihadın babası olarak anılır) selefi cihatçı anlayışın dönüm noktası olan "*Kervana Katılın*" fetvası, dünya genelindeki Müslümanların karşılık vermesi ile Afganistan'a 1980'lerde çok sayıda Yabancı Savaşçı akınlarına yol açmıştır. İslami

¹⁶¹ <https://seyler.eksisozluk.com/kisa-bir-mektupla-tek-sas-devrimini-amerikan-ozgurluk-savasina-ceviren-komutan-william-barret-travis> (Erişim Tarihi: 05.09.2017)

¹⁶² Erol Başaran Bural, *PKK/PYD'nin Yabancı Teröristleri*, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2017/06/14/8658/pkkpydinin-yabanci-terorist-savascilari>, s.1

referanslı birinci dönem Yabancı Savaşçılar olarak anılan bu gruplar Afganistan'ın işgaline karşı direnmişlerdir.¹⁶³ İkinci dönem İslami referanslı Yabancı Savaşçılar ise 1989 yılında suikast sonucu öldürülen Abdullah Yusuf Azzam'ın öğrencileri olan Eymen ez-Zevahiri ve Usame Bin Ladin tarafından kurulan El Kaide'nin 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ortaya çıkmıştır. Zevahiri ve Ladin, Afganistan'ın işgali tehlikesinin ortadan kalkması sonrasında, el Kaide Yabancı Savaşçıları'nın evlerinde dönmek yerine "Küresel Cihat"¹⁶⁴ yapmaları yönündeki kararları süreci farklı mecralara taşımaya başlamıştır. Irak savaşına kadar geçen dönemde geleneksel Yabancı Savaşçıların katıldıkları savaşlarda haklılık veya meşruiyet gibi kavramlar değerlendirilmemekteydi. Bunun en önemli nedeni ise 2000'li yıllara kadar Yabancı Savaşçıların terörist örgütler tarafından devşirilmemiş olmaları ile birlikte dünya kamuoyunda zayıf ve haksızlığa uğrayan tarafa yardımcı oldukları gerekçeyle bir dereceye kadar haklı olarak görülmekteydiler, hukuki ve sosyal olarak isimleri ise Yabancı Savaşçı olarak tanımlanmaktaydı. Bu dönemde "Yabancı Savaşçı" kavramı akademik literatürde; *"Taraplardan herhangi birinin vatandaşı olmayan, yurt dışından çatışma bölgesine giden, maddi bir kazanım elde etmeden kendine göre bir davayı güderek bir iç çatışmada yer alan grup ya da orduya katılan kişi"* olarak tanımlanıyor.¹⁶⁵ Ancak meydana gelen intihar saldırıları ve çatışma ortamı olayları bu dönemin Yabancı Savaşçıları'nı adil ve haklı olamayacakları şeklindeki inancın artması üzerine bu grupların "terörize" olarak gayri meşrulaşmasının zeminini oluşturmuştur. Yabancı Savaşçılar 2003 yılındaki Irak Savaşı sonrasında kalkışma ve ayaklanmalarda sıklıkla ve etkin bir biçimde görünmeye başlamıştır. Çatışmaların baş aktörü olan Irak el-Kaidesi ve ona katılanlar, Afganistan direnişindeki kısmen meşru görülen gruplar ile de ilişkilendirilmiştir. Meydana çıkan durum üzerinde çalışan batılı akademisyenler Yabancı Savaşçı tanımı oluşturmaya çalışmışlardır.¹⁶⁶ Ancak terörizm tanımlamasında olduğu gibi bu konuda müphem-muğlak bir konu olarak anlaşılmıştır. Çünkü bir kişinin özgürlük savaşçısı bir diğeri terörist olabilmektedir. Örneğin herhangi bir silahlı çatışmada hükümet güçleri ile hareket eden gruplar bu tanımlamanın içine dahil edilmemektedir. Günümüzde PYD-PKK'nın Suriye' de yapmış olduğu hiçbir faaliyet Terör sayılmazken, IŞİD veya El-Nusra vb örgütlere katılım hatta buldukları bölgeye seyahat dahi terör suçu kapsamına dahil edilmektedir.¹⁶⁷ ABD-İrak savaşları sonrası Yabancı Savaşçı kavramı tekrar

¹⁶³ Yalçınkaya, a.g.e., s.14

¹⁶⁴ Yalçınkaya, a.g.e., s.14

¹⁶⁵ Haldun Yalçınkaya, Birinci Yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2178 Sayılı Kararı ve Yabancı Terörist Savaşçılar, *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 2015, s.59

¹⁶⁶ Haldun Yalçınkaya, "İŞİD'in Yabancı Savaşçıları ve Yarattığı Tehdit: Türkiye'nin Tecrübesi (2014-2016)," *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 53, ss. 23-44., s.10

¹⁶⁷ Sökmen, a.g.e., s.146

gündeme gelmiş ve tekrar tanımlama gereksinimi duyulmuştur. AB ve ABD akademik çevrelerince çalışılan Yabancı Savaşçı tanımlamaları ele alındığında ; David Malet, *“iç savaşlarda (çatışmalarda) kalkışmaya katılanlardan çatışan devletlerin vatandaşı olmayanları”* Yabancı Savaşçı olarak tanımlarken, paralı askerler ve özel ordu şirketlerini bu tanım dışında tutmuştur. Ian Byran'ın Yabancı Savaşçı tanımı, *“evlerinden kopup ulus ötesi bir dava ya da kimlik için savaşanlar”* şeklinde bir tanımla yapmaktadır. Barak Mendelsohn ise Yabancı Savaşçıları terörist olarak görmemekte; çatışmaya katılanların çatışan taraflara vatandaşlık bağının bulunmaması şartını ileri sürmüştür.¹⁶⁸

Yukardaki tanımlamalara bakıldığında Yabancı Savaşçı ile yabancı teröristin birbirinden ayrılmaya çalışıldığı görülmektedir. Bunun muhtemel nedenin ise Yabancı Savaşçı kavramının tarihçesinde değindiğimiz gibi Yabancı Savaşçı olmak üzerinde gayri meşru bir mutabakatın olmayışından ve iki binli yılların ilk on yılındaki teröristler ile öncesindeki fedakarlık yapan geleneksel Yabancı Savaşçıları birbirinden ayırma çabasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Thomas Hegghammer'in yapmış olduğu tanımlama ise daha geniş kapsamlı olup zaman içerisinde tanımın geliştirildiği görülmektedir. İlk tanımında Yabancı Savaşçı için *“bir kalkışma hareketine katılarak bu hareketin faaliyetlerine dâhil olan; çatışan devletle vatandaşlık ya da akrabalık bağı olmayan; herhangi bir resmi askeri yapıya dâhil olmayan ve herhangi bir ödeme almayan”* şeklindeki unsurlara yer vermiştir. Hegghammer, IŞİD'in ortaya çıkışı sonrası yayınladığı çalışmasında ise tanımını *“herhangi bir düşmana karşı terörist faaliyetler dâhil olmak üzere herhangi bir askeri faaliyete katılmak için Batıyı terk eden ya da terk etme kararı almış kişileri”* kapsayacak şekilde değiştirmiştir.¹⁶⁹

IŞİD Terör örgütünün Musul'u işgali sonrasında dünya kamuoyunda büyük bir yankı meydana getirmiş ve bu şok tesiri henüz geçmemişken örgütün sözde “Halifelik” ilan ederek dünya basını üzerinden tüm Müslümanları “Hicret”e davet etmesi sonucu katılım oranlarında artış ve örgütte büyüme meydana gelmiş, bu durum Avrupa Birliği Terörle Mücadele Koordinatörlüğü tarafından da teyit edilmiştir. 2014 yılında AB Terörle Mücadele Koordinatörlüğü, IŞİD'e Avrupa'dan katılımın arttığı yönünde bir açıklamada bulunarak IŞİD içindeki Avrupalı militan sayısının 3 bini geçtiğini belirtirken, bu destek artışında halifelik ilanının da payı olduğunu belirtmiştir.¹⁷⁰

Bu hızlı ilerleyiş ve çağrıya cevap veren Yabancı Savaşçıları tekrar dünya gündemine oturmuştur. Yaşanan vahşi katliamlar ve şiddet dozajındaki artış. Birleşmiş Milletleri yeni bir tanımlama yapmaya sevk etmiştir. 24 Eylül 2014 günü

¹⁶⁸ Yalçınkaya, a.g.e., s.10

¹⁶⁹ Yalçınkaya, a.g.e., s.10

¹⁷⁰ IŞİD'in 3 bin Avrupalı militanı var, <http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/25540592/> , Erişim tarihi:30.08.2017

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından Yabancı Terörist Savaşçı başlıklı 2178 sayılı kararın alınmıştır. Kararda Yabancı Terörist Savaşçı; “ *İkamet etmekte veya uyruklarının bağlı bulunduğu bir devletten başka bir devlete, terörist faaliyetler gerçekleştirmek, planlamak, hazırlığı içinde olmak veya katılmak amacıyla seyahat eden; ya da silahlı çatışmalarla ilişkili olanlar dâhil olmak üzere terör eğitimi alan veya veren şahıslar*¹⁷¹.” Şeklinde tanımlanmıştır. Yapılan bu tanımlama ile o zamana dek kullanılan “Yabancı Savaşçı” kavramı, IŞİD’ e birçok ülkeden katılım olmasının itici etkisi ile “Yabancı Terörist Savaşçı (YTS)” tanımlaması kabul edilmiştir.¹⁷² Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi “Yabancı Terörist Savaşçı” tanımını yaparak küresel seviyede mücadelenin yasal zeminini oluşturmuştur. BM Güvenlik konseyi 2178 sayılı kararında tanımlama yapmadan önce YTS ler hakkında ilk defa 2170 sayılı kararında bahsetmiş ve teknik olarak “Yabancı Savaşçı” tanımına teröristliği ekleyerek tanımı hukuki bir düzleme taşımış ve yasadışı ilan etmiştir. 2178 sayılı karar BM şartının VII’nci bölümü kapsamında alınmıştır, ki bunun anlamı kararın bağlayıcı olduğudur. 2178 sayılı karar ile tüm üye ülkelerin hukuki düzenleme yaparak mücadele etmesi planlanmıştır. Yapılan düzenleme sonrasında BM bünyesinde oluşturulan Terörle Mücadele Küresel Forumunun da katkısı ile üye devletler genelinde bir dizi tedbirler alınmış olmasına rağmen 2014 sonrası örgütün kazanmış olduğu ivme ile YTS bakımından artış göstermiş olsa da alınan tedbirler, örgütleri yavaşlama ve gerileme sürecine iteceği düşünülmüştür. Konu ile ilgili olarak çeşitli kuruluşların yapmış olduğu çalışmalar neticesinde yayınladıkları bazı veriler katılım ve yükselişin devam ettiğini belirtmektedir; New York merkezli The Soufan Group Strateji Araştırma Merkezinin 2015 sonunda yayınlamış olduğu Suriye ve Irak’taki Yabancı Savaşçılar Raporuna göre, 2014’te 12.000 olarak tahmin edilen IŞİD’e katılımın, Aralık 2015 itibari ile yaklaşık 100 farklı ülkeden 27.000-31.000 arasında olduğu belirtilmektedir. Aynı raporun Türkiye bölümünde 2.100 kişinin Suriye’ye geçerek IŞİD saflarına katıldığı belirtilmektedir. Farklı kaynaklar Suriye’deki iç savaşa 80’den fazla ülkeden katılan toplam Yabancı Savaşçı sayısının 50.000 ile 80.000 arasında olduğunu tahmin etmektedir.¹⁷³

ABD Merkezi İstihbarat Teşkilatı’na (Central Intelligence Agency) göre ise, IŞİD’in Irak ve Suriye’de toplamda 20.000 ila 31.500 savaşçısından 2.500’ü başlıca Batı Avrupa ülkelerinden, bir düzinesi Amerika’dan, yüzlercesi de Rusya’dan katıldığı belirtilmiştir. Ancak bu sayının muhafazakâr bir tahmin olduğunu belirtmek

¹⁷¹ Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, **24 Eylül 2014 tarihli ve 2178 sayılı kararı**
http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf (Erişim Tarihi: 07.08.2017)

¹⁷² Esra Başaran Bural, **PKK/PYD ‘nin Yabancı Savaşçıları**,
<http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/2017/06/14/8658/pkkpydnin-yabanci-terorist-savascilari> (Erişim Tarihi: 05.08.2017)

¹⁷³ Bural, a.g.e.,s.3

gerekir, zira yine ABD istihbarat kaynaklarına göre, çoğu IŞİD safında savaşmak üzere her ay 1000 Yabancı Savaşçı Irak ve Suriye'ye ulaşmaktadır.¹⁷⁴ Yukarıda belirtilen veriler hiç de azımsanmayacak sayılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaos ve karmaşanın hakim olduğu, yaşamının tesadüf olduğu böyle bir coğrafyaya kim neden hangi amaç ile gittiği bu araştırmaların cevaplama gereken temel sorulardan bazılarıdır.

IŞİD terör örgütü içindeki Yabancı Savaşçıların çoğunluğunun Irak ve Suriye halklarının buldukları ülkelerdeki anti demokratik ve hukuk dışı muameleye maruz kalmaları nedeniyle Sünniler tarafından oluşturulmaktadır. Londra merkezli Uluslararası Radikalleşme Çalışmaları Merkezinin yapmış olduğu çalışmada Suriye'deki cihatçı mobilizasyonun 1980'li yıllardaki Afganistan savaşından bu yana kaydedilen diğer Yabancı Savaşçı mobilizasyonları ile kıyaslandığında günümüzdeki grupların en önemli safhada oldukları belirtilmektedir.¹⁷⁵ Amerikalı bilgin ve eski CIA vekili Marc Sageman'ın kitaplarında incelediği Küresel Selefî Cihat Ağı yapılanmasının ilk olarak Sovyetlere karşı Afganistan'da başlayarak, Çeçenistan, Bosna'da ikinci, Amerika - Irak savaşı sonrası 2003'de üçüncü dalga olarak gerçekleştiğini belirtmiştir. Son olarak da Suriye'de Alevi yönetime karşı silahlı mücadele sürdüren Müslüman kardeşler hareketi, diğer Selefî-cihatçı örgütler El Kaide terör örgütü ile bağlantılı el-Nusra cephesi ve Irak Şam İslam Devleti terör örgütlerine ülkeye gelen Yabancı Savaşçıların katılarak dördüncü dalgayı oluşturduklarını beyan etmiştir.¹⁷⁶

Günümüz ve geçmişteki Yabancı Savaşçı sayıları kıyaslandığında; Teksas'ta (1835-1836) ve Saraybosna'da (1991-1995) 3000 civarında, İspanya iç savaşında 30-60 bin arasında bir sayıda, Afganistan'da (1979-2015) 11-26 bin arasında bir sayıya ulaşmaktadır. Malet, 1816-2006 yılları arası dönemi incelediği çalışmasında, belirtilen tarihler arasındaki Yabancı Savaşçı sayısının dörtte birinin selefî cihatçılardan oluştuğunu tespit etmiştir. *"Bunun anlamı Yabancı Savaşçıların dönemsel bir şekilde günümüzde selefî cihatçı bir davaya sahip oldukları ve başka güdülerin de Yabancı Savaşçıları seferber edebileceğidir. Varlığını IŞİD içerisinde anlamlandıran akımın temel motivasyonu ise İslami aşırıcılıktır. Ancak, IŞİD tecrübesinden elde edilecek bakış açısı Yabancı Savaşçılık fenomeninin etkilerini "dava" dan bağımsız bir şekilde gösterme kapasitesine sahiptir."* şekline yorumlama yapmaktadır.¹⁷⁷ Selefî cihatçıların IŞİD öncesi iki dönemde evrimleşmesindeki elde edilen verilerin analizi, bu kişilerin savaş sonrasındaki dönemde nasıl bir yol izleyecekleri hakkında bilgi vermektedir.

¹⁷⁴ Melisa Tekeli, **Yabancı Savaşçılar ve IŞİD**, s.1, https://www.academia.edu/12333010/Yabancı_Savaşçılar_ve_IŞİD (Erişim Tarihi: 10.08.2017)

¹⁷⁵ Tekeli, a.g.e.,s.1

¹⁷⁶ Sökmen, a.g.e.,s.3

¹⁷⁷ Yalçınkaya, a.g.e., s.17

Yabancı Savaşçılarını temel olarak üç son beklemektedir. Çatışma bölgesinde ölmek, çatışma bölgesinde devam etmek ve çatışma bölgesinden ayrılarak evine veya daha farklı bir yere dönmek şeklindedir. Yabancı Savaşçıların çatışma bölgesinden ayrıldıktan sonra başka çatışmalara katılması ya da terörist faaliyetlerde bulunması şiddeti başka coğrafyalara taşıma “Geri Tepme” olarak adlandırılmakta ve Terörle mücadele eden diğer devletlerin en çok çekindiği ve tedbir almak için çalıştığı konuların başında gelmektedir. Bu konu üzerinde yapılan çalışmalar endişenin ne denli yerinde olduğunu gösterir mahiyettedir. Sincar Kayıtları üzerine gerçekleştirilen bir analiz Clinton Watts tarafından 2008 yılında yayımlanmıştır. 563 Sincar kaydı, Guantanamo’da tutuklu 315 kişi ve 11 Eylül saldırı sorumlularından 19 kişiye ait kayıtlar baz alınarak oluşturulan 897 kişilik veri seti ile yapılan çalışmada; savaşçıların %84,2’si sosyal ilişkiler yolu ile devşirilirken, %6,2’si geriye dönen tekrar savaşa katılan savaşçı ve %6,2’si ise aile fertleri tarafından devşirilmekte olduğu saptanmıştır. Watts’ın analizinde yer alan “Sosyal ilişkiler” de kaynak kişiler önceki çatışmalardan dönen (emekli) Yabancı Savaşçılar olduğu belirtilmektedir. Bu çalışma verileri geri tepme etkisinin yüksekliğini teyit etmektedir. Geri Tepme etkisi ile ilgili olarak bir diğer çalışma da Thomas Hegghammer tarafından yapılmıştır. 1990 ile 2010 yılları arasında artarak çoğalan cihatçıları analiz ettiği “Batıda Cihatçı Vakalar 1990-2010” (*Jihadi Plots in the West*) isimli çalışmada, 945 Yabancı Savaşçınının 107 sinin tekrar Batıya döndüğü ve terörist bir saldırıda bulunduğu, geri dönüş yapan tecrübeli Yabancı Savaşçınının ölümcül saldırı başarı oranı %67 iken, çatışma ortamı görmemiş teröristlerin başarı oranı ise %33 olarak saptanmıştır. Bu çalışma sonucu ortaya çıkan veriler Geri Tepme etkisini nicel anlamda teyit etmektedir. Sonuçta çatışma alanından dönen tecrübeli Yabancı Savaşçı, çatışma alanına gidenden daha büyük bir tehdit unsurudur. Bu durumda karşımıza iki temel soru çıkmaktadır: Birincisi, Yabancı Savaşçı sorunu nasıl çözülebilir? İkincisi ise geri tepme etkisine dair elde bir bulgu mevcut mudur?¹⁷⁸ Soruları sorulmakta ve epeyce uzun bir süre daha sorulmaya devam edecek gibi gözükmektedir.

Sorunu çözümüne yardımcı olabilmek için sorunun temelinde yatan sebeplerin araştırılması, uygun reçeteler uygulayarak radikalleşme sürecini engellemek veya doğru yönetmek hiç şüphesiz YTS ile mücadelenin en az zayıflatıcı kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle radikalleşme sürecine iten etmenler üzerinde durularak gerekli araştırmaların yapılması gerekmektedir. En zayıfsız mücadele yöntemini ele almadan önce işin kaynağına ve radikalleşme süreçleri ele alınarak

¹⁷⁸ Yalçınkaya, a.g.e., s.18

nedenlerin tespiti sonrasında proaktif tedbirler alınarak sorunlar minimize edilmeye çalışılmalıdır.

Batıdan yapılan katılımlar üzerinde durulmuş ve sebepler geliştirilerek sunulmuştur. Bu çalışma kapsamında yedi farklı etkenden bahsedilmektedir. Bu etmenler; seyahat etmenin kolay olması, mevcut cihat öğrenme yapısı (1979'dan beri devam eden), sosyal medya üzerinden yapılan propagandanın etkisi, Esad rejiminin uyguladığı zulümler, işkence ve masum sivillerin öldürülmesine karşı duyulan öfke, dinsel ve tarihsel öneme sahip bir ülke olması, Şii'lere karşı duyulan nefret ileri sürülen gerekçelerdendir¹⁷⁹.

Konu ile ilgili diğer bir çalışmada şöyledir: iki bin otuz iki Yabancı Savaşçı üzerinde mevcut ve potansiyel Yabancı Savaşçıların profillerini açıklamak üzere bir araştırma yapılmıştır. Yapılan çalışmada; bu savaşçıların kendini tanımlama ihtiyacı hissettikleri ve ihtiyacın temelinde de *İntikam*, *Statü* ve *Kimlik* gibi kavramların yattığı görülmüştür. İntikam peşinde olanlar ele alındığında IŞİD terör örgütü mazlum Müslümanlara zulmeden yöneticilere karşı kızgınlığı atmak için bir araç olarak görmekte; statü arayışında olanlar için ise günümüzde medyada en çok yer alan ve medyayı en etkili kullanan örgüt sayesinde kopyalanan ve çoğaltılan savaş görselleri ile prestij ve şöhret temin aracı; kimlik arayışında olanlar için ise terör örgütünün öncelikle bölge halkı ve diğerleri nezdinde, büyüklüğünün de etkisi ile kabul edilme imkanı ve ihtimalinin yüksek olduğu bir örgüttür.¹⁸⁰

Yukarıda sayılan etmenler ele alınıp değerlendirildiğinde dindarlık ve dindaşlık kavramları bir yana vicdan sahibi her insan için mazlum ve mağdurlara yapılan zulüm tepki çeker, reaksiyon görür. Ancak bahse konu terör örgütlerinde devşirilen kişiler bir süre sonra ya karşı geldiklerinden daha zalimane muamelelere kalkıyor ya da bu vahşeti yaşamak adına bu gruplara dahil oluyorlar. Böylesi çelişkili bir durum içerisine düşen bireyin sosyal ve psikolojik durumunu normal olarak değerlendirmek bir yanılsama olacaktır. Terör örgütlerine katılan intihar komandoları, canlı bombalar ve yakalanan eylemciler ile ilgili yapılan genel kişilik araştırma ve analizlerinde çeşitli kişilik bozuklukları, suça meyil ve farklılıklar saptanmaktadır.

Suriye iç savaşında yer alan Yabancı Terörist Savaşçıların genelinin hapisane geçmişinin olduğu bilinmektedir. Özellikle IŞİD varlığını ilan ettiği ve hızlı ilerlediği dönemde birçok hapishaneye eylem düzenleyerek, serbest kalanları kendi saflarına dahil etmiştir. Amerikan kontrolü altındaki askeri hapisanelerden serbest kalanların sonraki dönemde şiddeti sınırsızca yaşıyor olmalarının psikolojik olarak

¹⁷⁹ Sökmen, a.g.e., s.10

¹⁸⁰ Tekeli, a.g.e., s.3

açıklanması için Zimbardo'nun Şeytan Etkisi (2015) isimli eserine bakmakta fayda görülmektedir. Hapishane ortamında fiziksel ve psikolojik istismar, aşağılama sonrası öç alma duygusunun yarattığı kişiler, şiddet olarak daha acımasız tiplere dönüşmektedirler. Medyada yer alan canlı insan yakma, kafa kesme benzeri eylemlerin bu tür kişiler tarafından gerçekleştirildiği düşünülmektedir. Almanya'dan Suriye iç savaşına katılan bireyler üzerinde yapılan araştırmada 378 kişiden 249 kişinin hapishane geçmişinin bulunduğu (yüzde 65'den fazlası) tespit edilmiştir. Benzer bir durumun devlet eliyle gerçekleştirildiği görülmekte; Suudi Arabistan hükümetinin 1200 ölüm cezası almış olan suçluyu ailelerine maddi yardım yaparak geri gelmemek üzere Suriye'ye gönderildiği bilinmektedir.¹⁸¹

Diğer bir faktör olarak da karşımıza çıkan Mülteci Kamplarından gelen savaşçıların varlığıdır. Bu konu Yabancı Savaşçı tanımından farklı olmak kaydıyla ele alınmalıdır. Suriye ve Irak'ın içinde bulunduğu savaş ve karmaşa durumu nedeni ile mülteci kamplarında kalmak zorunda kalan ve aciz duruma düşürülen birçok birey para karşılığında savaşa dahil edilmiştir. Parasal kazanç için gönderilenler arasında İran'ın göndermiş olduğu Afgan Şii mülteciler, ABD'nin desteklediği Hareket Hazm (Azim Hareketi) örgütü üyeleri ve Suudi Arabistan'ın göndermiş olduğu Yabancı Savaşçıların varlığı bilinmektedir. The Soufan Group 2015 yılı sonunda yayınladığı raporunda Yabancı Savaşçı sayısının bir önceki yıla oranla iki kattan fazla artmış olmasının sebeplerinden birinin de parasal kazanç olduğu bildirilmiştir.¹⁸²

Yukarıda anlatılan kişilik tipleri ve katılım süreçlerinde en önemli etki ve motivasyon aracı medyadır. El Kaide lideri Eymen el-Zevahiri "Bu savaşın yarından fazlasının medya alanında yürüdüğü" şeklindeki söylemi medyanın terör örgütleri için önemini anlatmaktadır. Savaşçıların %84,2'si sosyal ilişkiler yolu ile devşirildiği verisi göz önüne alındığında ve günümüzdeki en büyük sosyal ilişki sahasının internet üzerindeki sosyal ağlar olduğu gerçeği ile birleştiğinde medyanın ne denli büyük bir katılım aracı olduğunu ve önemini anlatmaktadır.

Yabancı Savaşçıların IŞİD'e katılma motivasyonlarında; klasik dini meşruiyet söyleminin internetle birleştirilmesi göz ardı edilmemelidir. Ayrıca zalim yöneticilere karşı cihat vazifesi vurgulanarak mazlumluk, bir araç olarak kullanılmaktadır. "İnternet sörfçüsü bir koltuk mücahidi" nden savaşçı çıkararak yurt dışındaki savaş alanlarına dahil etmenin en kolay yolu, dini meşruiyet söylemini kullanarak tekfir vurgusunda bulunmak ve bunu internet üzerinden yaymak, sonraki adımda ise mazlum Müslümanlara yardım etmek amacıyla hedefe koyulan (tekkir edilen) zalim yöneticiler karşı cihat çağrısında bulunmak şeklinde işlemektedir. Suriye iç

¹⁸¹ Sökmen, a.g.e., s.10

¹⁸² Sökmen, a.g.e., s.11

savaşının korkunç içerikleri, Esad hükümeti tarafından yapılan acımasız muamelelerine karşı hem Batı, hem de komşu Müslüman ülkelerinin empati yapmaması, Suriye halkına yardımda bulunmaması kadın, erkek herkesi Suriye savaşına katılmaya motive edici unsurlardan olmuştur¹⁸³. Bir dönem Hollanda Silahlı Kuvvetlerinde asker olan Türk kökenli Hollandalı Yılmaz şimdi Suriye’de savaşıyor ve diğer isyancı savaşçılara askeri eğitim veriyor. Yılmaz da Suriye’ye aynı şekilde “mazlumlara” yardım etmeye geldiğini iddia ediyor. Yılmaz sadece Suriye halkı için burada olduğunu ve eğer Hollanda ordusu gelip oradaki mazlum insanlara yardım etseydi aslında Hollanda ordusuna bile katılabileceğini belirtiyor¹⁸⁴. Örnekleme ele alınarak yapılan değerlendirmeler bu bilgiyi doğrular mahiyettedir. Örneğin takma adı Ebu Hureyre el- Amriki olan ve intihar saldırısında ölen bir intihar bombacısının sadece gördüğü durumdan dolayı radikalleşmiş olduğuna inanılmaktadır. Fransa hükümeti danışmanlarından Mathieu Guidere’ye göre de Suriye savaşından internete yansıyan korkunç kayıtların Fransız gençleri harekete geçirmekte büyük bir etkisinin bulunduğunu beyan etmektedir. Örneğin Fransa Charlie Hebdo saldırısı baş şüphelisi olan Şerif Kouachi uyuşturucu kullanan, evlilik dışı ilişkisi bulunan bir vatandaş iken Ebu Garip’te Amerikan askerlerinin yaptığı işkence videolarını izledikten sonra değiştiği iddia edilmektedir. Örnek olarak bahsettiğimiz bu durumlar IŞİD vb. örgütlerin sürekli güncellenen YouTube, Facebook, Twitter gibi hesaplarını neden aktif kullandıklarını açıklamaktadır. Önce Kaddafi’ye karşı sonra Esad’a karşı savaşan İrlandalı Sam takma adlı Hüssam Neccar (yarı Libya yarı İrlandalı savaşçı) da yukardakiler benzer bir radikalleşme sürecinden geçmiştir. Neccar için Kaddafi askerlerinin tecavüzü bir savaş aracı olarak kullandıklarını gördükten sonra savaş saflarına katıldığı kanaati taşınmaktadır. Yukarda örnek olarak bildirdiğimiz durumda internet etkisinin en azından “radikalleşmeyi hızlandırıcı” bir unsur olarak çalıştığı görülmektedir.¹⁸⁵Tüm bahsi geçen konuların zorluğu ve karmaşası mücadeleyi zor kılmaktadır. Aynı zamanda uluslararası politikanın devletler arasında bir güç mücadelesi olduğunu dikkate alarak, komşu devletlerin ya da uluslararası sistemdeki büyük güçlerin o ülkeye yönelik ulusal çıkarlarını belirlemede, örtülü operasyonlar kapsamında Yabancı Savaşçıların gitmesini ve savaşmasını destekleyebilmektedirler¹⁸⁶. 28 Ağustos 2017 günü ulusal basında yer alan “Libya’da DEAŞ’ın en acımasız gruplarından birinin sözde komutanı örgütün bölge imamı olan "Ebu Hafs" isimli militanın, İsrail gizli servisi MOSSAD için ajanlık yaptığı, gerçek

¹⁸³ Tekeli, a.g.e., s.3

¹⁸⁴ Tuncay Kardaş, Ömer Behram Özdemir, "**Avrupalı Yabancı Savaşçılar: Kimlik, Sosyal Medya ve Radikalleşme**", SETA Analiz, No. 115 (Şubat 2015), s.12

¹⁸⁵ Kardaş ve Özdemir, a.g.e., s.13

¹⁸⁶ Sökmen, a.g.e., s.2

adının da Benyamin Efrahim olduğu ortaya çıktı.¹⁸⁷ Bu durum İstihbarat örgütlerinin o ülke içine ajan gönderme konusunda Yabancı Savaşçılar mükemmel bir kamuflej sağlamakta¹⁸⁸ ve çoğu zaman çözüm için atılan adımların sonuçsuz kalmasına neden olmaktadır.

Bir diğeri YTS sorunun nedeni de; basında çokça şahit olduğumuz açıklamalarda bir örgütle mücadelenin başka bir YTS teşkili örgüt ile yapılmaya çalışılmasıdır. IŞİD ile mücadelede ABD yetkililerinin sıkça dile getirdiği PYD'nin iyi bir partner olması hususu gibi. Günümüzde IŞİD terör örgütü toprak kaybederek küçülürken yerine başka örgütler hakim olmakta, IŞİD içerisinde Yabancı Savaşçılar ise kendi topraklarına veya başka coğrafyalara dağılmaktalar. Bu durum iki yönlü olarak hem Irak ve Suriye topraklarında hem de diğeri ülkelerde YTS artışına sebebiyet vermektedir. Var olan kaos ve savaş ortamı evrensel hukuk normları ve demokratik yöntemler dışında çözülmeye çalışılması olayı bitirmek yerine daha da körüklemektedir. Yabancı Terörist Savaşçı konusunun uzunca bir süre daha dünya ülkelerinin gündeminde olacağını göstermektedir.

¹⁸⁷ <https://www.haberler.com/daes-icin-terorist-toplayan-imam-mossad-ajani-9977545-haberi/> (Erişim tarihi : 01.09.2017)

¹⁸⁸ Sökmen, a.g.e., s.12

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. İŞİD' İN MEDYA KULLANIMI

4.1.TERÖR VE MEDYA İLİŞKİSİ

Hüseyin Bilir kitabında terörizmi ve medya ilişkisini tanımlarken; Terörizm iletişimin vahşi bir aracı olduğu vurgulamaktadır. Bilir, gönderici (terörist) bir kodlayıcı (Kurban) ve birde alıcıdan (halktan) oluşmaktadır. Şiddetin terör eylemine döne bilmesi için, terörizmin tanımında da belirtildiği gibi korku ve kaygıyı taşıyacak bir grup insana ihtiyaç duyar. Terörist bir eylemde gaddarlık zorbalık ve kurbanın kimliği mesajın gücünü artıran unsurlardandır.¹⁸⁹

Terör örgütleri medya vasıtası ile yaptıkları eylemler sayesinde kendi örgütlerinin adlarını duyurmaya, halkta korku oluşturmaya, kamu otoritesini zaafa uğrattıkları iddiası ile halkı taraşız kılmaya, kendi gibi düşünenlere moral sağlamaya ve güvenlik kuvvetlerinin kullanmış oldukları meşru kuvveti kullanarak siyasal alanda meşruluk kazanmayı amaçlamaktadırlar.¹⁹⁰

Medya halkın zihnini ve düşünme yapısını değiştirmektedir. Bundan dolayı yapılan eylemler medyanın ilgisini çekecek şekilde tasarlanmalı, çekilen karelerin ilgi çekici ve film niteliği taşıması sayesinde, tüm dünya tarafından ilgi ile izlenmesi sağlanmaktadır.¹⁹¹

İnterneti ve sosyal ağları Orta Doğu coğrafyasında en etkin kullananlar radikal dini aşırılıkçı terör örgütleri olduğu bilinen bir gerçektir. Web sayfalarında yüksek düzeyde teknik sergilemekte ve zengin multimedya içeriği sunmaktadırlar. Günümüzde aktif şekilde internet kullandığı bilinen başlıca terör örgütleri Filistin Hamas, Lübnan Hizbullah'ı, Peru Aydınlik Yol (Peru Komünist Partisi), Türkiye PKK terör örgütü, Özbekistan İslam Hareketi gibi birçok örgüt bulunmaktadır.¹⁹²

Sağladığı kolaylık, zenginlik ve hız nedeniyle internet terör örgütleri tarafından ilgisiz bırakılmamış bir mecradır. Propaganda yapmak, hedefleri belirlemek ve yayınlamak amacıyla kitle iletişim araçları ile birlikte sağladığı imkan ve kolaylık nedeni ile internetten de faydalanmaktadırlar.¹⁹³

İnternet kullanım ve içeriğinin insanlara olan güçlü etkileri terör örgütleri tarafından hızlı şekilde kavranmıştır. Bu nedenden dolayıdır ki, Terörist veya diğer aşırılıkçı grupların internet ortamlarındaki varlıkları geçtiğimiz 20 yılda artmıştır.

¹⁸⁹ Hüseyin Bilir, *Terör Medya ve Devlet*, İq Kültür Sanat, İstanbul 2009, s.83

¹⁹⁰ Bilir, a.g.e., s.87

¹⁹¹ Philip Seib, Dana M. Janbek, *Global Terrorism and New Media The Post-Al Qaeda Generation*, *Routledge*, New York, 2011, s.10.

¹⁹² <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=1213> (Erişim Tarihi: 25.12.2016)

¹⁹³ Keskinaya, a.g.e., s.45

1998 yılında terör örgütlerinden yaklaşık yarısının web sitesi ve internet kullanımı mevcutken, 1999 sonunda hemen hemen tamamının web sitesi olmuştur.¹⁹⁴

Terör örgütleri tarafından 21. yüzyılda yenilikçi ve bilgi ve iletişim teknolojilerine uyum sağlanmış, video mesajları ile operasyonları ve iletmek istedikleri mesajlarının psikolojik etkisini üst düzeye çıkarmak için çeşitli alt yapılar geliştirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır.¹⁹⁵

El Kaide terör örgütü lideri Usame bin Ladin'in 2010 yılında Şeyh Mahmut isimli bir arkadaşına yazmış olduğu mektupta, başta internet olmak üzere cihatçı ideolojinin geniş ölçekte yayılmasının ve cihatçı web sitelerini kullanan yüksek sayıların cihadın önemli başarılarından birini olduğunu belirtmiştir.¹⁹⁶

El Kaide terör örgütü de interneti etkin şekilde kullanan örgütlerden birisidir. Ancak halefi IŞİD ile aralarında bir kaç fark bulunmaktadır. IŞİD terör örgütünün önceki örgütlerden ayıran en belirgin özelliğın militanlarının birçoğunun genç yaşlarda olmaları ve internet ve bilgisayarla büyüyen ilk örgüt olmasıdır. IŞİD, El Kaide den farklı ve aksi olarak daha merkezileşmiş ve çoklu kullanıcısı bulunan sosyal ağlar kullanmakta, bundan dolayı da daha fazla dijital ürün oluşturabilmektedir. Mesajların sıklığı ve yoğunluğu müdahaleyi güçleştirdiği için yayılma ve başarıya ulaşmayı da kolaylaştırmaktadır.¹⁹⁷

Oluşturulan ve var olan ağlar vasıtası ile hedefe ulaşmak adına her türlü yayın yapılmaktan kaçılmamakta ve faaliyet sahası giderek büyümektedir.

4.2. IŞİD VE MEDYA

Hızla değişen ve gelişen Dünya'nın hızına ulaşabilmenin ve bu değişime ayak uydurabilmenin en pratik yolu olarak medya kullanımı gösterilmektedir. Yapılan araştırmalara göre her geçen yıl medya kullanımı artmaktadır. Yapılan araştırmalara

¹⁹⁴ Carol K. Winkler, Cori E. Dauber, Visual Propaganda and Extremism in the Online Environment, **Strategic Studies Institute**, U.S. Army War College, 2014: 1 <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=1213> (Erişim Tarihi: 25.12.2016)

¹⁹⁵ Bockstette C., Jihadist Terrorist Use of Strategic Communication Management Techniques, Garmisch-Partenkirchen, **George Marshall European Center for Security Studies**, S.20, http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/MCDocs/files/College/F_Publications/occPapers/occ-paper_20-en.pdf, (Erişim Tarihi: 02.01.2016)

¹⁹⁶ Steven Stalinsky and R. Sosnow, **From Al-Qaeda To The Islamic State (ISIS), Jihadi Groups Engage in Cyber Jihad: Beginning With 1980s Promotion Of Use Of 'Electronic Technologies' Up To Today's Embrace Of Social Media To Attract A New Jihadi Generation**, MEMRI Inquiry & Analysis–Jihad and Terrorism Studies, 2014, s. 25 <http://cjlabs.memri.org/wp-content/uploads/2014/12/cyber-jihad-2.pdf>

¹⁹⁷ United Nations Security Council(UNSC), **"The Islamic State in Iraq and the Levant and the Al-Nusra Front for the People of the Levant: report and recommendations submitted pursuant to resolution 2170"** 2014, s. 12 http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi:11.12.2016)

göre: wearesocial.net' in¹⁹⁸ 2014 yılı verileri dünyadaki internet kullanıcı sayısının 2.484.915.152 iken sosyal medya kullanıcısının 1.856.680.860 kişi olduğunu, 2016 yılı; Global Web Index¹⁹⁹ verileri ile hazırlanan rapora göre ise dünya genelinde 3,419 milyar insan internete bağlanmakta, 2,307 milyar kullanıcı aktif olarak sosyal medyada bulunmakta, 3,790 milyar mobil cihaz kullanıcısının 1,968 milyarı ise sosyal medyayı mobil cihazlar üzerinden kullanmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının önemli bir kısmının mobil cihaz üzerinden sosyal medyaya ulaştığını gösteren bu rakamlar, 2016 yılının mobilin yılı olacağını bir kez daha kanıtlar nitelikte. Gelecek yıllarda da artacağını göstergesidir.

Göndericinin, iletinin ve alıcının çok hızlı buluştuğu ve hedefe kısa sürelerde ulaşıldığı bu sistem her türlü yararlı ve zararlı kurum ve kuruluşun vazgeçilmezi haline gelmiştir. Tüm dünyaca zararlı kabul edilen terör örgütlerinin de bu sistemi geliştirerek kullanmaya devam ettikleri görülmektedir.

İŞİD ise diğer terör örgütleri içinde en aktif kullanıcı olduğu yapılan araştırma gözlemlerle tespit edilmiştir. İŞİD bu başarısı sayesinde dünyanın dört bir yanına ulaşmakta, dünyaya korku salmaktadır. Bunun yanı sıra militan teminin, finansman, eylem meşrulaştırma ve propaganda yapmaya çalışılmaktadır. 2014 yılı içerisinde İŞİD terör örgütü Avrupa ve Amerika genelinden yaklaşık 3000 kişiyi ikna ederek Suriye topraklarına getirmeyi başarmıştı²⁰⁰

Örgütün oturumları sosyal medyada ciddi yankılar uyandırmaktadır. İŞİD terör örgütü Facebook, Twitter, Instagram, KİK, VK ve benzeri ağları kullanarak diğer kuruluşları tarafınındın oluşturdukları yüksek kaliteli görselleri dolaşıma sokarak milyonlarca izleyiciye ulaştırmaktadır.²⁰¹ İzlediği bu yöntemle dünyanın pek çok yerinden yabancı militan kazanılmıştır konu ile ilgili çalışma aşağıdaki resimdeki gibidir.²⁰²

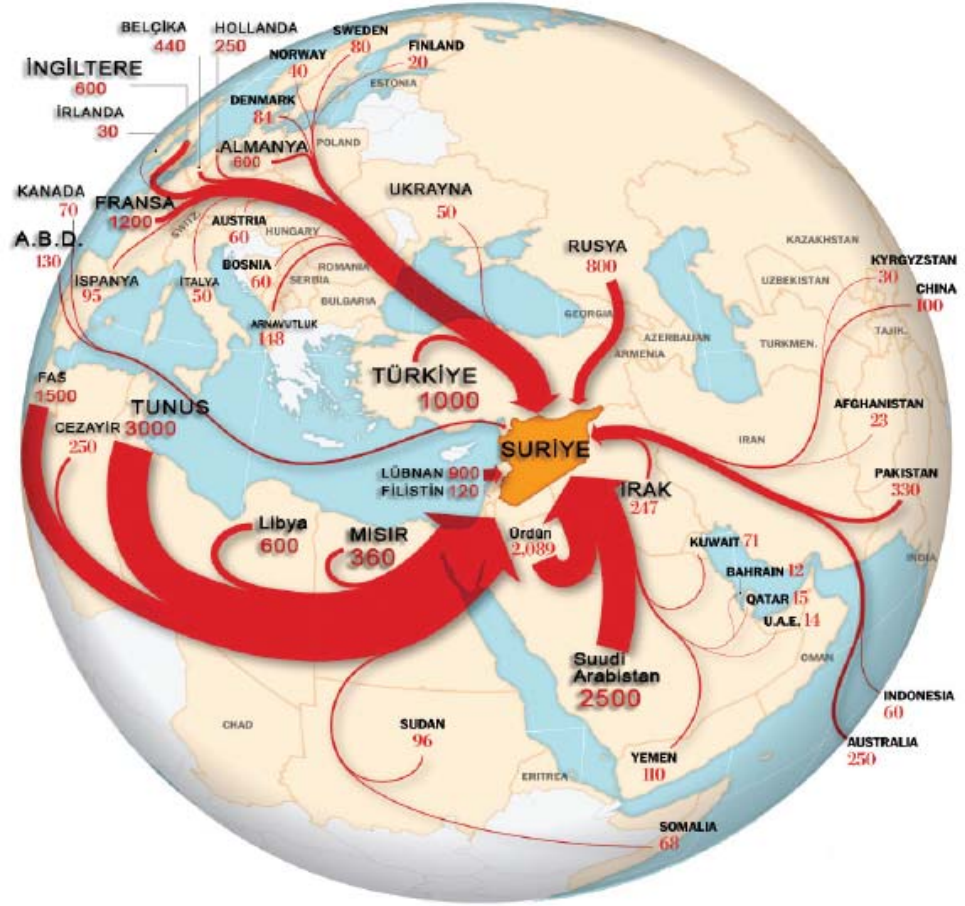
¹⁹⁸ <http://wearesocial.com/uk/> (Erişim Tarihi: 12.12.2016)

¹⁹⁹ Tuğba Ayvaz, *İnternet ve Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri* 2016, 29 Ocak 2016 <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/> (Erişim Tarihi: 12.12.2016)

²⁰⁰ Daniel Byman, Jeremy Shapiro, *Be Afraid.Be A Little Afraid: The Threat of Terrorism from Western Foreign Fighters in Syria and Iraq* <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2014/11/western-foreign-fighters-in-syria-and-iraq-byman-shapiro/be-afraid--web.pdf> (Erişim Tarihi: 24.12.2016)

²⁰¹ Erin Marie Saltman ve Charlie Winter *Islamic State: The Changing Face of Modern Jihadism*, 2014, <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf> (Erişim Tarihi: 31.01.2016)

²⁰² Selim Vatandaş, İŞİD ve Türkiye'de İŞİD Tartışmaları, *İlim Kültür Eğitim Derneği*, İstanbul 2015,s.9

Resim-1: IŞİD'e Katılan Yabancı Militanlar²⁰³

4.3. MEDYA PLATFORMU

Medya üzerine yapılan çalışmalar neticesinde Terör örgütlerinin medyayı üç şekilde kullandığı tespit edilmiştir. Birini düzeyde gerçekleştirdikleri eylemin yer zaman ve hedefi gibi unsurlarını barındıran mesajı olduğu gibi medya yer alması sağlamak. İkincil olarak içerik ve çerçevesi belirli mesajlar medya kuruluşlarına yollanarak yayınlanmasını sağlamak. Üçüncü aşama olarak kendi kontrolündeki medya kuruluşlarına ise kendi hazırladıkları medya içeriği ile yayın yapılmaktadır, örgütün en etkili olduğu aşamadır.²⁰⁴ IŞİD terör örgütü amaçlamış olduğu hedeflerine ulaşmak için kitlelerle iletişimin sağlanması maksadıyla radyo, TV, gazete, dergi, internet gibi basın yayın organlarının tümünü kullanmayı hedef olarak seçmiştir. Bu hedeflere ulaşmak için örgüt savaştığı kadarda bilgisayar ve sosyal medya uzmanları aramaktadır. Ahmet Ebousamara, Al Hayat

²⁰³ Foreign fighters flow to Syria, https://www.washingtonpost.com/world/foreign-fighters-flow-to-syria/2014/10/11/3d2549fa-5195-11e4-8c24-487e92bc997b_graphic.html?utm_term=.4611a7eb75d8 (Erişim Tarihi :10.12.2016)

²⁰⁴ Kesinkaya,a.g.e., s.47

Media Center'in sorumlusu olarak çok sayıda ses getirecek işe imza atmış bulunmaktadır.²⁰⁵

IŞİD terör örgütü propagandasını yapmak ve örgüt varlığını sağlamak için üretim yapan kuruluşlardan bazıları aşağıda sayıldığı isimler ile faaliyet yürütmektedir : “*Sham Center, The Ajnad Media Foundation, Asawirti Media, Wilaayat Al-Raqqah Media, The Zora Foundation, Wilaayat Barqah Media Office, Al Battar Media Foundation, Baqiya Media, Wilaayat Nainawa Media Office, Fursan Al-Balagh Media, Sham al Malaham Media, Path to Heaven Media, Al Wagha Media, Al Ghuraba Media Foundation, The Media Front, Al Ma'ali Production Foundation, Wilaayat Al-Khair Media Office, Al Hayat Media Center, Al-I'tisam Foundation for Media Production, Al Furqan, Rayat Al Tawheed ve The al Malhama Brigade, Ibn al Azad, Al-Khansaa* “ Bu ve benzerleri çeşitli ülke ve kuruluşlar tarafından zaman zaman engelleme ve yasaklama gibi yaptırımlar uygulanmakta ancak yeni isim ve şekillerde tekrar faaliyete geçtikleri görülmektedir.²⁰⁶

4.4. MEDYA ARAÇLARI

Medyanın tüm unsurlarından yararlanarak seslerini daha çok ve uzak topluluklara duyurmak adına gazete, radyo, televizyon gibi hemen hemen her türlü araç kullanılmaya çalıştıkları görülmektedir. IŞİD terör örgütünün 2 adet Rakka, 5 adet Musul olmak üzere 7 adet televizyon kanalı bulunmaktadır. Bu kanallar ele geçirilmeden önce faaliyet yürüten kanallar olmakla birlikte, 2014 Temmuz da büyümek ve gelişmek adına IŞİD terör örgütü Rakka' da DABIQ isimli bir televizyon kurmuştur.²⁰⁷ Örgütün kurulup yayıldığı 2013 yılı içerisinde ele geçirdiği televizyon kanalları belirli bir süre internet üzerinden de yayın yapmaya devam etmiştir ancak durumun anlaşılması üzerine tüm örgüt denetimli kanalların internet yayınları engellenmiş durumdadır. Örgütsel amaçlara hizmet eden medya içerikleri isimlerinin bazılarının yukarıda saydığımız kırktan fazla medya kuruluşu tarafından yüksek kalitelerde hazırlanmaktadır.²⁰⁸

²⁰⁵ Jessica D.Lewis, *The Islamic State: A Counter-Strategy For A Counter-State*, The Isis Study Group, Understanding The Islamic State, isisstudygroup.com/?p=4309 (Erişim Tarihi: 11.12.2016)

²⁰⁶ Jihad Intel, <http://jihadintel.meforum.org/group/52/islamic-state-iraq-levant> (Erişim Tarihi: 03.11.2016)

²⁰⁷ <http://www.foxnews.com/politics/2014/10/11/welcome-to-islamic-state-tv-us-officials-battle-to-counter-slick-isis-media-arm/> (Erişim Tarihi: 14.09.2016)

²⁰⁸ Kesinkaya,a.g.e., s.48

4.4.1. Görsel Medya

Görsel medyada hafızalarda daha kalıcı olabilmek ve etkilerinin uzun sürmesini amaçladıkları için, video kayıt yöntemi ya da düzenlemiş oldukları fotoğraf karelerinden veya resimlerden yararlanmışlardır. Videolarda izleyicilere geçirmek istedikleri his korku iken aynı zamanda güç gösterisi yapmaktır. Görsellerde kullanmış oldukları imge ve mesajlarla alıcıda şüphe ve endişe duygusu uyandırarak mevcut huzur ortamını kaygı ortamına çevirmektedirler. Konuya örnek olarak Twitter kullanıcısı “@Nidalgazai” kullanıcı adıyla 03.11.2016 tarihinde yayınlamış olduğu fotoğraflarda arka plandaki İstanbul’un çeşitli alanları görsel olarak kullanılmıştır. Bu görseller şu şekildedir²⁰⁹:

Resim-2: IŞİD’ e ait Hesaplardan Paylaşılan Bazı Resiler

Yayınlanan bu görsellerden sonra sosyal medyada IŞİD’in yeni eylem planı adresi olarak İstanbul’u hedef aldığı düşünülmüş ardından 01.01.2017 tarihinde İstanbul’da IŞİD’in üstlendiği Reina patlamasından sonra bir diğer görselde arka plan olarak kullanılan İstanbul Üniversitesi kapısının varlığı yeni eylem planı adreslerinin burası olacağı düşünülmüş güvenlik önlemleri artırılmıştır²¹⁰. Yine IŞİD’in sosyal medya üzerinden yayınlamış olduğu videoalarda gerek eleman temini, gerek cihat çağrısı gerekse tehdit konuları baz alınarak hazırlanmış ve sosyal medya üzerinden takipçiler ile buluşturulmuştur. Videolarda öncelikle savaşçı temin etmek ve Batılı hükümetler üzerinde baskı kurmak amacıyla oluşturulmuştur. Video ve

²⁰⁹ <https://twitter.com/Nidalgazai/status/794280281855393792> (Erişim Tarihi : 30.08.2017)

²¹⁰ Şırvan Okçuoğlu, *IŞİD’in yeni hedefi İstanbul üniversitesi mi*, 02 Ocak 2017, <http://odatv.com/isidin-yeni-hedefi-istanbul-universitesi-mi-0201171200.html> (Erişim Tarihi : 30.08.2017)

görsel içeriklerinde iman, hicret, şehitlik, cihat gibi kavramlara sıklıkla yer verilmekte, Allah'ın ismini yüceltmek ve mağdur Müslümanları kurtarmak için hicret ve savaşın gerekliliği anlatılmıştır. Bu durumun dini bir vecibe olduğu hususu ayetler ve hadisler ile desteklenerek anlatılmaya çalışılmıştır.²¹¹

4.4.1.1. Al Furqan Media

Kuruluş IŞİD terör örgütünün tehdit videolarını ve psikolojik baskı unsularını içeren yayınlar yapmakla sorumlu birimdir.²¹² Oluşturulan multimedya içeriklerinin yanında, vahşet videolarının yer aldığı Twitter hesapları 19.000 takipçi tarafından izlenmekte ve takip edilmektedir.²¹³ Kuruluş, Facebook hesabını ve IŞİD'in resmi olmayan sayfasını 28.05.2013 tarihinde oluşturmuştur. Bu site aracılığıyla cihat yanlısı söylemlere, görsellere ve videolara yer verilmiştir. Kuruluşun örgütle olan bağlantısı resmi olarak açıklanmış değildir.²¹⁴

4.4.1.2. Al Hayat Media Center

Londra' da kurulmuş ve faaliyet göstermek olan bir medya organıdır. Ahmet Ebu Samara tarafından işletilmekte olup terör örgütünün mesajlarını başta İngilizce olmak üzere farklı dillere çevirerek yayın yapmaktadır. Çoğunluğunu batılıların tarafından oluşturulduğu 10.000 yakın takipçisi bulunmaktadır. Mesajların geneli İslam ve inanç üzerinedir, mesajların hedef kitlesinde İslam'a yeni girmiş bireyler bulunmaktadır.²¹⁵ Hazırlanan videolar profesyoneller tarafından ileri düzeyde efektler ile hazırlanmakta ve farklı dillere çevrilerek servis edilmektedir.²¹⁶ Etkili sosyal medya kampanyaları düzenlemektedir. Hazırlanan içeriklerde batılılara karşı büyük bir öfke ve şiddet yöneltilmektedir.²¹⁷

²¹¹ Kesinkaya, a.g.e., s.86

²¹² Erin Marie Saltman ve Charlie Winter, *Islamic State: The Changing Face of Modern Jihadism*, 2014, <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf> (Erişim Tarihi: 31.12.2016)

²¹³ Rita Katz, *Follow ISIS on Twitter: A Special Report on the Use of Social Media by Jihadists*, 26 Haziran 2014, <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/entry/192-follow-isis-on-twitter-a-special-report-on-the-use-of-social-media-by-jihadists> (Erişim Tarihi: 29.12.2016)

²¹⁴ Kesinkaya, a.g.e., s.50

²¹⁵ <http://isisstudygroup.com/?p=2523> (Erişim Tarihi: 11.12.2016)

²¹⁶ Gary Quinlan, *The Islamic State in Iraq and the Levant and the Al-Nusra Front for the People of the Levant: report and recommendations submitted pursuant to resolution 2170(2014)*

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi: 11.12.2016)

²¹⁷ The Isis Study Group, (2014b), *"The Man Behind the ISIS Media Curtain Ahmad Abousamra"*, isisstudygroup.com/?p=1624 (Erişim Tarihi: 11.12.2016)

4.4.2. Yazılı Medya

Örgüt yapılanları açıkladıkları, hedeflerini açıkladıkları, iletişimi artırarak ideolojinin yaygınlaştırılarak sağlamlaştırmayı amaçladıkları yazılı yayınlar çıkarmaktadır. Yayınladıkları Dabiq, Rumiya, Konstantiniye isimli dergileri bulunmaktadır. Halkı güncel olaylardan haberdar etmek ve devletlik alameti göstermek adına, Islamic State Report ve Islamic State News adlarında haber içerikli yayınlar başlıca örneklerdir. Tümü dijital ortamda okuyucuya sunulmaktadır. Tümü dijital ortamda okuyucularına sunulmaktadır. Yayanların tümüne archiv.org sitesinden ulaşılabilir.

4.4.2.1. Dabiq

Al Hayat Media Center tarafından çeşitli konularda aylık olarak yapmak üzere çıkarılan dergidir. IŞİD terör örgütünün her türlü faaliyeti hakkında bilgi vermek, hedefleri belirlemek, düşman göstermek, inanç noktasında fetva ve emirler yayınlamak ve sözde İslam devleti ile ilgili propaganda yapmak gibi konularda yayımlanan dergidir. Dabiq, ilk sayısında ismin anlam ve önemine yer vermiştir. Dabiq, hadislerde önemli olayların yaşanacağı yer olarak bahsedilen Halep'in kuzeyindeki bir yerleşim yerinin adıdır ve ahir zamanda haçlı orduları ile İslam ordularının bu yerde karşılaşarak büyük bir savaş yapılacağından bahsedilmektedir.²¹⁸ İçerik olarak tevhid, hicret, ümmet, cihat ve İslam devleti konularına odaklanılmaktadır. Dergide örgütsel raporlar, bilgi içerikli makaleler, teolojik ayırtılı makalelere yer verilmektedir. Dergi Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca, Arnavutça dillerde yayımlanmaktadır. Ulus ayrımı yapmaksızın tüm Müslümanlara kardeşlik teması altında seslendikleri görülmektedir.²¹⁹

Dabiq dergisi ilk sayısını Temmuz 2014'te çıkarmış, iki yıl boyunca toplam 15 sayıya ulaşmıştır. Son sayısını Temmuz 2016 yayımlamış olan derginin çıkış tarihi, kapak başlığı ve sayıları tablo-3 de gösterilmiştir.

Derginin birinci sayısı 05.07.2014 günü yayımlanmıştır. Bu sayıda "Hilafetin Dönüşü" başlığı ile hilafetin ilanı ve anlamı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. Derginin kapağında ise tüm Orta doğu coğrafyası görselinden faydalanılmıştır. 26 sayfadan oluşan ilk sayıda dünya genelinde yaşayan Müslümanlara tebliğde bulunularak İslam devletinde yaşamaya davet edilmişlerdir. Sadece savaşmak için asker değil her dalda insana, doktor, mühendis, akademisyen, yazılımcı, çeşitli

²¹⁸Dabiq, *Dabiq1*, archiv.org, 2014, s.4

²¹⁹ Keskinaya, a.g.e., s.90

uzmanlara çağrıda bulunularak İslam devletine gelerek burada yaşamaya davet edilmişlerdir. Esad rejiminin mezhepsel politikaları nedeniyle Sünni halkın maruz kaldığı baskı ve zorluklara değinilmiş. Esad ve Batılı devletler düşman ilan edilerek hedef gösterilmiştir. Türkiye'ye doğrudan bir temasta bulunulmayan sayıda, İstanbul Konstantinapolis olarak anılmakta ve yeniden fethi ile ilgili çokça beyana yer verilmektedir. Kıyamet alametleri ve İstanbul'un fethi konusundaki hadisleri kendilerince yorumlayarak savaş konsepti oluşturulmaya çalışılmıştır. Dergiye adını veren Dabiq ile ilgili; Halep'in kuzeyinde bulunan bir yerleşim yeri olduğunu ve kıyamet vaktinde Müslümanlar ve Kafirler arasında yapılacak savaşın yeri olarak beyan edilmektedir.

Dergi ikinci sayısını 27.07.2014 günü "*Tufan*" (*Sel*) başlığı ile 44 sayfa şeklinde çıkarmıştır. Kapak resminde Nuh peygamberin gemisi görseline yer verilerek "Ya İslam Devleti ya da Tufan" başlığı altındaki makalede taraf olma zorunluluğunu vurgulayarak İslam devletine tabi olmayan ve karşı olanların yok olmaya mahkum oldukları vurgusu yapılmıştır. PKK ve YPG'nin aynı örgüt olduklarını, ikisinin de komünist ve mürtet olduklarını, Türkiye'ye karşı yıllarca savaştıklarını belirtmiştir. Çatışma sahasından çokça görsele ve öldürülen YPG'li militan görseline yer verilmiştir. Suriye ve Irak topraklarında yapmış oldukları mücadele hakkında bilgilere yer verilmiştir. ABD'li diplomat John Mc Cain hakkında bir yazı kaleme alınarak, düşman olduğu vurgulanmıştır. Kendi militanlarına dönük olarak "*Mücahidin uygun inancı*" başlıklı makale kaleme alınmıştır. Türkiye ile ilgili olarak ise IŞİD'in Suriye'de doğrudan rakibi olan İslami Cephe ile Türkiye ilişkisi baz alınarak, AKP alaycı bir dille "Seküler İslamcı" bir aktör olarak nitelenmiştir.²²⁰ Örgüte katılımın önemi ve örgütün sağladığı imkanlardan ve yapılan toplu etkinliklerden (Kurban kesimi, iftar, toplantı vs.) bahsedilmiştir.

Dergi üçüncü sayısını 29.08.2014 günü 42 sayfa olarak çıkarılmıştır. Dergi kapak resminde "*Hicret Çağrısı*" başlığı ile kamyonet arkasında seyahat eden çok sayıda militan görseline yer verilmiştir. Alt başlıklarında ise "*Riyakarlıktan Samimiyete Hicret*" konusu ele alınmış ve dünyadaki Müslümanlara çağrıda bulunularak Suriye ve Irak topraklarında yaşamaya ve hilafete katılmaya teşvik edilmiştir. Bağdadi tarafından kıldırılan cuma namazı sonrasındaki hutbede anlatılan Hicret konusu kaleme alınmıştır. PYD terör örgütü ile yaşanan çatışmalar sonrasında alınan rehinelerin infaz fotoğraflarına ve mücadele ile ilgili gelişmelere çokça yer verilmiştir. Suriye rejimine ait savaş jetinin düşürülmüş ve pilotunun öldürülmüş olarak fotoğrafları bir başarı hikayesi olarak anlatılmaktadır. 07 Ağustos

²²⁰ Murat Yeşiltaş vd., *Sınırdaki Düşman: Türkiye'nin Daış ile Mücadelesi*, Seta Yayınları , Sayı:65, 2016, s.22

2014 tarihinde ABD başkanı Obama'nın yapmış olduğu konuşma kendi yorumları ile birlikte okuyucuya sunulmuştur. Derginin son sayfalarında ajanlıkla suçladıkları Batılıların infaz öncesi turuncu kıyafetli halleri ve durumlarını belirtir yazılar yazılmıştır.

Derginin dördüncü sayısı 12.10.2014 tarihinde okuyucuya sunulmuştur. Bu sayıda "Başarısız Haçlı Seferleri" başlığına ve Roma St. Peter' s Meydanındaki anıtın üzerine dikilmiş örgüt flamasına yer verilmiştir. "Son Haçlı Seferinin Yansımaları" alt başlığı ile kendilerine karşı savaşan diğer devletlerle yaptıkları mücadeleyi övünerek anlattıkları yazılar kaleme alınmıştır. ABD askerlerinin tabut içindeki görsellerine ve ele geçirdikleri çok sayıda askeri malzemenin fotoğrafına yer verilmiştir. PKK/YPG ile Ayn el-İslam'da (İŞİD tarafından isimlendirilmiş, Kürtler Tarafından Kobane olarak anılan Ayn-el Arap isimli yerleşim yeri) yaşanan çatışmalarla ilgili olarak; PKK'nın ABD ve Türkiye tarafından terörist kabul edildiği lakin Ayn el-İslam' da ABD ve Türkiye'den yardım diledikleri ifade edilmiştir²²¹. Peygamberin hadislerine dayandırdıkları Roma'nın fethinin vaadi üzerinde uzunca durularak bu işin kendileri tarafından yapılacağı hususu vurgulanmıştır. Derginin son sayfalarında ilk sayılarda olduğu gibi infaz edilenler hakkında görseller ve bilgiler paylaşılmıştır. Toplamda 56 sayfalık bir dergi olarak yayımlanmıştır.

Derginin beşinci sayısı "Kalıcı ve Genişleyen" başlığı ile Mekke şehrindeki Kabe görseline yer verilmiş olarak 21.11.2014 günü çıkarılmıştır. Sözde İslam devletinin Yemen, Libya, Sina ve Arap yarımadasına genişlediğini belirtmekte. Yine İslam Devletinin ekonomik sistemini kurduklarını, piyasaya sürülmek üzere altın, dinar, gümüş ve dirhemlerin basıldığı iddiasına yer verilmiştir. Dergini yarıya yakın kısmı Ayn el-Arap çatışmaları hakkında bilgiye ve görsellere yer verilerek kullanılmıştır. Bu kapsamda Türkiye'de yaşanan 6-8 Ekim 2014 Kobani olaylarına atıfta bulunarak, kendilerinin savaş alanındaki galibiyetlerinden ötürü, PKK'nın Türkiye'de Müslümanlara saldırdığı ve masumları öldürdüğü kaleme alınarak, meşruiyet ve militan temini hedefleyen cümlelere yer verilmiştir.

Derginin altıncı sayısı; 63 sayfadan oluşmaktadır ve ocak 2015 içerisinde yayımlanmıştır. "El-Kaide Veziristan'ından Bir Tanıklık" başlığı ile Afganistan ve Pakistan arasında kalan dağlık Veziristan bölgesinde varlık gösteren El- Kaide militanlarının İŞİD' e biat ettikleri yönündeki söylemlerini ele alan geniş makalelere yer verilmiştir. Yakalanan Ürdünlü savaş pilotu Muaz el-Kesasibe ile yapılan röportajda, İŞİD karşıtı koalisyon hakkında bilgiler alınmış. Bu kapsamda Türkiye'nin verdiği lojistik destekten de bahsetmiştir²²². Avustralya'nın Sidney kentinde bir

²²¹ Yeşiltaş vd., a.g.e., s.22

²²² Yeşiltaş vd., a.g.e., s.23

kafede gerçekleştirilen eylem üstlenilmiştir. Örgüt mensuplarına yaptırılan askeri faaliyetlere çokça yer verilmiş. El-Kaide lideri ile eylemlerinden de söz edilmiştir. Bunun yanı sıra her sayıda olduğu gibi bu sayıda da İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve Amerikan Savunma Bakanı Chuck Hagel düşman olarak gösterilmiştir.

Dergi yedinci sayısını “İkiyüzlülükten Tutsaklığı; Gri Bölgenin Yok Oluşu” başlığı kullanılarak 12.02.2015 günü yayımlanmıştır. Dergi kapak görseli olarak ellerinde Fransızca “Hepimiz Charlie'yiz” pankartı tutan Müslüman görseline yer verilmiştir. Bir önceki sayıda röportajına yer verilen Ürdünlü Pilot'un yakılarak infaz edilmiş fotoğrafları paylaşılmış ve meşruiyet arayışından olacak ki Savaş uçağı saldırısında ölen sivil halk görsellerine yer verilmiştir. Derginin 20. sayfasında “İslam'ın Pasifizm Dinin Değil Kılıç Dini Olduğu” vurgusu yapılarak bu söylem, hadis ve ayetlere kendilerince yükledikleri anlamlar ile açıklanmaya çalışılmıştır. 21 kişilik Kıpti grup ve Japon rehinelere infaz görsellerine ve infaz gerekçelerine yer verilmiştir. El Nusra Cephesinden ve Ahrar örgütlerinden kendilerine katılımların olduğuna, Mossad ajanı olduğu söylenen bir kişi ve örgüt militanları ile yapılan röportajlara genişçe yer verilen dergi 83 sayfadır.²²³

Günümüz itibarıyla bu dergi on beş sayıya ulaşmıştır. Derginin tüm sayıları için konuları ve yayımlanmış oldukları tarih aşağıdaki gibidir:

Tablo-3 Yayınlanan Dabiq Dergileri

Sayı	Kapak Başlığı	Yayın Tarihi
1	Hilafet Dönüşü	5 Temmuz 2014
2	Tufan	7 Temmuz 2014
3	Hicrete Çağrısı	10 Eylül 2014
4	Başarısız Haçlı Seferleri	11 Ekim 2014
5	Kalıcı ve Genişleyen	21 Kasım 2014
6	Vezeristan'da El Kaide: İçerden Gelen Şahitlik	29 Aralık 2014
7	İkiyüzlülükten Tutsaklığa; Gri Bölgenin Yok Oluşu	12 Şubat 2015
8	Afrika'da Sadece Şeriat Hakim Olacak	30 Mart 2015
9	Onlar Tuzak Kurar Allah'ta Tuzak Kurar	21 Mayıs 2015
10	Allah Kanunu veya İnsan Kanunları	13 Temmuz 2015
11	El-Ahzab Savaşlarından Koalisyon Savaşına	9 Eylül 2015
12	Sadece Terör	18 Kasım 2015
13	Rafiziler “İbn Saba'dan Deccal'e”	19 Ocak 2016
14	Mürted Kardeşliği	13 Nisan 2016

²²³ Kesinkaya, a.g.e., s.93

Derginin sekizinci sayısı “*Afrika Yalnız Şeriat Kurallarına Sahip Olacak*” kapak başlığı ile 30.03.2015 tarihinde 64 sayfa olarak yayımlanmıştır. İlk konu olarak Danimarka’da gerçekleşen eylem ve eylemci ile ilgili bilgiye yer verilmiş. Suriye El Kaide’si ile Şam yönetiminin ittifak içerisinde olan iki mürted grup olduklarını ve IŞİD’e karşı ortak savaştıklarını, bu grupların “tağut” Türkiye’yi mümin kardeşleri olarak gördüklerini aşağılayıcı bir dille belirten dergi, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) ve Suriye Ulusal Konseyi’nin karar alma merkezlerinin Türkiye’de olmasını eleştirmiş, bu grupların da mürted oldukları dile getirilmiştir. Çocuk yaştaki eylemcileri, “*Kaçak Ulusun Mirasını Silme*” başlığı ile Musul’daki arkeoloji müzesinde yapmış oldukları eyleme genişçe yer verilmiştir. “*Ve İslam Topraklarına Gel*” başlıklı makalede de örgüte insan kazanımı için çağrı yapılmıştır.

Derginin dokuzuncu sayısı 21.05.2015 tarihinde “*Onlar Tuzak Kurar Allah’ta Tuzak Kurar*” kapak başlığı ile 79 sayfa olarak yayımlanmıştır. Konu başlıkları olarak: El Kaide’nin Şam’daki Müttefikleri, Allah Yolunda Ribatın Faziletleri, Komplo Teorisi: Şirk, Tarih Sayfalarından, İslam Devleti Haberleri, Hikmet, İnananlar Arasında Öyle Erkekler Vardır Ki, Bacılarımızdan, Ve Allah Tuzak Kuranların En Hayırlısıdır, Düşmanın Dilinden bulunmaktadır. Röportaj bölümünde ise Yermük Kampı Bölgesi Emir ile röportaj yapılmıştır. Türkiye ile ilgili olarak, Suudi Arabistan ve Katar ile “Mürted Üçlü” oluşumu ve ABD ajanı aktörler olduğu vurgulanmış. Osmanlı’nın son dönemindeki Türkçü politikaların Arap isyanlarına sebep olduğu vurgulanırken, Türkiye ile İslami cephe unsurlarından Ahraru’ş-Şam, İslam Ordusu ve Sukure’ş-Şam gruplarının liderlerinin İstanbul toplantısı Sahvaların buluşmasına değinilmiş ve Türkiye düşman olarak resmedilmiştir. İslami cephenin Türkiye yardımı ile Haçlıların gözüne girdiği, bu ilişkilerin aleni olduğu vurgusu yapılmıştır. Sözde İslam devletinden haberler bölümünde ise “*Hilafette Sağlık Hizmetleri*” adlı makalesinde bölgede yapmış olduğu sağlık hizmetlerinden söz edilmiştir. (EK-D)

Derginin onuncu sayısı “*Allah Kanunu veya Erkek Kanunları*” kapak başlığı ile 13.07.2016 tarihinde 79 sayfa olarak yayımlanmıştır. Kapak görseli olarak örgütün kendine bayrak olarak seçmiş olduğu İslam Peygamberi olan Hz. Muhammed’in mührü bulunmaktadır. Derginin konuları arasında ise yine diğer dergilerde olduğu gibi “*Kur’an’dan Bir Fetva*” , “*Hikmet*” makaleleriyle dini söylemler, ayetler, hadisler kullanılmış, “*Bacılarımızdan*”, “*Tevhid ve Ailelerimize Olan Görevlerimiz*” gibi makalelerde örgüt propagandası için kaleme alındığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bu sayıda Ürdünlü politikacı Ebu Samir ile örgütün savaşmış olduğu yerler ve örgüt liderleri üzerine bir röportaj gerçekleştirmişlerdir. Türkiye ile ilgili olarak dozajı artan bir eleştirinin varlığı göze çarpmaktadır. İslam ordusu lideri Zahran Alluş’un “*tağut ve sahva liderliği merkezi Türkiye*” de Batı medyasına demeç verdiği, Türkiye destekli Fetih ordusunun İdlip’te

fetih ettiği yerlerde şeriate uygun hükmetmediği iddiası işlenmiştir. Suriye Ulusal Koalisyonu, Katar Emiri, Suudi Arabistan Krallığı, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan “tagutlar” olarak nitelendirilmiş, Selahattin Demirtaş ve Recep Tayyip Erdoğan fotoğrafları alt alta konularak “tagut” liderleri olarak bahsedilmiş ve PKK ile Türkiye arasında yeniden savaş çıkması ihtimalinden bahsedilmiştir. Derginin son sayfası büyük puntolarla yazılı “*Gel, benim arkadaşım*” cümlesi ile sonlandırılmıştır.

Derginin on birinci sayısı 09.09.2015 tarihinde “*Al-Ahzab Savaşından Koalisyon Savaşına*” başlığı ile yayımlanmıştır. Dergi görseli olarak dönemin Amerikan başkanı ve dönemin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın birbirleriyle konuşurken çekilmiş fotoğrafı kullanılmıştır. Al-Ahzab savaşı olarak anılan savaş İslam Peygamberi Hz. Muhammed döneminde gerçekleştirilmiş olan Hendek Savaşıdır, savaşın özelliği ise o coğrafyada bulunan her din ve inançtan tüm grupların İslam’a karşı savaşmış olmasıdır. Irak ve Şam topraklarının büyük bir kısmını ele geçirmiş olan örgüt kendi parasını bastırıldığını ve amaçlarının kapitalist köleliği sonlandırmak olduğunu bir videoyla duyurmuş, bu sayıda da örgüt parası dinarın duyurusuna “*Hilafetin Yükselişi Altın Dinar’ın Dönüşü*” başlıklı bir sayfada oluşturduğu görselde yer verilmiştir. Türkiye bu sayıda da hedefe alınmıştır. Ceyşul- Mücahidin ve Ahraru’ ş-Şam gruplarının “mürted” Türkiye’nin Suriye’deki elleri olduğu söylenirken, Türkiye’nin NATO haçlıları ile aynı cephede saf tuttuğu vurgusu sıklıkla kullanılarak hem nefreti artırmak hem de ülkemizden katılım sağlamak amaçlanmıştır. Başka bir bölümde aynı vurgu “El-Kaide’nin müttefiklerinin (sahvalar) sponsorunun Türkiye olduğunu ve NATO Haçlılarıyla aynı safta bulunduğu vurgusu yapılarak el- Kaide ile aralarındaki fark gösterilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra İstanbul müftüsü Rahmi Yaran ile Papa’nın birlikte dua ettikleri fotoğraf “*mürted rejim alimleri ve haçlı papa*” ifadeleri ile sunulurken ötekileştirme politikasının dozajı artırılmıştır.

Derginin on ikinci sayısı “*Sadece Terör*” kapak başlığı ile 66 sayfa olarak 18.11.2015 tarihinde yayımlanmış, kapak görseli olarak ise IŞİD’in üstlenmiş olduğu Paris Patlaması katliamından sonra İtfaiye ve sağlık personeli yaşamını yitirmiş ve yaralıların başında buldukları fotoğraf kullanılmıştır. Önsözde bu patlamayla ilgili detaylar verilmiştir. Bu sayıda da yine bastırılmış oldukları dinarların duyurusu yapılmaya devam edilmiştir. Yemen’de bulunan el-Kaide’nin müttefiklerine yer verilmiştir. Örgüt elemanları için düzenlenmiş bir sayfada örgüt elamanlarına buldukları önerileri “*Mücahid’e Önerilen Öneriler: Dinle ve İtaat Et!*” başlığı altında toplamışlardır. Örgütün gerçekleştirmiş olduğu terör faaliyetlerinin bir kısmı da bu sayıda fotoğraflarla desteklenerek “*İslam Devleti’nin Askeri Operasyonlarının Bir Bölümü*” başlığı ile yayımlanmıştır. Türkiye’ye bakan yönü ise; “*El-Kaide’nin Şam’daki Müttefikleri*” başlıklı yazıda Türkiye destekli sahvalar grubu ile Şam yönetimi arasında

yakın ilişkiler olduğu iddia edilmiş, Nusra Cephesi ve ÖSO'nun sahadaki müttefiklerinin Katar ve Türkiye "tagutları" olduğu yazılmış ve Türkiye'nin Suriye muhalefetine yapmış olduğu desteklerin sorunsallaştırıldığı çıkarımı yapılarak sunulmuştur.

Derginin on üçüncü sayısı 19.01.2016 tarihinde 56 sayfa olarak yayımlanmıştır. Kapak başlığı "*Rafiziler, İbn Sebe'den Decal'e*" ile yayımlanmıştır. Bu sayı genel itibari ile İran yönetimi ve Şiileri ele alarak haklarında çeşitli bilgiler vermekte ve "*düşman*" olarak niteleyerek hedef göstermektedir. Kapak görseli olarak Hz. Hüseyin'i anma günü etkinliklerinden bir kare yer almaktadır. Derginin önsözünde bir militanın ABD'de yapmış olduğu terör saldırısına yer verilirken saldırgan Syed Rizwaan Farook ve ailesi hakkında bilgilere yer verilmekte ve övgü ile bahsedilmektedir. "*Küfrün İmamlarını Öldürün*" adlı makalelerinde Suudi din yetkilileri ve kral "mürted" olarak nitelenmektedir. Suudi kralın ABD başkanı Bush ile kılıçlı fotoğraflarına yer verilerek aynı safta buldukları vurgusu yapılmıştır. Başka bir makalede İran İslam devriminin mimarı olan Ruhullah Humeyni'nin fotoğrafı üzerine nişan alınarak "*Düşmanımızı Tanımak : Safaviler Kimdir?*" başlıklı yazı ile İran'ın tarihsel süreci ve Şiiliğin gelişim süreci ele alınmıştır. (Şii kelimesi yerine dergide Rafizi olarak nitelendirilmektedir) Sözde "İslam Devletinde" Askeri operasyonlar bölümünde dünyanın çeşitli yerlerinde gerçekleştirdikleri terör saldırılarına resimler ile yer verilmiştir. Kapakta yer alan "Rafiziler, İbn Saba'dan Decal' e başlığı altında; matem kutlamaları kapsamı da yapılanları "şirk" (Allah'a ortak koşmak), Humeyni "tagut", İran yetkilerinin yapmış olduğu tüm işlem ve eylemlerinde Yahudi hedefleri doğrultusunda olduğu vurgusu yapılmaktadır.

Derginin on dördüncü sayısı 13.04.2016 tarihinde 68 sayfa olarak, "*Mürted Kardeşliği*" kapak başlığı ile yayımlanmıştır. Kapak görseli olarak eski Mısır Devlet Başkanı olan Muhammed Mursi'nin fotoğrafı kullanılmıştır. Muhammet Mursi ve İhvanı Müslimin (Müslüman Kardeşler) teşkilatı ile ilgili olarak çok boyutlu bir makaleye yer veren dergi; İhvan ve Rafiziler, Dinler arası sapıklık, Yasama organı, Demokrasi, Anayasa kuralları, Çoğulculuk, Barışçılık, İnsan hakları, Mısır'ın tagut krallarının patronları, Cihat Davacıları ve İhvan gibi alt başlıklar ile ihvan hareketinin kendi açılarından sakınca ve yanlışlarına değinilerek , ihvan hareketinin bir "şirk" düzeni, Mursi'nin "*tagut*", müntesiplerinin ise "*mürted*" oldukları hükümlerine yer verilmiştir. Bir diğer makale olan "*Dersimiz Moğol Fitnessi*" başlıklı yazıda IŞİD terör örgütünün ve diğer birçok sefeli örgütün kendilerine esas dayanak olarak kabul ettikleri ibn Teymiye' nin meşhur "*Mardin*" fetvasının ortaya çıkış sebepleri, izlenilen metot, o dönemin şartları ile günümüz arasında benzerlikler kurularak verilmekte ve kendi yaptıkları eylemlerden olan sözde "*cihat, hicret, tekfir etme*" konuları bu fetvaya

dayandırılmaya çalışılmaktadır. Diğer sayılarda olduğu gibi “İslam Devleti Operasyonları” adlı makalede yapmış oldukları eylemleri fotoğraf kareleri desteği ile açıklanmaktadır. Derginin “Düşmanın Sözleriyle” bölümünde ise dönemin BM Genel sekreteri Ban Ki-Moon “tagut” olarak sıfatlandırmış ve 29 Ocak 2016 BM Genel Kurul konuşmasının IŞİD ile ilgili kısmına yer verilmiştir.

Dergilerin kapak görselleri **EK-C'** dedir.

4.4.2.2. Konstantiniyye

Al-Hayat Medya Merkezi tarafından yayımlanan Konstantiniyye, örgüt tarafından çevrimiçi olarak Türkçe yazılan dijital bir dergidir. Konstantiniyye bugünkü İstanbul için eski ismidir. Bu ismin kullanılmasından maksat hem yerellik vurgusu yapılarak Türk ve Türkçe konuşan sempaticanlarına seslenebilmek, hem de derginin sloganı olarak kullanılan “Müteakiben Konstantiniyye Fethedilecektir” söylemi ile militanlarına bir hedef, bir ütopya oluşturarak varlık saha ve süresini uzatmaya çalışmaktır. Dergi içerik olarak Dabiq benzeri bir yayım politikası izlemekte, bazı Dabiq makalelerine yer vermektedir. İsmi ve dili itibari ile hedef kitle olarak Türkiye seçildiği için Dabiq dergisine oranla Türkiye hakkında daha çok hüküm ve beyanata yer verilmektedir. Dergi yedi sayı yayımlanmıştır. Dergilere archive.org sitesinden ulaşılmıştır. Birinci sayısı Mayıs 2015'te son sayısını ise Ağustos 2016'da yayımlamıştır. Beş sayısı üzerinde içerik incelemesine ve Türkiye ile ilgili yazılarına değinilecektir.

İlk sayısını 2015 Mayıs ayında ilk 46 sayfa olarak çıkarmıştır. “Konstantiniyye'nin Fethi” kapak başlığı olarak kullanılmıştır. Örgütün propagandası amaçlı yayımlanmıştır. Dergi, önsözünde asıl hedefin İstanbul'un fethi olduğu da açıklanmış; bu kapsamda bir de makale yayımlanmıştır. Makale içeriğinde İstanbul'un gerçekten fethedilmediğini, her şeyin sonunun olduğu gibi bunun da sona yaklaştığını, bir hadis ile müjdelenmiş olan İstanbul ve diğer yerlerin fethinin de kendilerine nasip olmasını istedikleri beyan edilmiştir. Bu söylem tarihsellikten öte stratejik bir vurgu yapmak üzere beyan edilmektedir. İstanbul ile ilgili olarak çokça fotoğrafa yer verilen makalede İstanbul savaşı ve kansız şekilde sadece tekbirlerle yeniden fethedileceği bağlamında ele alınmıştır. Aynı makale içerisinde yer yer kullanılan “mürted Türkiye” kavramı ise sadece İstanbul'un coğrafi olarak değil tüm Türkiye'nin örgütün hedefleri arasında yer aldığı intibai oluşturulmaya çalışılmaktadır. Başka bir makalede “Türkiye'den Gelen Etlere Hüküm” konusu işlenmiştir. Bu makale içeriğinde de fetih makalesinde olduğu gibi Türkiye halkının çoğunun “mürted” olmasından bahisle sözde “İslam Devleti Araştırma ve Fetva

Kurulu"nun 23.09.1435 tarih ve 005 sayılı kararı ile etlerin "*haramlığına*" hüküm verilmiştir. Bu makalede hükmün şartları sayılırken "*İkinci olarak, çünkü kesim yapan Türkiye'deki halkın çoğunun mürted olması (Bize ulaşan bilgiye göre)*"²²⁴ ifadelerine yer verilmektedir. Tek başına tırnak içinde verilen bölüm bile IŞİD terör örgütünün din konusunda ne kadar iki yüzlü olduğunu göstermektedir. Bu iki yüzlülük; parantez içinde verilen (Bize ulaşan bilgiye göre) kavram, ihtimal ve tahmin içerirken terör örgütü din adına kesin ve bağlayıcı bir hüküm vermektedir, bu da başlı başına yanlış bir uygulamadır. Dergi "*Mürted Kime Denir?*" başlıklı makale ile terör örgütünün çokça kullandığı tekfir söyleminin altını doldurmaya çalışmaktadır. Mürted kavramı "*İslam dininden ayrılan, dinden dönen, dini reddeden, Müslüman iken kafir olan kimse*"²²⁵ olarak tanımlanırken, İbni Teymiye' ye dayandırılan bir fetva ile Nusayri ve Rafiziler'in hiçbir zaman müslüman olamayacakları ancak onlar için verilecek hükmün de "mürted" olduğu ve cezalarının ölüm olduğu şeklindedir²²⁶. IŞİD terör örgütü bu makalede de bazı alimlerin hükümleri hatta ayetin bir kısmı verilerek kendilerince hüküm çıkarımı yapmakta, belirtilen birkaç alimin fetvası üzerindeki ihtilaftalar ise sözde "*halife*" Bağdadi'nin hükmü ile kesinleştirilmektedir. Böylece sözde halifenin kutsiyeti ve makamı yüceltmeye çalışılırken yandaş ve sempatanlarına İslam'ın bu çağdaki tek temsilcisi kendileri olduğu vurgusu iletilmeye çalışılmaktadır. Türkiye'yi doğrudan hedef yaptıkları bir makalede "*Ölümlere Kur'an Dirilere Demokras*" adlı yazıdır. Türkiye Cumhuriyet Meclisi ve seçim sandığı görseli ile yayımlanan makalede; meclis ve seçime girenler, tağut; oy verme işlemi, küfür; kanun yapma ve buna tabi olmayı istemek, şirk olarak nitelendirilmiştir. Türkiye'de Kur'an'ın sadece kabirlerde ve ölümlere okunduğu hüküm ve ahkâmının hiçbir yerde geçerli olmadığını bunun dışındaki tüm beşer kanunlarının şirk düzeni olduğunu belirtilmektedir. Kendi yandaşlarına ise bu düzenden kurtularak sözde "*İslam Devleti*" ne katılmaları çağrısı yapılmaktadır.

Derginin ikinci sayısı 2015 Temmuz ayında 60 sayfa olarak çıkarılmış ve Türkiye'nin iç siyasetine çokça temasta bulunulmuştur. Derginin genelinde "*Duada Şirk, Hicret Etmeyene İkraht Yoktur, Allah'ın Yoluna Engel Olandan Daha Zalim Kim Olabilir, Gerek Hafif Gerekse Ağır Olarak Savaşa Çıkın, Darul İslam'da İhtilaf Adabi*" başlıkları ile açıklamaya çalıştıkları, inanç ve usul ile ilgili yazılara yer verilmektedir. Türkiye'ye bakan yönü ile ilgili olarak "*İslam Devleti Neden Kürtlerle Savaşmaktadır*" başlıklı yazıda HDP lideri Demirtaş ve diğer Kürt siyasetçiler "Tagut" olarak sıfatlandırılırken, Kürt halkını iffetsizliğe ve komünistliğe yönlendiren Kürt tağutlarının kendi halklarına

²²⁴ Türkiye'den Gelen Etlerin Hümmü, *Konstantiniyye*, 1.Sayı, s.11

²²⁵ Mürted Nedir?, *Rehber Ansiklopedisi*, <https://www.turkcebilgi.com/m%C3%BCrted#bilgi> (Erişim Tarihi:25.09.2017)

²²⁶ Mürted Kime Denir ?" *Konstantiniyye*, 1.Sayı, s.22-24

Türkiye'den daha çok zarar verdiği savunulmaktadır. Bu söylem Kürtler üzerinde dini bir farkındalık oluşturulmaya çalışılmaktadır. Dabiq dergisinden çeviri olarak verilen "Allah'ın Şeriatı mı Beşer Yasaları mı?" yazısı "Hilafetle Savaşmak Riddet midir?" başlığı altında işlenmiş ve Türkiye ile IŞİD'e muhalif gruplar arasındaki ilişkiye İdlip'deki Fetih ordusu yönetimi üzerinden eleştiriler getirilmiş, T.C Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bulunduğu bir fotoğraf "Sahvaları Destekleyen Tağut Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan" notu ile paylaşılarak hedef olarak göstermeye devam edilmiştir. Hedef gösteren başka bir dosyada "Erdoğan'ın Kürt Devleti" başlığı ile sunulmuştur. Yazıda Türkiye halkının laik rejim tarafından dinen asimile edildiği ve tağutların mücahit gibi lanse edildiği söylenerek Erdoğan ile ilgili olarak Kürt sorununda başarısız olduğu, PKK'ya silah bıraktıramadığını belirtmekte ve daha ileriye giderek "Son Dönemde garip tavırlar sergileyerek İslam devletini karşısına almak isteyen Türkiye devletinin PKK'ya verdiği destek ve tavizlerle bölünmeye doğru yol aldığını da izah etmeye çalıştık" ifadelerine yer verilmektedir. Bunun yanı sıra Erdoğan'ın Kobani'de IŞİD tarafından köşeye sıkıştırılan PKK'lılara, peşmergelere kapıları açmak suretiyle yardım ettiği ifade edilerek Erdoğan hakkında "Yeni Kürt Devletinin Mimarı" olarak nitelendirilmiştir. Bu söylemler Kürt meselesine yönelik bir tür manipülasyonun devreye sokulduğunu göstermekte olup bu husus derginin tüm içeriğine nüfuz etmektedir²²⁷. Son sayfalarda ise diğerlerinde olduğu gibi terör örgütünün faaliyetleri ve elde ettikleri ile ilgili görsellere ve kısa bilgilere yer verilmiştir.

Derginin üçüncü sayısı 2015 Eylül ayında 72 sayfa olarak çıkarılmıştır. Bu sayıda "İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti" başlığı ile yayımlanmıştır. Bu sayıda Türkiye vurgusu geniş yer bulmakta "Türkiye'ye Mesaj" başlıklı yazı ve "Hiyanet Raporu" başlıklı yazılar direkt olarak hedef göstermek ve karalamak üzere oluşturulmaktadır. Dergi içindekiler bölümünün arka planında Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez ve Papa'nın fotoğrafı kullanılmıştır. Önsöz bölümünde bir önceki sayıya atıfta bulunarak Erdoğan'ın beslediği ateist örgüt PKK'nın yeniden savaş başlattığını, özerk bir yapı için Türkiye'nin "mürted" asker ve polislerini öldürdüğü yazılmıştır. Bu şekilde bir genelleme ile asker ve polis hedef kitle olarak isimlendirme hem bir hedef gösterme hem de sonraki hüküm ve fetvalar için giriş niteliği taşımaktadır. "Büyük Şirkte Cehalet Mazeret midir?" başlıklı makalede şirk olarak gördükleri pek çok husus sayılmış, cehaletin mazeret olmadığı vurgulanmıştır. Bu bölümde TBMM fotoğrafı kullanılarak "Allah'ın Kanunları Dışında Kanun Çıkaran Türkiye'nin Tağut Milletvekilleri" notu ile sunulmakta ve demokratik sistem tamamen hedef olarak alınmaktadır. "Kıtal Cihadında Yer Almayan Bu Farzı Terk

²²⁷ Yeşiltaş vd., a.g.e., s.27

Etmıştır” makalesinde silahlı cihadın fazileti uzunca anlatılmaktadır. Bu makale içerisinde ellerinde tüfekler bulunan üç erkek resmi “ *İslam Devleti’ne Hicret Edip Allah Yolunda Cihad Eden Türk Mücahidler*” notu ile yayımlanmıştır. Diğer bir makalede “*İstişhadi Operasyonların Caizliği ve Fazileti*” başlığı altında intihar saldırılarının dini dayanağı oluşturulmaya çalışılmış ve bu bölümde de İntihar saldırısı düzenleyen, isminin son eklerinden Türk vatandaşı olduğu düşünülen Ebuzer el Türki ile Dadullah el Türki isimli militan fotoğrafları paylaşarak kahraman edası ile anılarak dualar edilmiştir. Bu kişilerin kullanılmasındaki amacın, yeni militan devşirmek adına, ölenlerin imajlarından kazanım elde etme çabasıdır. Derginin son bölümünde genişçe yer verilen “*Hıyanet Raporu*” isimli dosyada Diyanet İşleri Başkanlığı’nın (DİB), IŞİD (DAİŞ) ile alakalı hazırladığı rapora reddiye olarak hazırlanan bir yazıdır. Yazının başında DİB’in kuruluş aşaması ve amacına, “*Diyanet’in Yetiştirmiş Olduğu Türkiye Halkının Dini Profilleri, Mehmet Görmez ve Rapor*” ile ilgili tenkit ve eleştiri yer verilmiştir. DİB’in kuruluş amacının laik sistemin korunması için gerekli çalışmaları yapmak üzere “*kafir Atatürk*” tarafından kurulduğu, halkın %99’nun kelime-i tevhidi bilmediği, dini sadece iyilik ve birkaç ibadetten teşkil sayan bir topluluk olduğunu ve bunun sebebinin de DİB ve onun “*belam*”(şahsi menfaati için bilgisini yanlış kullanan lanetlenmiş kimse) imamları tarafından yapıldığı vurgulanmıştır. Mehmet Görmez Haçlıların dostu mürted, Ahmet Davutoğlu türbelere dua eden tağut, Cübbeli Ahmet olarak bilinen Mahmut Ünlü için Satılık Belam Mürted sıfatları kullanılarak küçük düşürülmeye çalışılmıştır. Son bölümünde ise “*Türkiye’ye Mesaj*” başlıklı dosya yer almaktadır. Türk vatandaşı IŞİD üyelerinin Türkiye’nin Suriye’deki müttefikleri ve PKK hakkındaki beyanatlarının yer aldığı yazıda, önceki sıfatlandırmalar tekrarlanmıştır. Erdoğan Türkiye’yi haçlılara ve PKK’ya satmakla suçlanmıştır. Bu söylem Türkiye haritasının doğusu PKK flaması, batısı ABD bayrağı ile kaplanmış olarak desteklenmiştir.²²⁸ Aynı sayıda Dabiq dergisinden alınan altın ve gümüş dinarın üretimi anlatılmıştır.

Derginin dördüncü sayısı 2015 Aralık ayında 68 sayfa olarak çıkarıldı. Bu sayıda Türkiye’ye karşıtı söylemler geniş yer bulmakta ve dozajı artmaktadır. Dergi kapak resmi olarak T.C. Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Rusya Başkanı Putin’in baş başa konuşması esnasında çekilen fotoğrafı “*Sen Onları Birlik Sanırsın Oysa Kalpleri Paramparçadır*” başlığı ile yayımlanmıştır. Derginin girişinde Türkiye’deki eğitim sistemi ele alınarak eleştirilerde bulunmaktadır. Eğitim sistemi Milli Eğitim Kanunu maddeleri üzerinden tek tek ele alınarak eleştirilmektedir. Atatürk büstlerine “put”, Resim ve Müzik gibi dersler “küfür”, zorunlu din derslerine ise İslam’dan uzaklaştırmak için var olduğu savunulmaktadır. Bu sistemin Şirk sistemi olduğunu

²²⁸ Yeşiltaş vd., a.g.e., s.27

ileri sürerek, eğitim sistemini kabul edenin de, okula gidenin de “mürted” olacağı vurgusu yapılmaktadır. Suriye ve Irak topraklarındaki tüm muhalif grupların, birbirleri ile savaşıyor gözükseler bile bir bütün olarak sözde İslam Devletine düşman olduklarını “Küfrün Tek Millet Olduğu” vurgusunun ardında aslında onların olanca güçlerine rağmen kalplerinin korku ve ızdırap ile dolu olduğu söylenmektedir. Kendilerine yapılan tüm saldırıların Allah’a daha da yaklaşma vesilesi olduğu söylenerek, militanlar arasında korku ve endişenin dağıtılmaya çalışıldığı görülmektedir. Derginin son kısmında *“İnkâr edenlere de ki: Siz mutlaka yenilgiye uğrayacaksınız”* başlıklı makale Ebu Muhammed El Adnani Eş Şami’nin konuşmasının tam metni olarak verilmiştir. Suriye ve Irak’ta bulunan dost, düşman tüm gruplara seslenilen konuşmada düşman unsurlara ayet ve hadisleri kendi lehlerine yorumlayarak mağlup olacaklarını her grup için ayrı şekilde söylenirken, Müslümanlara yapılan seslenmede; İslam Devletine katılmanın her türlü zilletten kurtulma vesilesi olduğu beyan edilmektedir. Açık tehdit ve militan çağrılarının bulunduğu yazıda, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan için Obama’nın Sadık Uşağı ve Suudi Kral Selman için Haçlıların Sadık Uşağı yakıştırmasında bulunularak her iki yöneticini tebaasına “Uyanma” çağrısı yapılmaktadır. Bu konuşma metniyle sempatanlarına bizler güçlüyüz hiçbir güçten korkmuyoruz, biz katılın sizde güçlü olun mesajları ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Derginin son sayfalarında İŞİD dergilerinde çokça değinilen *“Hüküm Yalnızca Allah’ındır”* kavramı yer almaktadır. Terör örgütünün Türkiye’de yaklaşan seçimlerle ilgili olarak, ülkemiz insanı nezdinde sempati kazanmak adına yumuşak bir dil ile nasihatte bulunulduğu, *“Ey Türkiye halkı!”* başlıkları altında demokrasinin bir din olduğunu, seçme işleminin şirk olduğu şeklindeki vurgular yaptığı görülmektedir. Seçime giren parti liderlerine seslenen Terör Örgütü aynı üslubu onlar içinde kullanmıştır; *“Ey Davutoğlu! Ey Kılıçdaroğlu! Ey Bahçeli! Ey Demirtaş! Ey tüm milletvekilleri! Sizi âlemlerin Rabbinin kulluğuna davet ediyoruz. İnsanları kendinize kul yapmaktan vazgeçin”* şeklinde nasihatleri sonrası sözde İslam Devletine davette bulunup, Türkiye halkı için dua da bulunarak sonlandırılmıştır.

Derginin beşinci sayısı 2016 Mart ayında 56 sayfa olarak yayımlandı. Kapak başlığı *“Küfredenler ise Tağut’un Yolunda Savaşır”* şeklindedir. Kapak fotoğrafında ise Türk askerlerinin fotoğrafı bulunmaktadır. Bu sayıda Türkiye’nin mevcut rejimini eleştirilerde bulunmuş Türk ordusunun tağut ordusu olarak tanımlamıştır. Bu sayı ile TSK ilk kez açık şekilde düşman ilan edilmiştir. Bu durumun altında yatan sebebin Kuzey Halep’te İŞİD karşıtı muhaliflere Türkiye tarafından verilen desteğin etkisi olduğu düşünülmektedir. Derginin İlk makalesi *“Tağuti Sistemlerde Askerliğin Hükümü-1”* başlıklı yazıda Tağuti sistemler için

savaşanların ve bu sistemleri ayakta tutanların İslam dininden çıktıklarının ve bu amellerinin küfür olduğunun delillerini şöyle zikredebiliriz: 1- Tağutları İnkâr Etmedikleri İçin Küfre Gireler, 2-Tağutları Muhafaza ve Müdafaa Ettikleri İçin Küfre Gireler, 3-Tağuti Düzenler İçin Savaşmaları Onları İslam Dininden Çıkarır şeklinde beyanda bulunmaktadır. Türk ordusunun NATO kapsamında masum Müslümanları katlettiği söylemi sıklıkla tekrar edilmektedir. Türkiye'deki zorunlu askerlik hizmeti "*Firavunun Askerleri*" ne benzetilmekte ve zorunlu olmasının hiçbir mazeret olamayacağı vurgulanmaktadır. Devamındaki yazıda "*İslam'da Köle ve Cariye Hukuku*" konusu işlenmiştir. Çokça basında yer alan köleleştirme haberlerine meşruiyet kazandırma çabası ve cinsellik konusunun reklam aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Diğer bir yazıda ise "*Sahabeye Sövmenin Hükmü*" konusu işlenerek Şiiler hakkında (İŞİD tarafından Rafizi, Nusayri olarak anılırlar) yaptıkları "Mürted" vurgusunun haklılığı savunulmuştur. Aynı makalede Mehmet Görmez'in Şiiler arkasında namaz kılması "*Aişe Annemize Söven Mürted Şianın Arkasında Namaza Kılan Mürted Mehmet Görmez*" sözleri kullanılmıştır. Derginin son makalesi Terör örgütü lideri Bağdadi tarafından yapılan "*Bekleyin Biz de Sizinle Birlikte Beklemekteyiz*" konuşmasıdır. Genel itibari ile ayetlere dayandırılan konuşmada; şiddet ve zorlukların daha da artacağı ancak inanıp sabretmeleri, erkek, kadın, çocuk herkesin üzerine düşeni yapması durumunda Allah'ın kendilerine yardım edeceği konusunda beyanatları bulunmaktadır. Bu konuşma ile Halife sıfatı ile konuşan Bağdadi, örgüt propagandası yaparak, içerdeki militanları tek doğrunun kendileri oldukları konusunda güdülemeye, dışarıdan da katılım sağlamaya çalışmaktadır.

Konstantiniyye dergileri diğer dergiler ile içerik olarak aynı yayım politikası ile hareket etmektedir. Ancak dergide Türkiye Cumhuriyeti üzerindeki söylem sıklığı ve doğrudan hedef alan bir yöntemi izlemektedir. Dergi her sayısında Türkiye'nin bir kurumu, bir faaliyeti, bir kişisi hakkında kendi pencerelerince karalama oluşturmakta ve bunları ayet ve hadisler ile teyit etmeye çalışmaktadırlar. Derginin dili Türkiye'nin Orta Doğu'daki faaliyetlerine göre değişen bir seyir izlemektedir. Bu durum eylemsellik açısından önem arz etmekte olup dikkate alınması gerekmektedir. Dergi yayım akışına devam etmekte olup günümüze kadar olan görselleri EK D'de sunulmuştur.

4.4.2.3. Rumiya

Al-Hayat Media Center tarafından, ilk sayısı 2016 Eylül ayında yayınlanan dijital dergidir. Rumiya, kelime manası olarak Roma demek. Dergi için bu ismi

neden tercih etmiş oldukları ise ilk sayıda kapakta yer alan: “*Ey Muvahhidler! Sevinin! Vallahi biz bu cihadımızla Rumiye'nin (Roma) zeytin ağaçları altına varmayana kadar dinlenmeyeceğiz*” sözünden kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Sözün sahibi ise Irak'taki El-Kaide lideri Ebu Hamza el-Muhacir'dir. Ayrıca bu dergi yedi dile (Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Peştunca, Uygurca, Rusça) çevrilmiştir.

Dergi konu ve içerik bakımından diğer dergileri tamamlayıcı niteliktedir. Rumiya'da dini argümanlar üzerine kurulu bir dil tercih edilmiş, cihat vurgusu baskın olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda gerçekleştirmiş oldukları eylem planları örgüt propagandası yapılarak dergide yer bulmuştur. İlk sayısı Eylül 2016 da 52 sayfa olarak yayınlanmıştır. Dergi içeriği hakkında fikir sahibi olmak, nasıl bir yol izlediklerini gözlemlemek için; kullanmış oldukları makale başlıkları ise şu şekildedir: Başlarken: Kalkın ve Kardeşlerinizin Öldüğü Şey Üzerine Ölün; Makaleler Bölümü: İslam Dini ve Müslümanların Cemaati-1, Semboller mi, Putlar Mı?, Haksızlıkları Takip Etme Merkez Ofisi'nin Emri ile Röportaj, Zilhicce'nin 10 Gününün Fazileti ve Bugünlerde Varid Olan ibadetler, Ey Kadın Topluluğu Sadaka Verin, Mürted Kime Denir?, Kötü Alimler... Lanetlenmiş Ve Gazaba Uğramışlar; Haberler Bölümü: İslam Devleti'nden Önemli Haberler. Dergi incelendiği zaman ise yine karşımıza dini argümanlar kullanarak örgüt propagandası yapılan bir üslup sergilendiği görülmekte, derginin hemen her sayfasında cihat vurgusu yapılarak örgüte eleman çağrısında bulunmaktadır.

İkinci Sayısı Ekim 2016 ayında 38 sayfa olarak yayınlanmıştır. Dergi içeriği ise şöyledir: Başlarken: Doğu Afrika'nın Size Mesajı Var; Özel Makale: Önemli Uyarılar, Temmuz 2016 Dhaka Saldırısı, Terör Taktikleri; Makaleler: İslam Dini ve Müslümanın Cemaati, Zafer Yolları, Küffar'a Doğru Vahşet ve Şiddet, Hasta Yakınlarına Zafer Hikâyeleri, Sahabilerin Hayatlarından Sadakat Hikayeleri; Haberler: Operasyonlar ele alınarak tamamlanmıştır.

Üçüncü sayısı 2016 Kasım ayında 52 sayfa olarak yayınlanmıştır. Dergi tema olarak diğer sayıları ile benzer durumdadır. İçeriği ise şu şekildedir: Başlarken; Evlerin En Dayanaksız Örümcek Evidir; Özel Makale: Küfür Risaleleri-2, Bu Allah'ın ve Rasulü'nün Bize Vaadettiğidir; Makaleler: İslam Dini ve Müslümanların Cemaati-3, Zaferin Yolları-2, Büyük Dabık Savaşına Doğru, Kötü Alimler Hakkında Konuşup Onşarı Deşifre Etmenin Vacipliği, Dua ile Cihad, Sultan Mahmud El-Gaznevi, Evlerinizde Vakarla Oturun; Haberler: Askeri ve İstihbarat Operasyonları.

Dördüncü sayısı 2016 Aralık ayında 40 sayfa olarak yayınlanmıştır. Derginin içeriği ise: Önsöz: Hicret Küffar Savaştığı Sürece Kesilmeyecek; Özel Makale: Sana Söylediğim Şeyi Hatırlayacaksın; Makaleler: Trablus'un Valisiyle Röportaj, Münafık ve Müttefikler Üzerine Bir İnceleme, Gerçekten Allah Beni Kutsadı, Ölümle

Mücadele Sözü, Sabırdan Sonra Zafer Hikayeleri, Sünnet Evlilik Penceresini Kurdu; Haberler ise: Askeri ve Gizli İşlemler şeklindedir.

Beşinci sayısı 08.01.2017 tarihinde yayınlanmış olup Türkiye'yi direkt ilgilendiren çokça konu başlığı mevcutken, "Kafirlerin Suikastle Öldürülmesi" makalesinde Türkiye Cumhurbaşkanı Recep T. Erdoğan hedef tahtası olarak gösterilmektedir. IŞİD lideri El Bağdadi'nin Kasım ayının başında yaptığı konuşmada dillendirdiği "Ey muvahhidler, bugün Türkiye eylemlerimizin ve cihadımızın çerçevesine girmiştir. Allah'tan yardım dileyin ve onlara saldırın. Güvenliğini korkuya rahatlığını dehşete çevirin" sözlerini yinelemiştir. Derginin örnekleri **EK-Ç'** dedir.

4.4.2.4. Islamic State News

Al Hayat Media Center'in örgüt tanıtımı ve haberlerini yapmak ve yayınlamak üzere, Musul'un işgali sonrası Haziran 2014'te ilan edilen Hilafet sonrasında çıkarmaya başladığı dergidir üç sayı olarak yayımlanmıştır²²⁹.

4.4.3. Sosyal Medya

Sosyal medya, geleneksel medya (radyo, televizyon, gazete vs.) aksine bilgi yaymak ya da erişmek için belirlenmiş masraflara ve kaynaklara ihtiyaç duymadan hızlı ve kolay bir şekilde yayın sağlamaktadır. Böylece küçük ya da büyük kitlelere kısa zamanda zahmetsiz bir şekilde ulaşabilmektedir. Başta özgürlük olmak üzere; erişilebilirlik, kullanılabilirlik, erişim, yenilikçilik, kalıcılık, gibi nedenlerle birçok kesime hitap etmektedir. İnternetin kullanımının artması ile birlikte insanlara kolay yöntemlerle ulaşmayı amaçlamış kişiler, kurumlar, örgütler sosyal medya üzerinden aleyhe veya lehine propagandalar yapmaktadır.

İnternetin sağladığı bu kolaylık ve imkanlar sayesinde belli ölçülerde kendine geliştiren örgüt mensuplarının her biri hedeflerine daha kolay ulaşmak ve daha kalabalık kitlelere ulaşmak adına tüm sosyal medya organlarını kullanmaya ve her biri için özgün ürünler ortaya koymaya çalışmaktadırlar. Aynı isimlerde açılmış Twitter, Facebook ve Youtube kanalları sayesinde daha etkili uğraş verdikleri görülmektedir. "Sosyal medyada ilgilendikleri alanları coğrafi bölgelerle değil çeşitli demografik unsurlara göre belirlemişlerdir. Pazarlama stratejilerini belirlemede bu tanımlama önemli bir yer tutmaktadır. IŞİD tarafından sürdürülen sosyal medya ve

²²⁹ Kesinkaya,a.g.e., s.102

pazarlama stratejileri eleman teminini hedeflediği kadar diğer örgütlerin bağlılığını da amaçlamaktadır”²³⁰.

İŞİD terör örgütü 22 Şubat 2015 günü yapmış olduğu bildiriye “*Ey inananlar, hoşunuza gitmese de savaş size farz kılındı. Bazen hoşunuza gitmeyen bir şey hakkınızda iyi olabilir ve yine hoşlandığınız bir şey sizin için kötü olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz*”.(Bakara/26) ayetini kullanmış ve “*Savaş hoşlanmasanız da üzerinize farz kılındı*” sözcüğü vurgulanarak örgütün misyonuna gönderme yapılmıştır. Cihadın sadece silahla değil her alanda yapılabileceği vurgulanmış ve “*Elektronik Cihat*” çağrısı yapılmıştır. 05 Şubat 2015 günü yapılan bir paylaşımında ise İslam Devleti ve Cihadın “*internetteki klavyeler aracılığıyla yükselecekleri*” söylenilmiştir.²³¹

4.4.3.1 Facebook Sayfaları

Dünyanın en çok kullanılan sosyal medyalarından biri olan Facebook iki bin on altı yılı yarısı itibariyle 1.71 milyar kullanıcıya ulaşmış sosyal paylaşım sitesidir. ABD İç Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanan raporda sosyal medya sitelerinden Facebook içeriğinde; silahların kullanımı, bomba yapımı, operasyon ve taktik bilgileri paylaşılması, aşırılıkçı sitelere ve çevirim içi radikal içeriklere ulaşım sağlayan bir kapı olarak görülmüştür.²³²

İŞİD terör örgütünün kurulduğu 2013 yılı içerisinde çok hızlı yayılmasının sebeplerinden birisinde sosyal medya ve internetin kısmen de olsa denetimsiz oluşundan kaynaklanmaktadır. 2016 ve 2017 yılları içerisinde yapılan denetim ve kısıtlamalar şiddet ve korku içeriklerinden uzaklaştırmıştır. Bu nedenden dolayı örgüt ise Facebook'ta açmış olduğu sayfalarda genel anlamda amaç Müslümanlara savaş, hicret fikrini aşılama, cihadı meşrulaştırmak, cihada seferber etmek, hedef kitleyi psikolojik anlamda iyileştirmek ve ulemaları tanıtmak olmuştur. Genel olarak bu konuları amaç edinmiş sayfaları bulunmaktadır. Facebook sayfalarında genel olarak Arapça ve İngilizce dillerinde yayınlar yapılmaktadır.

Keskinkaya'nın 2013-2014 yılları arasında yüksek lisans tezi için takibini yaptığı bazı örgüt mensupları ve hesapları aşağıdaki gibidir²³³

Islamic State Scholars

Musa Cerantonio

²³⁰ Keskinkaya,a.g.e., s.46

²³¹ Keskinkaya,a.g.e., s.113

²³² Gabriel Weimann, **New Terrorism and New Media**, 2014 ,
http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/STIP_140501_new_terrorism_F.pdf (Erişim Tarihi: 09.10.2016)

²³³ Keskinkaya,a.g.e., s.114

Shayk Ahmat Musa Jibril
Wake Up Umman The Return 2
Shaam al-Ghareeba
Black Flag
İslamic News

Bu hesaplar yapılan inceleme süresinde en popüler olan, en çok beğenilen ve paylaşılan hesaplar olarak ele alınmış ve oransal olarak hesaplamaları yapılmıştır. Kullandıkları yöntemleri ise; Örgüt daha fazla kitleye ulaşmak amacıyla sunuların başlıkları İngilizce hazırlanırken içeriklerini ise fon müziği eşliğinde duru ve akıcı bir Arapça ile yapıldığı görülmüştür. Dini söylemler kullanılarak sempati toplamayı amaçlamışlardır. Aynı isim ve hesapların Facebook ve Youtube kanallarında yayın yaptıkları görülmüştür.

Popülaritesi en yüksek olan isimlerden Shayk Ahmat Musa Jibril in fan sayfasında genelde teolojik konular üzerinde, bazense örgütsel ve eylemsel paylaşımlarda bulunduğu görülmektedir bunlardan bazılarının isimleri şu şekildedir. Mutluluk Sadece Cennette, Allah'ın Kesinliği, Günahlardan Kaçının, Suriye'de Çatışma Sırasında Küffar Ritüelleri, Dua, Allaha Özlem. 11.01.2013 ile 29.05.2014 tarihleri arasında bu ve bunun gibi 30 video yayınlayarak yaklaşık 11.000 beğeni toplamıştır.²³⁴

Musa Cerantonio isimli hesabın fan sayfasından ise Jibril'in paylaşımlarından farklı olarak örgütte meydana gelen bölgesel olaylar yer verilerek haber kanalı gibi çalıştığı görülmüştür. Musa Cerantonio Jibril'in farklı olarak örgütte meydana gelen bölgesel, yerel gelişmelerden haberdar etmeyi amaç edinen paylaşımlarda bulunmuştur. Bazı yayınlanan video başlıkları: ISIS Ahrar Merkezini Devraldı, Irak'ta ISIS, ISIS Hırvatistan Beyrut'ta, Jerablus ISIS savaşı, Manbij Suriye, ISIS Bağdat'a taşındı gibi başlıklar altında gelişmeler hakkında paylaşımlarda bulunulmuştur. 16.12.2013 tarihinden 26.03.2014 tarihinde kapatılana kadar geçen süre içerisinde yayınlanan 27 farklı konuda toplam 5682 beğeni ve 790 sefer paylaşıldığı görülmüştür.²³⁵

²³⁴ Joseph A. Carter vd., #Greenbirs: Measuring Importance and Influence in Syrian Foreign Fighter Networks, *The International Centre For The Study Of Radicalisation and Political Violence*, London, 2014, s. 24

²³⁵ Kesinkaya, a.g.e., s.110

4.4.3.2 Twitter Sayfaları

Twitter, 255 milyonu aşkın kullanıcısı bulunan, üzerinden 33 farklı dili ile paylaşım yapılabilen dünya genelinde günlük ortalama 500 milyon twit atılan bir micro blogdur. Bu sosyal ağın kullanıcılarının %77'si ABD dışında bulunmaktadır. Twitter üzerinde başkalarını taklit etmek, başka isimlerde yanlış yönlendirmeler yapmak, ilgisiz logo ve adların kullanımı, başka kişilere ait kimlik, adres bilgisi ve kredi kartı bilgilerinin kişilerin yazılı izinlerinin alınmaksızın kullanılması veya başka bir kişiyle paylaşılması ve telif hakları ihlalleri durumunda hesaplar askıya alınmaktadır²³⁶.

Twitter'ın sunduğu güvenlik ve gizlilik politikası rağmen, örgütler tarafından eylemlerini duyurmak, meşruiyetlerini ispata çalışmak propaganda yapmak amacıyla terör örgütlerinin yoğun olarak kullandığı sosyal ağlardan biridir²³⁷.

Twitter örgüt amaçlarını, hedeflerinin ve operasyonların etkin bir basamağı olarak kullanılmaktadır. Sosyal medyanın sunduğu imkanlardan olan hız ve kolay dağıtım, direkt iletişim ve birebir temas IŞİD terör örgütünün propagandasına büyük katkı sağlamıştır. Saltman ve Winter, terör örgütünün twitter hesaplarını dört şekilde kullandığını kategorize etmiştir;²³⁸

- a. Resmi Haber Hesapları: Belli kişisi olmayan haber ve örgüt propagandası yapılan hesaplar.
- b. Resmi Olmayan Haber Hesapları: IŞİD' e destek verenlerin daha çok kişi ve kitleye haberleri ulaştırmak için kullanılan hesaplar.
- c. Bölgesel Haber Hesapları: Sınırlı bir alan içerisinde haber akışını sağlayan hesaplardır.
- d. Kişisel Hesaplar: Militan ve yandaşların Levant bölgesindeki olayları paylaştıkları hesaplar.

IŞİD terör örgütü propagandasını daha büyük kitlelere, daha hızlı şekilde ulaştırabilmek adına teknolojinin ve bilişimin tüm imkanlarından faydalanmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda örgütün kullanmış olduğu uygulamalara değinmek faydalı olacaktır.

²³⁶ Keskinaya, a.g.e.,s.116

²³⁷ Andrew Griffin, *Khelafabook: İsis Supporters Create Own Social Network But Site Quickly Buckles*, 09 Mart 2015, <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/khelafabook-isis-supporters-create-own-social-network-after-twitter-facebook-bans-10095947.html> (Erişim Tarihi: 10.09.2016).

²³⁸ Erin Marie Saltman ve Charlie Winter, *Islamic State: The Changing Face of Modern Jihadism*, 2014, <http://www.quilliamfoundation.org/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf> (Erişim Tarihi: 31.12.2016)

Dawn of Glad Tiding: IŞİD hakkında haber ve bilgileri yaymak üzere geliştirilen ve kullanılan bir programdır. IŞİD'in resmi uygulaması olarak adlandırılmaktadır.

Hootsuite: Google Play'den yüklenebilen bir uygulamadır. Bu Uygulama sayesinde Facebook, Twitter, LinkedIn gibi çoklu sosyal medya organlarında iletiler yönlendirilebilmekte. İçerikler süre ayarlı şekilde gönderilip istenilen zamanda yayınlanabilmektedir.

TweetDect: Konu, olay ve hashtag düzeyinde arama yapılabilen, kullanıcıların birden çok Twitter hesabını ve listeyi tek sayfa üzerinden kontrol etmeyi sağlayan, zaman ayarlı olarak paylaşım yapmayı sağlayan uygulamadır. Google Play üzerinden indirilebilmektedir.

BufferApp: Twitter ve Facebook üzerinden zaman ayarlı mesaj paylaşımı yapmaya olanak sağlamakta olan bu uygulama Google Play' den indirilmektedir. Bu ve Benzeri uygulamalar mesajların daha hızlı ve etkin şekilde dağılmasını amaçlayarak kullanılmaktadır.²³⁹

Android işletimli telefonlara Google Play' den indirilen "Dawn of Glad Tiding" adlı aplikasyon ile birbirlerine eşleşmiş olan hesaplardan atılan bir twit uygulama sayesinde diğer destekçi ve takipçiler tarafından da paylaşılabilirdi. Bu uygulama ilk olarak 2014 nisanında IŞİD terör örgütü Musul'u işgale gittiği sırada kullanılmaya başlamıştır. IŞİD terör örgütü Musul'a ilerleyişini sürdürdüğü sırada bir hafta içerisinde 40.000 twit paylaşmıştır. Örgüt Bağdat'a ilerlerken Dawn kullanıcısı binlercesi "Bağdat biz geliyoruz "paylaşımı yapılmıştır. Bunun sonucunda internette Bağdat ile ilgili yapılan aramalarda ilk sıralarda bu paylaşım görünmüştür.²⁴⁰ Uygulamanın indirildiği telefona IŞİD tarafından yapılan paylaşımlar koordineli olarak iletebiliyordu.²⁴¹ Dawn of Glad Tiding uygulaması Google tarafından fark edilerek 17 Haziran 2014 tarihinde "toplum ilkelerini bozan uygulama" açıklaması ile Google Play Store'den kaldırılmıştır.²⁴²

Açılan hesap sayıları takip edildiğinde Eylül 2014 tarihinde bir artış olduğu göze çarpmaktadır. Batılı rehlinin infaz videoları nedeniyle Twitter Eylül ayından

²³⁹ Keskinaya, a.g.e., s.117

²⁴⁰ J.M.Berger, **How ISIS Games Twitter**, 16 Haziran 2014, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/> (Erişim Tarihi: 05.12.2016).

²⁴¹ Dave Lee, **Işid'le Sosyal Medyada Mücadele**, 21 Ağustos 2014, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/08/140821_sosyalmedya_propaganda (Erişim Tarihi: 06.11.2016)

²⁴² Jakub Dalek vd., **Iraq Information Controls Update**, 24 Temmuz 2014, <https://citizenlab.org/2014/07/iraq-information-controls-update-analyzing-internet-filtering-mobile-apps/>, (Erişim Tarihi: 02.01.2017)

itibaren bu ve benzeri hesapları kapatmaya başladığı görülmüştür, militanların kapatılan hesaplara karşılık olarak tekrar yeni hesaplar açmaları bu durumu meydana getirdiği kanaati oluşturmuştur.²⁴³ Hesapların %60'ı 2014 yılında açılmıştır. Bu dönemde IŞİD'e verilen sosyal medya desteğinin artmasındaki sebeplerden biride örgütün Irak ve Şam'da büyümesi ve El Kaide ile olan bağlarını koparması olduğu düşünülmektedir.²⁴⁴ Ayrıca Twitter'ın özelliği olan hashtag'i (Mikroblog ve sosyal ağlarda bir sözcük veya kelimenin başına diyaz işareti (#) eklenerek oluşturulur) de aktif şekilde kullanarak atmış oldukları mesajlardan daha fazla kişiyi haberdar etmektedir. Al Battar Media Foundation ve Al Ghuraba gibi kuruluşlar Twitter üzerinden sözde "Hz. Muhammed'in onurunu korumak ve mesajını yaymak amacıyla #FightForHim" hashtagi ile bir kampanya başlatılmıştır. Bu kampanya yaklaşık on iki saatte 3000'den fazla kullanılmıştır²⁴⁵.

IŞİD özelinde yapılan araştırmada, Kurumsal isim kullanan ve örgüte destek verdiğini açıklayan 6 adet hesaba ulaşılarak 2013-2014 yılları arasındaki hareketlilikleri yapılan araştırmada aşağıda çıkarılmıştır.

"Talep al Australi" isimli hesabın 2426 takipçisinin bulunduğu, Devlet varlığı duyurmak ve meşruiyetini anlatmaya çalışılan 1151 paylaşım yaptığı.

"İslamic State Dawah" isimli hesabın 919 takipçisinin bulunduğu, Hicret ve Cihada Çağrı yapan 135 paylaşım yaptığı.

"State of İslam" isimli hesabın 1198 takipçisinin bulunduğu, IŞİD hayatının tanıtılması, Askerlerin cihada motive edilmesi ve propaganda içerikli 64 paylaşım yaptığı.

"Prophet's Khilafah" isimli hesabın 930 takipçisinin bulunduğu, Askeri ve toplumsal faaliyetleri duyuran 129 paylaşım yaptığı görülmüştür.

"Umm Waqqas" isimli hesabın 7629 takipçisinin bulunduğu, Kadınların örgüte katılımını teşvik etmek amaçlı 18.500 paylaşım yapıldığı.

"Rayat Al Tawheed" isimli hesabın 2668 takipçisinin bulunduğu, Elamın temini için propaganda mahiyetli 59 paylaşım yaptığı görülmüştür.²⁴⁶

Örgütün yukarıda sayılan hesaplar vasıtası ile meşruiyet arayışı ve eleman temini için propaganda yaptıkları, yaptıkları askeri mücadelelerdeki başarıları, inşa etmeye çalıştıkları sosyal yaşam ile ilgili bilgiler vermeye, yargılama ceza işlemlerine

²⁴³ J.M.Berger, *How ISIS Games Twitter*, 16 Haziran 2014, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/> (Erişim Tarihi: 05.12.2016).

²⁴⁴ J.M.Berger, *How ISIS Games Twitter*, 16 Haziran 2014, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/> (Erişim Tarihi: 05.12.2016).

²⁴⁵ Kesinkaya, a.g.e., s.119

²⁴⁶ Kesinkaya, a.g.e., s.138

ilişkin görseller sansürlü olarak paylaşılmakta, devlet olma iddiası ve kanıtlamaya çalıştıkları görülmektedir.

Bu araştırmanın ardından aynı hesaplar üzerinde 2016 yılında yapılan incelemelerde; Rayat Al Tawheed'in Takipçi sayısı 133, Tweet sayısı 193, hesabın kullanım amacı aynen devam etmektedir; Umm Waqqas'ın Takipçi Sayısı 22, Tweet sayısı 8 hesabın kullanım amacı aynen devam etmektedir; Prophet's Khilafah hesabını aratırken "İŞİD ve terörizmi teşvik edici" olduğu "Bloklanarak raporlanması" isteği olan kullanıcılara ulaşılmıştır ancak bunun sonucunda kapatıldığını düşündüğüm Prophet's Khilafah hesabına ulaşamamıştır; State Of İslam hesabı da arama sonucu bulunamamıştır; Islamic State Dawah ve Talep al Australi sayfalarına da arama sonucu ulaşamamaktadır. Takipçi sayısının ve atılan tweet sayısının önceki incelemeye oranla daha az olma sebebi hesabın fark edilip askıya alınması ya da kapatılması sonucu yeniden açıldığıdır. Ulaşılmayan hesaplar ise yeniden açılmamış ya da farklı kullanıcı isimleri ile yayınlarına devam ettikleri tahmin edilmektedir. Bu da sosyal medyayı ne kadar aktif ve etkin kullandıklarının bir diğer göstergesidir. Ancak yapılan denetim ve kontrollerin İŞİD ve benzeri zararlı örgütlerin varlığını azaltmakta ve üzerimizdeki etkisini azalttığı sosyal yaşamımızda dahi anlaşılabilir bir durumdur.

4.4.4. Diğer İnternet Uygulamaları

İŞİD terör örgütü "Khelafabook" isimli bir sosyal ağ kurduğu iddia edilmektedir. Birçok dille faaliyet göstereceği bildirilen "*İŞİD Destekçisi ilk Sosyal Medyadır*" ibareli açılış sayfası bulunmaktadır. Musul'da yaşayan bir kişi tarafından hazırlanmıştır. Henüz kullanıma açılmadığı için kayıt yaptırılmamaktadır. Herkesin indirip sosyal ağ kurmasına olanak sağlayan Sociakit adında bir platform üzerinde kurulduğu tespit edilmiştir. <http://www.5elafabook.com/> adresi Go Dady firmasından alınmış gibi gözükmektedir.²⁴⁷ Site fark edildikten sonra kapatılmış ve kullanılmaz duruma gelmiştir.

²⁴⁷ Andrew Griffin, *Khelafabook: ISIS Supporters Create Own Social Network But Site Quickly Buckles*, 09 Mart 2015, <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/khelafabook-isis-supporters-create-own-social-network-after-twitter-facebook-bans-10095947.html> (Erişim Tarihi:10.09.2016)

SONUÇ

2003 yılında Irak'a yapılan kuşatma esnasında, Selefi cihatçı anlayışa sahip marjinal grupların ABD karşıtlığının vücut bulmuş hali Irak'ta karşımıza çıkmaktadır. ABD'nin bulunduğu dönemde kurmaya çalıştığı merkezi otorite, ABD'nin Iraktan ayrılması ile dönüşüme uğrayarak güç boşluğuna neden olmuş ve bu durumdan faydalanan Selefi cihatçı tonlu örgütlerin yayılma ve gelişimine sebep olmuştur. El-kaide çatısı altında birleşen bu örgütler 2011 senesine gelindiğinde başlayan Arap baharının etkisi ile iç çatışmalara sahne olan ve alan hakimiyetini kaybeden Suriye'den toprak koparma yarışı içerisinde girmişlerdir.

En büyük alana sahip olan IŞİD izlediği jeopolitik yayılma stratejisi ile etno-sekteryan²⁴⁸ bir çatışma ile oluşturduğu kaos ortamından da nemalanarak yapmış olduğu vahşi eylemleri güç gösterisi olarak medya aracılığı ile dünyaya yaymaya başlamıştır. Başarıya ulaşmada iletişim araçlarının cazibesinin farkında olan IŞİD terör örgütü; finansal destek sağlamak, eylemleri duyurmak, meşruiyet oluşturmak ve Yabancı Savaşçı kazanmak için teknolojinin sunduğu tüm imkanları profesyonel şekilde kullanarak farkındalık oluşturmuştur.

IŞİD ve El-Kaide terör örgütleri dijital alanda yapılan faaliyetleri "elektronik cihat" olarak adlandırarak işe kutsallık affetmekte ve ibadet havası içerisinde ele almaktadır. IŞİD bu bağlamda yapmış olduğu tüm faaliyetlerini; askeri taktik ve başarı, medya manipülasyonlarını, devlet olma iddiasını, hedef gösterme ve ideolojik eğitim gibi tüm verileri medya organları ile dolaşıma sokmakta ve çok sayıda Yabancı Savaşçı katılımı ile geri bildirim alarak, yaptıkları işi daha ileri seviyelere taşıma gayreti içerisinde olmuştur.

IŞİD terör örgütünün içerik olarak geniş spektruma sahip dergisi Dabiq ve içerik olarak aynı ancak sıkça Türkiye vurgusu yapan "Müteakiben Konstantiniyye Fethedilecektir" sloganı ile militanlarına ütöpik bir vizyon oluşturan Konstantiniyye isimli dergisi önem arz etmektedir. Dijital dergiler ile Türkiye'nin tüm kurumları tek tek ele alınarak gayri dini, şirk içerikli yapılar olduğu, halkının devlete tabiiyetinden dolayı mürted, yöneticilerinde aynı şekilde mürted ve tağüt olduğu vurgusu gün geçtikçe artan bir dozaj ile yinelenmektedir. Dijital yayımlarda tarihsel olarak ele alındığında ilk dönemlerde Türkiye'nin "soyut öteki" tasvirine yönelik söylemler hakimken, zamanla Türkiye'nin doğrudan hedef alınarak "somut öteki" olarak inşa edildiği söylemsel bir evrim söz konusudur²⁴⁹.

²⁴⁸ Murat Yeşiltaş vd., *Sınırdaki Düşman: Türkiye'nin DAİŞ ile Mücadelesi*, Seta Yayınları Sayı: 65, 2016, s.14

²⁴⁹ Yeşiltaş vd., a.g.e., s.75

IŞİD terör örgütü “İslam Devleti” olduklarını iddia etmek ve devlet benzeri teşkilatlanması ile nüfuz ettiği bölgede derinlemesine bir korku ve şiddet stratejisi izlemekte olup, “hilafet” söylemi ile de küresel düzlemde yayılcı jeopolitik yöntemi, onu diğer örgütlerden ayırtmakta ve karmaşık yapısı nedeni ile mücadeleyi güçleştirmekte, aynı şekilde şiddet eğilimini küreselleştirmektedir. Dünya'nın çeşitli yerlerinde merkezden talimatlı veya talimatsız olarak gerçekleştirilen eylemler bunun bazı göstergesi mahiyetindedir.

IŞİD terör örgütünün ortaya çıktığı günden bu yana çokça söz edilen bir konuda, Yabancı Savaşçı / Yabancı Terörist Savaşçı konusudur. Bu konu Türkiye açısından çok yönlü olarak önem arz etmektedir. Müslüman bir ülke olması nedeni ile Kaynak ülke, savaş alına en büyük sınırı olan ve demokratik ortam sayesinde serbest dolaşım hakkı sunabiliyor olması nedeni ile durak veya geçiş ülke, emekli olup geri dönmek isteyen YTS ler için geçiş imkanı sunduğu için konak ülke olabilmektedir. Türkiye'nin çok boyutlu bu sorunsala çok yönlü eylem planı ile karşıt mücadele vermesi bir zorunluluk oluşturmaktadır.

IŞİD terör örgütü yayımladığı online Kostantiniyye dergisinde İstanbul'un fethi ile ilgili söylediği “İstanbul savaşızsız kansız olarak tekbirlerle fethedilecektir”²⁵⁰ kavramı aslında gizli bir mesaj barındırmaktadır. Bu mesaj, İstanbul'un veya Türkiye'nin içerden fethedileceği, sayısal olarak fazlalık elde etme, eleman devşirme ve Türkiye toprakları içerisinde barındırma söylemidir. Bu bağlamda yetkililere düşen ise en azında Türkiye içindeki mücadelenin zamanında, etkin ve caydırıcı olarak yapılması hususudur.

Dini referanslı terör örgütlerinin çıkış ve marjinalleşme noktası olarak referans aldıkları, İbn-i Teymiye ve Muhammed bin Abdulvehhab' ın içtihadı (kesin olarak hüküm bulunmayan konuda çıkarım yapmak) konularda vermiş oldukları sert fetvaların varlığı IŞİD terör örgütü yazılı kaynaklarında sıkça göze çarpmaktadır. İctihat konusu yapılan bazı söylemler; “tefir” etme söylemi ile ötekileştirme “mürted” ilan ederek, öldürülmesini dini vecibe sayma, “İstihşad'ın caizliği ve fazileti” üzerine verilen fetva ile intihar saldırıları övülmekte ve dinin esası sayılmaktadır. En azından bu ve benzeri hayati konular üzerinde, başta Türkiye ve diğer ülke yetkili makamlarınca aynı mecralarda bilerek çarpıtılan konuların doğrusu işlenerek dolaşıma sokulması, terör örgütlerinin medya ve iletişim stratejisi ile hareket edilmesi gerekmektedir. Cami, okul vb. kamu kurumlarına küfür nispet ettikleri için hiçbir işigali bulunmayan bu bireyler ile bu sayede iletişim kurulma yolları aranarak, bazı kayıp ve eylemlerin önüne geçilebileceği düşünülmelidir.

²⁵⁰ Konstantiniyye, Konstantiniyye'nin Fethi, Sayı:1, s.5.

IŞİD terör örgütü ile mücadele çok uluslu bir yapı ve diğer terör örgütlerinden alınan destek ile sürdürülmektedir. Bir terör örgütünün çıkarıldığı yere başka bir terör örgütü ikame edilerek ilerlenmeye çalışılmaktadır. Ancak çok büyük sonuçlar alındığı veya kaos ve katliamların azaldığı ne yazık ki hala söz konusu değildir. Bu durum yapılan küresel mücadelenin “barış ve huzur” için mi yoksa güç dengesini lehe çevirecek menfaatlerin temini için mi olduğu şüphe konusu olarak dünya halkları tarafından seslendirilmektedir. ABD’nin 2004 yılında IŞİD terör örgütü henüz yokken veya Irak el-Kaidesi olarak faaliyette bulunurken, örgüte ISIL (ABD resmi makamları tarafından günümüzde de kullanılan isim) ismini koyarak terör örgütleri listesine alması²⁵¹ toplumlar nezdinde Terör örgütleri küresel güçlerin planı mı? Sorusunu güçlü şekilde gündeme getirmektedir.

Dünyanın her yerinde terör örgütlerine verilen örtülü destekler bu örgütler ile mücadeleyi zor hatta imkânsız kılmaktadır. Bu sebeplerden binlerce insan hayatını kaybetmekte, kan ve göz yaşı hiç durmamaktadır. Bu desteklerin bir kısmının gün yüzüne çıkarılması, aslında destek aldıkları ülkelerin karşısı, nefret söylemleri ile kandırılan birçok kişinin bu marjinal örgütlere sempatisini azaltacaktır. Bahse konu alan üzerinde ciddi şekilde araştırma yapılarak bu eksikliğin giderilmesinin yadsınamaz bir ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

²⁵¹DEAŞ’ı terör örgütü ilan eden ilk ülkeyiz’ diyen Davutoğlu, ABD ve Kanada’yı ‘unuttu’, 21 Temmuz 2015, <http://www.diken.com.tr/deasi-teror-orgutu-ilan-eden-ilk-ulkeyiz-diyen-davutoglu-abd-ve-kanadayi-unuttu/>

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AYDIN Nurullah, Küresel Terör ve Terörizm, İstanbul, Kumsaati Yayıncılık,2009.

ACAR Demet Şefika, " İslamcı İdeoloji ve İslamcı Hareketler Ekseninde Ortadoğu ", ICANAS 38 Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 2007.

APAK Adem, İslam Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni, İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, Tarihte ve Günümüzde Selefilik Sempozyumu, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014.

BAŞEREN Sertaç , Türkiye Çevresinde Meydana Gelen Gelişmelerin Türkiye'nin Güvenlik Politikalarına Etkileri Sempozyumu, İstanbul 2006, Harp Akademiler Basımevi.

BEDİR Murteza, Fıkıh mezhep ve sünnet : Hanefi fıkıh teorisinde peygamberin otoritesi, Ensar Neşriyat İstanbul, 2004.

BOZKURT Mehmet İlyas, Mukaddime, İstanbul: Revizyon, 2014.

CEYHAN Ali Kemal, Hiç Konuşulmayanlar Konuşuluyor Mücadele Edenlerin Dilinden Terör, İstanbul: Yeni Yüzyıl Yayınları , Haziran 2012.

ÇAĞALAR Neşet ve ÇUBUKÇU İbrahim Agah, İslam Mezhepleri Tarihi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Yayınları 167, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1985.

ÇAKMAK Haydar, "Terörizmin Finansman Boyutu ve Terörizmle Mücadeledeki Yeri", H. ÇAKMAK ve T. ALTUNOK (Ed.), Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi, Ankara, Barış Platin Kitap, 2008.

ÇINAR Bekir, Devlet Güvenliği İstihbarat ve Terör, Sam Yayınları, Ankara 1997 .

ÇİTLİOĞLU Ercan, Gri Tehdit Terörizm, Ümit Yayınları, Ankara, 2005.

DAĞI İhsan D., Ortadoğu'da İslam ve Siyaset, İstanbul, Boyut Yayın Grubu, 1998.

DALKILIÇ Mehmet, İslam Mezhepleri Tarihi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2010.

DEMİREL Emin, Terör, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002.

Ebû HANİFE, el-Fıkıh'ul-Ebsat. Çev: Mustafa Öz, İstanbul: Marmara Ü. İlahiyat F. Vakfı.1992.

FIĞLALI Ethem Ruhi, Çağımızda İtikadi İslam Meshepleri, Selçuk Yayınları, Ankara 1986.

İbn ÂBİDİN, Reddül-Muhtâr Bulak,1272.

İbn MANZÛR, Lisânü'l-Arab, Beyrut,1955.

İbn KUDÂME, El Muğnî, Riyad, 1981.

KEPEL ve GİLLES, Peygamber ve Firavun, Çev.: İsmail Bendiderya, (Bernard Lewis tarafından yazılan Giriş kısmı), Çizgi Yayınları, İstanbul1992.

KORKMAZ Gürol, Terör Medya ilişkisi, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Ankara 1999.

ÖZEL Ahmet, İslâm Hukukunda Ülke Kavramı, İz Yayıncılık, İstanbul,2011.

ÖZERVARLI M. Sait, Selefiyye, İslam Ansiklopedisi, cilt 36, tıl 2009, Sayfa 399-402.

PAZARCI Hüseyin, Uluslararası Hukuk, Ankara,2005.

PIRTAŞI Fırat," Yeni Boyutlarıyla Terörizm ve Dış Politika ",Uluslararası Terörizm ve Dış Politika,Prof.Dr.Osman Metin Öztürk (der.) ,Ankara: Biltek yay.2002.

SCHMID Alex P, ve Albert J. Jongman, Political Terrorism. New Jersey, Transaction Publishers, 1988.

ŞEHRİSTÂNÎ, Milel ve Nihal Dinler, Mezhepler ve Felsefî Sistemler Tarihi, (Tercüme. Mustafa Öz), İstanbul 2008.

TAŞDEMİR Fatma: Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi , Usak Yayınları, Ankara, 2006.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11.Baskı, Ankara 2011.

ULUDAĞ Süleyman, İslam Düşüncesinin Yapısı, Dergah Yayınları, İstanbul ,2015.

UYAR Tolga, Terörle Mali ve Hukuki Mücadele, Ankara, Adalet Yayınevi, 2008.

YAZIR Elmalı'lı M.Hamdi, Kur'an-ı Kerim Meali, Ankara, DİB Yayınevi, 2015.

ZAFER Hamide, Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999.

ZEHRA M. Ebu, İslam Hukuk Metodolojisi, (Çev: A. Şener), Fecr Yayınları, Ankara 1994.

WILKINSON Paul , "Terör ve Terörizm: Kavramlar, Özellikler ve Tipoloji", (Çev. Talip KABADAYI), C. GÜZEL (Ed.), Silinen Yüzler Karşısında Terör, Ankara: Ayraç Yayınevi, 2002.

TEZLER

BOZKURT İhsan, Terör, Pkk ve Dış Destek, Manisa, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, **(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)**

DİLMAÇ Sabri, "Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar", Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara,2011, **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

SÖKMEN Aşkın İnci, İdeolojik Boyutu İle Pkk Terör Örgütü, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kara Harp Okulu, Ankara, 2012, **(Yayımlanmış Doktora Tezi)**

KESKİNKAYA Esmâ, Irak ve Şam İslam Devlet'inin Yeni Medya Kullanımı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2015, (**Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**)

DERGİLER

BAYKAL M, Terörizm, Dün-Bugün-Yarın. *Yeni Forum Dergisi*, Ankara, 1998, Sayı.56, 34-45.

DABIQ Dergisi, 1-14 Sayıları.

GÜN Ö. Rengin: Uluslararası Terörizm: Dünya Savaşının Yeni Boyutu, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,C.2. ,2000.

Türkiye Barolar Birliği, Türkiye ve Terörizm, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2006 .

KARDAŞ Tuncay ve ÖZDEMİR Ömer Behram, Avrupalı Yabancı Savaşçılar; Kimlik, Sosyal Medya ve Radikalleşme, Seta Analiz, Sayı: 115, İstanbul 2015.

KONSTANTİNİYYE Dergisi, 1-5 sayıları.

ÖZSÜER Esra, 19. yüzyıl Avrupa Romantiklerinin 1821 Mora İsyanı Üzerindeki Siyasi ve Kültürel Etkileri, *Türkiyat Mecmuası*, c. 26/2, 2016, 325-344, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırma Enstitüsü.

VATANDAŞ Selim, "İŞİD ve Türkiye'de İŞİD Tartışmaları", İlim Kültür Eğitim Derneği, İstanbul 2015.

YALÇINKAYA Haldun, "İŞİD'in Yabancı Savaşçıları ve Yarattığı Tehdit: Türkiye'nin Tecrübesi (2014-2016)," *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 14, Sayı 53, ss. 23-44.

YAYLA Atilla, "Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, XLV, 1990, 335-385.

MAKALELER

BALTACI Burhan, "Haberî Sıfatlar Bağlamında Gazzâlî'nin 'Selef' Tanımının Değerlendirilmesi, *Marife*, yıl: 9, sy. 3, Kış 2009, s. 113-123.

BAŞEREN Sertaç, "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm", *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu Bildirileri Kitabı*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2006, 7-18.

BİÇER Ramazan: İŞİD Düşünce Yapısının Teolojik Arkapları, *Kelam araştırmaları*,13:1, Sakarya 2015, 1-11.

BULUT Halil İbrahim, "Haricilik ve Günümüze Yansımaları",*Sakarya Üniversitesi İlahiyat Yayınları*, Usûl 11 Sakarya 2009/1, 41 - 54.

BÜYÜKKARA Mehmet Ali, 11 Eylülde Derinleşen Ayrılık: Suudi Selefiye ve Cihadiye Selefiye, *Dini Araştırmalar*, c.7, s.20,2004, .205-234 .

ÇAKMAK Haydar, "Tarihi Açıdan Terör", H. Çakmak ve T. Altunok (Ed.), Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi, Ankara, Barış Platin Kitap, 2008,17-27.

ÇELİK Özden, "Terrorism Overview", A. Duyan (Ed.), Defence Against Terrorism: Different Dimensions and Trends of an Emerging Threat, Amsterdam, IOS Press, 2012, 1-17.

DEMİR Hilmi, "Vahhabilikten Selefilğe: Orta Doğu'da (Ulus) Devletlerin Çözülme Süreci", 21. Yüzyılda Sosyal Bilimler, Sayı:3 (2013), ss. 99-122.

DEMİR Hilmi, Selefiler ve Selefi Hareketi İşid Ne Kadar Sünnidir ?, 21.yy Türkiye Enstitüsü Dergisi Özel Sayı, Rapor No:21 Ağustos 2014.

ERDOĞAN Şemsettin ve DELİGÖZ Ergün, Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği. Savunma Bilimleri Dergisi, 14(1), Mayıs 2015.

ERGİL Doğu " Uluslararası Terörizm ", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Dergisi, Cilt 47, Sayı 3/4, Haziran-Aralık, 1992 , 139-143.

KARADENİZ Akın: Kuranda Cihat-Kıtal Farkı ve İşid Terör Örgütü, Tesam Akedemi Dergisi, 2016-1 Cilt.3, Sayı.1 , 151-173 .

ÖZDEMİR Ömer Behram ve GÜRLER Recep Tayyip, El-Kaide'den Post-Kaide'ye Dönüşüm: İŞİD. Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi, 1(1),113-155, 2014.

SÖKMEN A. İnci " Foreign Fighters in Syria", Framing Violence: Conflicting Images, Identities, and Discourses, Cambridge Publ, 2016, pp.145-164.

The National, 19 Aralık 2013 Jabhat al- Nusra, does not seek rule in syria' says leader.

Haksöz Haber 15 Eylül 2003, ZEVAHİRİ : Sizinle Savaşmayanlarla Savaşmayın.

Timetürk 23 Aralık 2013, Suriyeli Alimlerden Irak Şam İslam Devletine Uyarı.

İNTERNET KAYNAKLARI

BURAL Erol Başaran, PKK/PYD'nin Yabancı Teröristleri, <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizme-mucadele/2017/06/14/8658/pkpydnin-yabanci-terorist-savascilari>, (Erişim Tarihi :10.09.2017)

LANE Edward William, Arabic-English Lexicon, Williams and Norgate, London/England, 1893, vol.4, p.1413, <http://en.wikipedia.org-Islam-Wikipedia>, (Erişim Tarihi:23.11.2016)

FIĞLALI Ethem Ruhi, Hariciler İslam Ansiklopedisi Web : <http://www.islamansiklopedisi.info/dia/pdf/c16/c160066.pdf> . DİA, 16,. 1997, cilt: 16, 169-175 (Erişim Tarihi:10.11.2016)

Daru'l Harp nedir <http://www.hilafet.com/kitaplar/minhac/minhac-3.htm>

YÜCE Abdulhakim: Din Maskeli Terörün Din Tahripçiliği <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/> (Erişim Tarihi:10.11.2016)

TOPALOĞLU Bekir, Cihad, İslam Ansiklopedisi, yıl: 1993, cilt: 7, sayfa: 531-534
<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=070527> (Erişim Tarihi: 25.12.2016)

Cihat Kavramı <https://tr.wikipedia.org/wiki/Cihat> Erişim Tarihi:25.12.2016

İslamansiklopedisi İnternet sitesi:
<http://www.islamansiklopedisi.info/dia/ayrmetin.php?idno=070527> (Erişim Tarihi: 25.12.2016)

Kuran Hakkında: <https://www.sorusorucevapbul.com/makale/kurani-kerim/kurani-kerimin-ayet-sayisi> (Erişim Tarihi:25.12.2016)

Kuran Hakkında: <http://meal.ihya.org/kurandan-ayetler/kuranda-gecen-ihad-ile-ilgili-ayetler.html> (Erişim Tarihi:25.12.2016)

KAP D. (2015 a, Nisan 15). EU and Turkey's Attidutes Towards the Fight Against the ISIS and Foreign Fighters. (Research Turkey) Eylül 7, 2015 tarihinde <http://researchturkey.org/eu-and-turkeys-attitudes-towards-the-fight-against-the-isis-and-foreign-fighters/> (Erişim Tarihi:18.08.2016)

KİRDAR, M. J. (June 2011, Haziran). Al Qaeda in Iraq, http://csis.org/files/publication/110614_Kirdar_AlQaedaiIraq_Web.pdf , s.3 (Erişim Tarihi:18.08.2016)

ÇUBUKÇU, M. (2014, 10 21). Sınırdaki, Hatta İçimizdeki Tehlike: Peşaver Sendromu. <http://www.diken.com.tr/sinirdaki-hatta-icimizdeki-tehlike-pesaver-sendromu/> (Erişim Tarihi:18.08.2016)

Türk Dil Kurumu internet sitesi,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5866a a393d5219.15111546 (Erişim Tarihi:15.10.2016)

STEWART, S. (2010, Nisan 29). Jihadist in Iraq: Down for the Count? https://www.stratfor.com/weekly/20100428_jihadists_iraq_down_count (Erişim Tarihi:20.08.2016)

GIOVANNİ, J. D. (2014, Aralık 8). Who is ISIS Leader Abu Bakr al-Bağdadi?, Newsweek: <http://www.newsweek.com/2014/12/19/who-isis-leader-abu-bakr-al-baghdadi-290081.html> (Erişim Tarihi:20.08.2016)

The Guardian, Abu Bakr al-Bağdadi: The Isis chief with the ambition to overtake al-Qaida. jun 2014,12 <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/12/baghdadi-abu-bakr-iraq-isis-mosul-jihad> (Erişim Tarihi:19.08.2016)

KEATING, J. (2014, Haziran 19). Iraq's Built-to-Fail Military. Stale: http://www.slate.com/blogs/the_world_/2014/06/19/how_maliki_s_paranoia_created_iraq_s_dysfunctional_military.html (Erişim Tarihi:19.08.2016)

DAVULCU B., (2014, Temmuz 21). *Ali Semin: IŞİD Sünnilerle de Çatışabilir*, Aksiyon Dergisi: http://www.aksiyon.com.tr/ortadogu/isis-sunnilerle-de-catisabilir_538963 (Erişim Tarihi:10.08.2016)

DİNÇER O. Bahadır, (2015, Mart). Mezopotamya'yı Kurutan İŞİD'e Çare Var mı? , Analist Dergisi: <http://analistdergisi.com/sayi/2015/03/mezopotamya-yi-kurutan-isis-e-care-var-mi> (Erişim Tarihi:13.08.2016)

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi:11.12.2016)

<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=1213> (Erişim Tarihi: 25.12.2016)

WINKLER Carol K., DAUBER Cori E., Visual Propaganda and Extremism in the Online Environment, Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2014: 3-4 <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=1213>(Erişim Tarihi :25.12.2016)

BOCKSTETTE C., Jihadist Terrorist Use of Strategic Communication Management Techniques, Garmisch-Partenkirchen: George Marshal European Center for Security Studies, S.20, http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/MCDocs/files/College/F_Publications/ocCPapers/occ-paper_20-en.pdf, (Erişim Tarihi :02.01.2016)

Steven Stalinsky and R. Sosnow, From Al-Qaeda To The Islamic State (ISIS), Jihadi Groups Engage in Cyber Jihad: Beginning With 1980s Promotion Of Use Of 'Electronic Technologies' Up To Today's Embrace Of Social Media To Attract A New Jihadi Generation, MEMRI Inquiry & Analysis–Jihad and Terrorism Studies, 2014, <http://cjlabs.memri.org/wp-content/uploads/2014/12/cyber-jihad-2.pdf> (Erişim Tarihi :11.12.2016)

United Nations Security Council(UNSC), (2014), The Islamic State in Iraq and the Levant and the Al-Nusra Front for the People of the Levant: report and recommendations submitted pursuant to resolution 2170 (2014), http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi :11.12.2016)

RİDALLA Peter, <https://www.youtube.com/watch?v=EyY1Bgst07U> Haritalar adresli videodan elde edilmiştir. (Erişim Tarihi :11.01.2017)

Haritalar: <http://syria.liveuamap.com> adresten elde edilmiştir. (Erişim Tarihi :12.01.2017)

Sosyal Media İstatistikleri: <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/> (Erişim Tarihi : 12.12.2016)

Daniel Byman, Jeremy Shapiro, “Be Afraid. Be A Little Afraid: The Threat of Terrorism from Western Foreign Fighters in Syria and Iraq”. Brookings Enstitute, <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2014/11/western-foreign-fighters-in-syria-and-iraq-byman-shapiro/be-afraid--web.pdf> (Erişim Tarihi: 24.12.2016)

SALTMAN Erin M., Charlie Winter “Islamic State: The Changing Face of Modern Jihadism”, Quilliam Foundation, <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf> (Erişim Tarihi: 31.01.2016)

The Isis Study Group, Understanding The Islamic State, isisstudygroup.com/?p=4309(Erişim Tarihi :11.12.2016)

Jihad Intel, <http://jihadintel.meforum.org/group/52/islamic-state-iraq-levant> (Erişim Tarihi :03.11.2016)

TEKELİ Melisa, Yabancı Savaşçılar ve IŞİD, s.1, https://www.academia.edu/12333010/Yabancı_Savaşçılar_ve_IŞİD (Erişim Tarihi: 10.08.2017)

TOMLİNSON Lucas, "Welcome to Islamic State TV: US Officials Battle to Counter 'Slick' ISIS Media Arm", <http://www.foxnews.com/politics/2014/10/11/welcome-to-islamic-state-tv-us-officials-battle-to-counter-slick-isis-media-arm/> Erişim Tarihi: 14.09.2016)

<http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/entry/192-follow-isis-on-twitter-a-special-report-on-the-use-of-social-media-by-jihadists> (Erişim Tarihi: 29.12.2016)

<http://isisstudygroup.com/?p=2523> (Erişim Tarihi: 11.12.2016)

http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_815.pdf (Erişim Tarihi:11.12.2016)

SALTMAN Erin M., WİNTER Charlie "Islamic State: The Changing Face of Modern Jihadism", Quilliam Foundation, <http://www.quilliamfoundation.org/wp/wp-content/uploads/publications/free/islamic-state-the-changing-face-of-modern-jihadism.pdf> (Erişim Tarihi: 31.12.2016)

MENDİCK, vd. The Isis Study Group,(2014), "The Man Behind the ISIS Media Curtain Ahmad Abousamra", isisstudygroup.com/?p=1624 (Erişim Tarihi:11.12.2016)

Gabriel Weimann, "New Terrorism and New Media", Wilson Center Commons Lab, 2014,s.6, http://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/STIP_140501_new_terrorism_F.pdf (Erişim Tarihi: 09.10.2016)

Twitter, <https://support.twitter.com/articles/20169505-twitter-kurallar>

GRİFFİN Andrew, "Khelafabook: Isis Supporters Create Own Social Network But Site Quickly Buckles", 2015, <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/khelafabook-isis-supporters-create-own-social-network-after-twitter-facebook-bans-10095947.html> (Erişim Tarihi:10.09.2016)

ÖZCAN Mehmet,Siber Terörizm ve Ulusal Güvenliğin Tehdit Boyutu Boyutu ", <http://www.turkishweek.ly.net/turkce/makale.php?id=87>. (Erişim Tarihi:10.08.2016)

YÜCE Abdulhakim: Din Maskeli Terörün Din Tahripçiliği, <http://hikmet.net/tag/islama-surulen-leke-din-maskeli-teror/>(Erişim Tarihi:12.11.2016)

Berger J. M., " How ISIS Games Twitter", The Atlantic, 2014, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/> (Erişim Tarihi: 05.06.2016)

LEE Dave, "İŞİD'le Sosyal Medyada Mücadele", 2014, http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/08/140821_sosyalmedya_propaganda (Erişim Tarihi: 06.11.2016)

SENFT Adam vd. "Iraq Information Controls Update: Analyzing Internet Filtering and Mobile Apps" 45 Numaralı Araştırma Özeti, Toronto Üniversitesi, <https://citizenlab.org/2014/07/iraq-information-controls-update-analyzing-internet-filtering-mobile-apps/> (Erişim Tarihi:02.01.2017)

BERGER J. M., "How ISIS Games Twitter", The Atlantic, 2014, s.<http://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/isis-iraq-twitter-social-media-strategy/372856/> (Erişim Tarihi: 05.12.2016)

GRİFFİN Andrew, "Khelafabook: Isis Supporters Create Own Social Network But Site Quickly Buckles", 2015, <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/khelafabook-isis-supporters-create-own-social-network-after-twitter-facebook-bans-10095947.html> (Erişim Tarihi: 10.09.2016)

<https://seyler.eksisozluk.com/kisa-bir-mektupla-teksas-devrimini-amerikan-ozgurluk-savasina-ceviren-komutan-william-barret-travis> (Erişim Tarihi: 05.09.2017)

İŞİD'in 3 bin Avrupalı militanı var", <http://www.ntv.com.tr/arsiv/id/25540592/> , (Erişim Tarihi:30.08.2017)

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 24 Eylül 2014 tarihli ve 2178 sayılı kararı http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/2015/SCR%202178_2014_EN.pdf (Erişim Tarihi: 07.08.2017)

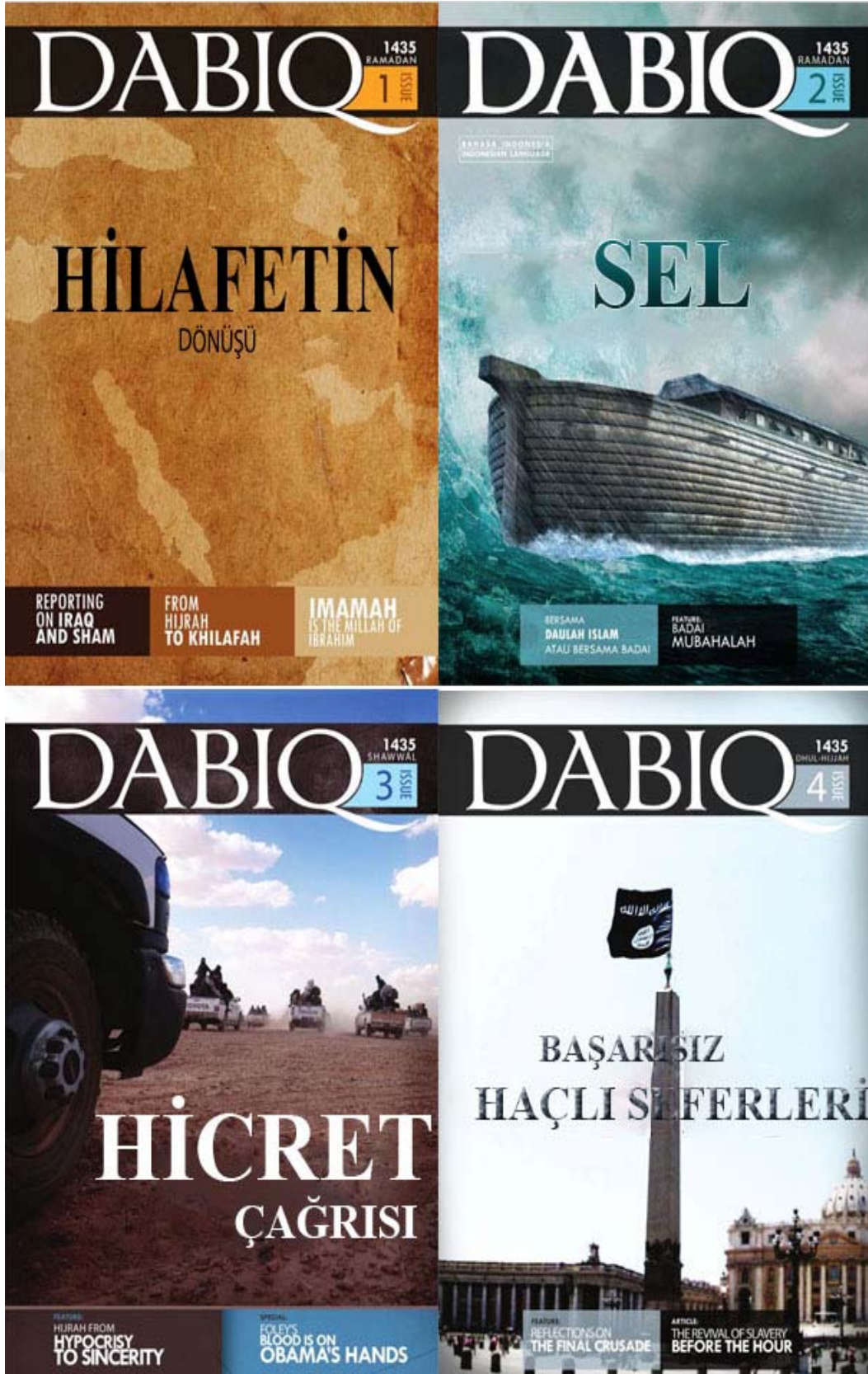
EKLER

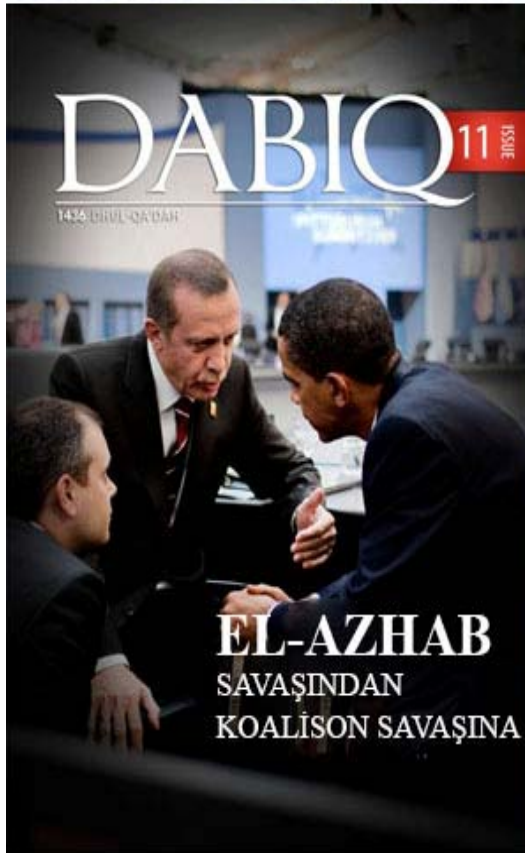
Kategori	Miktar
Ayakta Tedavi Edilen Hasta	6711
Acil Hastalar	4289
Laboratuar Testleri	15688
Küçük X Ray Cihazları	2384
Böbrek Diyaliz Seansı	442
Psikoterapi Seansı	233
Hastaneye Yatırılan Çocuklar	170
Kan Bağışçıları	1151
Genel Ameliyatlar	140
Kemik Ameliyatları	261
Üriner Sistem Ameliyatları	18
Sinir Ameliyatları	15
Kulak Ameliyatları	3
Jinekolojik Ameliyatlar	47
Acil Ameliyatlar	16
Doğumlar	576
Odyometrik Testler	45
Beyin Sapı Taraması	11
Ultrason Muayeneleri	400

FARUK VE AİŞE HASTANELERİNDEKİ BİR AYLIK İSTATİSTİKLER (HALEP VİLAYETİ)

Dabiq Dergisi; Kapak Görselleri

Rumiyah Dergisinin Çeşitli Sayılarında Kapak Görselleri.

Konstantiniye Dergisinin Görselleri

KONSTANTİNİYYE

SAYI 03 ZİLHİCCE 1436

İSTİŞHADİ OPERASYONLARIN CAİZLİĞİ VE FAZİLETİ

İÇİNDEKİLER

- 03 ÖNSÖZ
- 04 EY KAVİMİMİZ ALLAH'IN DAVETÇİSİNE İCABET EDİN
- 16 BÜYÜK ŞİRKTE CEHALET MAZERET MİDİR?
- 26 KİTAL CİHADINDA YER ALMAYAN BU FARZİ TERK ETMİŞTİR
- 32 İSTİŞHADİ OPERASYONLARIN CAİZLİĞİ VE FAZİLETİ
- 44 HIYANET RAPORU
- 59 SAHİH MENHEC
- 63 TÜRKİYE'YE MESAJ
- 67 İSLAM DEVLETİ'NDEN HABERLER

MÜTEAKİBEN
KONSTANTİNİYYE
FETHEDİLECEKTİR
MÜSLİM

SEN ONLARI BİRLİK SANIRSIN
OYSA KALPLERİ
PARAMPARÇADIR

KONSTANTİNİYYE

MÜTEAKİBEN
KONSTANTİNİYYE
FETHEDİLECEKTİR
MÜSLİM

SEN ONLARI BİRLİK SANIRSIN
OYSA KALPLERİ
PARAMPARÇADIR

TÜRKİYEDEKİ OKULLARDA BULUNAN KÜFÜRLER VE HARAMLAR	05	
İKİŞER, ÜÇER VE DÖRDÜR EVLENİN	16	
MUTTAKİLERİN MUKAFATI	22	
SEN ONLARI BİRLİK SANIRSIN, OYSA KALPLERİ PARAMPARÇADIR.	28	
ŞEHİD HANIMLARINA BİR NASİHAT	34	
İNKÂR EDENLERE DE Kİ: SİZ MUTLAKA YENİLGİYE UĞRAYACAKSINIZ	45	
MÜBAREK PARİS OPERASYONU	58	
HÜKÜM YALNIZCA ALLAH'TIR	64	

MÜTEAKİBEN
KONSTANTİNİYYE
FETHEDİLECEKTİR
MÜSLİM

SAHİ 05

KONSTANTİNİYYE

KÜFREDENLER İŞE TAĞUTUN YOLUNDA SAVAŞIRLAR
TAĞUTİ SİSTEMLERDE ASKERLİĞİN HÜKÜMÜ

İSLAMDA
KÖLE VE CARİYE HUKUKU

ALLAHTIN YARDIMINI GETİREN
ZAFERİN ESBAHLARI

SAHABEYE
SÖVMENİN HÜKÜMÜ

ŞEHİD SEYH
EBU MALİK ET TEMİMİ

BEKLEYİN,
BİZ DE SİZİNLE BİRLİKTE BEKLEMekteyiz

NEBEVİ
DEVLET

05

14

24

34

40

43

50

BEKLEYİN BİZ DE SİZİNLE BİRLİKTE BEKLEMekteyiz

NEBEVİ DEVLET

MÜTEAKİBEN
KONSTANTİNİYYE
FETHEDİLECEKTİR.
MUSİM

SAHİ 06

KONSTANTİNİYYE

MÜRTEDE
KARDEŞLER

KÜFREDENLER İŞE TAĞUTUN YOLUNDA SAVAŞIRLAR
TAĞUTİ SİSTEMLERDE ASKERLİĞİN HÜKÜMÜ 2

MÜRTEDE
KARDEŞLER

TSK ASKERİNDEN
MESAJ VAR

ALLAH YOLUNDA
RİBAT VE FAZİLETLERİ

NEBEVİ DEVLET 2
NEBEVİ DEVLETİN EKONOMİK HALİNE GELİNCE

MÜBAREK
BRÜKSEL GAZVESİ

05

15

34

35

42

50

ALLAH YOLUNDA RİBAT VE FAZİLETLERİ

NEBEVİ DEVLET

MÜBAREK BRÜKSEL GAZVESİ

MÜTEAKİBEN
KONSTANTİNİYYE
FETHEDİLECEKTİR.
MUSİM